

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΖ'

ΤΕΥΧ. Δ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1990

ΑΡΙΘ. 11

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ*

(Ἡ ἐπικράτησις τοῦ ιδεώδους τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου)

Στὸ προηγούμενο ἄρθρο μας, ἐξ ἀφορμῆς βαρυσημάντων ὀμιλιῶν, τίς ὁποῖες ὁ Πάπας Παῦλος ὁ Β' ἔκαμε στὴν Τσεχοσλοβακία, παρουσιάσαμε μερικὲς οὐσιώδεις πτυχὲς τοῦ ἔργου τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τίς ὁποῖες δὲν ἀνέφεραν ὁ Προκαθήμενος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἄς ἐπιτραπῆ στὸ παρὸν ἄρθρο νὰ προσθέσωμε τὰ κάτωθι:

Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι καὶ σ' αὐτὲς τίς ἐκκλησιαστικὲς περιοχάς, οἱ ὁποῖες λατινοκρατήθηκαν καὶ στὶς ὁποῖες, κατὰ τοὺς χρόνους μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Μεθοδίου, φαινόταν ὅτι ἡ σλαβικὴ λατρεία καὶ λειτουργικὴ γλῶσσα ἐκδιώχθησαν ἀπὸ τὴν λατινικὴν, τὸ αἴτημα τοῦ νὰ λατρεύουν οἱ Σλάβοι τὸν Θεὸ στὴν γλῶσσά τους δὲν ἐξαφανίσθηκε τελείως, ἀλλ' ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, ἂν καὶ κατεπολεμεῖτο ἀπὸ πάπες καὶ ρωμαιοκαθολικὲς ἐκκλησιαστικὲς συνόδους (λ.χ. ἀπὸ τίς συνόδους τοῦ Split τῶν ἐτῶν 925 καὶ 928⁴⁵), προεβάλλετο ἐπιμόνως καὶ ζωηρῶς. Ἔτσι ἡ λατρεία σὲ σλαβονικὴ γλῶσσα ἀπαντᾶται τὸν 10^ο αἰῶνα στὴν ἰ. μονὴ Sázaava Βοημίας (48 χλμ. νοτιοανατολικῶς τῆς Πράγας)⁴⁶, τὸν 12^ο αἰῶνα στὴν ἰ. μονὴ Emmaus (κοντὰ στὴν

Πράγα)⁴⁷ καὶ στὸ Krakau τῆς Πολωνίας καὶ βραδύτερον ἕως σήμερον σὲ μερικὲς τσεχοσλοβακικὲς ἐορτὲς (λ.χ. τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τῆς ἁγίας Λουτμίλλης κ.λπ.)⁴⁸. Χαρακτηριστικὴ ἐπίσης εἶναι ἡ ἀναβίωσις τῆς λατρείας σὲ σλαβικὴ γλῶσσα στὴν λατινοκρατουμένη περιοχὴ τῆς Κροατίας καὶ τῆς Δαλματίας, ὅπως κατὰ τὸν 10^ο καὶ 11^ο αἰῶνα ἡ προβολὴ τῆς γλαγολιτικῆς λατρείας, πού ὑπέστη ρωμαιοκαθολικὲς διαμορφώσεις⁴⁹.

Ὡστε ὁ σπόρος, τὸν ὁποῖο οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος ἔσπειραν ἐναντίον τῆς κακοδοξίας τῶν «Πιλατιανῶν» ἢ τοῦ λειτουργικοῦ λατινισμοῦ, δὲν νεκρώθηκε οὔτε σ' αὐτὲς τίς περιοχάς, πού ἦταν ὑπὸ ρωμαιοκαθολικὴν ἐπιρροήν. Ὁ σπόρος αὐτὸς ἔφερε συχνὰ στὴν ἐπιφάνεια ἕνα βλαστὸν, ὁ ὁποῖος, ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ V. Jagić, ἦταν «πάντοτε ἕνα τρυφερὸ φυτὸ δωματίου, πού δεινοπαθοῦσε σὲ κάθε βιαία χειμερινὴ πνοή»⁵⁰. Ἀλλὰ τὸ φυτὸν τοῦτο, πού τὸν 10^ο αἰῶνα στὶς ἡμέρες τῶν παπῶν Ἀδριανοῦ τοῦ Β' καὶ Ἰωάννου τοῦ Η' φυτεύθηκε καὶ σ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπο-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 324 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

45. P. Duthilleul, μν. ἔ., σ. 185-186.

46. «Fontes rerum bohemicarum» II, 241, P. Duthilleul, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 184. Πρβλ. F. Grivec, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 188. A. K. Huber, Sázaava: Lexikon für Theologie und Kirche, τόμ. 9, Freiburg 1964, στ. 355-356.

47. August Naegle, Kirchengeschichte Böhmens, I, Einführung des Christentums in Böhmen, Wien-Leipzig, I, 1915, σ. 205 ἐξ.

48. F. Grivec, μν. ἔ., σ. 189.

49. «Osservatore Romano», 13-6-1920.

50. P. Duthilleul, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 185-186. F. Grivec, μν. ἔ., σ. 189, 191.

51. V. Jagić, Entstehungsgeschichte der Kirchenslavischen Sprache, Berlin 1913, σ. 108.

λι τῆς λατινικῆς λατρείας, δηλ. στήν Ρώμη, ἔμελλε στόν αἰῶνά μας ν' ἀναπτυχθῆ καί νά καρποφορήσῃ, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό τίς λειτουργικῆς ἀποφάσεις τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ καί ἀπό τίς λειτουργικῆς μεταρρυθμίσεις, πού ἔγιναν στήν συνέχεια μέσα στούς κόλπους τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Τήν 21 'Ιουνίου 1967, κατά τήν ἐπίσκεψι Καθηγητῶν καί φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στόν Πάπα Παῦλο τόν ΣΤ', ὁ γράφων ὡς ὁ τότε Κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς αὐτῆς στήν προσφώνησί του πρὸς τόν τότε Προκαθήμενο τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας στήν Sala Ducale τοῦ Βατικανοῦ εἶπεν, ἐκτός τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Μετά τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης συνεδέθη καί ἡ δρᾶσις τῶν δύο Θεσσαλονικέων ἁγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου, τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως τῶν ὁποίων ἐωρτάσαμεν προσφάτως ἐν Θεσσαλονίῃ τήν 1100ῆν ἐπέτειον παρισταμένων καί δύο ἐκπροσώπων τῆς Ὑμετέρας Ἀγιότητος, ὧν ὁ εἷς ὑπῆρξεν ὁ ἀγαπητός εἰς ἡμᾶς πατήρ Πέτρος Duprey.

» Ὁ σπόρος, τόν ὁποῖον οἱ δύο ἀδελφοὶ ἔσπειραν εἰς τήν Ρώμη, ἔμελλεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ν' ἀναπτυχθῆ καί φέρῃ καρπὸν ἑκατονταπλασίονα, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἀποφάσεων τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ. Τὸ ἐπὶ αἰῶνας παραμεριζόμενον ἰδεῶδες τῶν δύο ἀδελφῶν κατήγαγε μέγαν θρίαμβον, ὅταν εἰς ψηφοφορίαν γενομένην ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, μειοψηφούντων μόνον 54 μελῶν τῆς Συνόδου καί ἐτέρων 7 ριψάντων ἄκυρον ψῆφον, 2011 μέλη ἐψήφισαν τὸ 36ον ἄρθρον τοῦ περὶ λατρείας συντάγματος, ὅπερ ἐπιτρέπει τὴν χρῆσιν τῶν διαφόρων μητρικῶν γλωσσῶν»⁵² εἰς τὴν λατρείαν, «ὅπως ἤθελον οἱ Ἕλληνες ἅγιοι Κύριλλος καί Μεθόδιος. Αἱ ψυχαὶ τῶν δύο ἁγίων Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν ἀσφαλῶς θὰ σκιρτοῦν ἀγαλλόμεναι ἐν οὐρανοῖς»⁵³.

Εἶναι ἀναμφιβόλως λίαν εὐχάριστον τὸ γεγονός ὅτι οἱ ρωμαιοκαθολικῆς λειτουργικῆς μεταρρυθμίσεις ἐκλόνισαν τὰ θεμέλια τῆς λειτουργικῆς λατινοκρατίας καί τοιουτοτρόπως τὰ ἀνά τὸν κόσμον ἐπὶ μέρους τμήματα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἔσπευσαν «ἀγαλλομένῳ ποδὶ» νὰ ἐτοιμάσουν λειτουργικὰ κείμενα στὶς ἰδικῆς τους μητρικῆς γλώσσες. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι καί ρωμαιοκαθολικὰ ὑπομνήματα στὸ περὶ λατρείας σύνταγμα τῆς Β' Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ ἰδιαίτερος ἐπισημαίνου τὴν πρὸ αἰῶνων σχετικὴ προδρομικὴ συμβολὴ τῶν ἁγίων Κυρίλλου καί Μεθοδίου στήν ἐπικράτησι τοῦ ἑλληνοβυζαντινοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος»⁵⁴, τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζει τίς τοπικῆς γλώσσες στήν λατρεία, διότι, ὡς τονίζει ὁ Dvornik, εἶναι «δημοκρατικὸν καί φιλελεύθερον» καί «σέβεται τὴν ὄντοτητα ἀτόμων καί ἐθνῶν»⁵⁵.

Χαίρομεν, διότι ὁ Πάπας Ἰωάννης Παῦλος ὁ Β' μὲ τίς ὁμιλίαις του στήν Βοημία ὑπέμνησε τὴν συμβολὴ τῶν δύο Ἑλλήνων ἁγίων στήν ἐπικράτησι τῆς ἑλληνοβυζαντινῆς ἀντιλήψεως γιὰ τὴν γλῶσσα τῆς λατρείας. Ἀλλὰ οἱ παπικῆς ὁμιλίαις θὰ ἦσαν πλέον ἱκανοποιητικῆς καί πλέον διαφωτιστικῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐπιστημάνσεως τῶν πνευματικῶν θεμελιῶν τῆς Εὐρώπης, ἐὰν ἔκαναν ἔστω καί μόνον ὑπαινιγμοὺς γιὰ τὴν σημερινὴ τελεσίδικη ἐγκατάλειψι ἐκ μέρους τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ λειτουργικοῦ λατινοκρατικοῦ πνεύματος μετὰ τὴν ἐπὶ αἰῶνες σκληρὴ ἀντιπαράθεσί του πρὸς τὸ ἑλληνοβυζαντινὸ ἰδεῶδες τῶν δύο Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν. Ἡ πορεία μας γενικῶς πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴ ἐνοποίηση καί ὀλοκλήρωσι θὰ εἶναι πλέον ἀπρόσκοπτη, ἐὰν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα παρουσιάζωνται καί προβάλλωνται μὲ τὴν ἱστορικὴ γενετικὴ μέθοδο. Πρὸς τοῦτο τὰ γεγονότα αὐτὰ πρέπει νὰ ἀξιολογοῦνται ὄχι μεμονωμένα καί ὄχι με παρασιώπησι τῆς προϊστορίας καί τῶν ἱστορικῶν τους συναρτήσεων καί τῶν γενεσιουργῶν αἰτίων των.

Ἐπίσης νομίζομεν, ὅτι οἱ ἀκροατῆς τοῦ

52. «Constitutio de sacra liturgia», ἄρθρ. 36, 2. Heinrich Richter, Das II. Vatikanische Konzil, Köln 1966, μέρος 2ον, σ. 9. Emil Josef Lengeling, Die Konstitution des zweiten Vatikanischen Konzils über die heilige Liturgie, Münster 1965, σ. 80,84.

53. Περιοδ. «Ἐκκλησία», 1-8-1967, σ. 436.

54. Emil Josef Lengeling, ἔθ' ἀνωτ., σ. 89.

55. Β. Ἐράστου, Χίλια χρόνια ἀκτινοβολίας, περ. «Ἀκτῖνες», ἔτος 1948, σ. 43.

Πάππα 'Ιωάννου Παύλου τοῦ Β' στοῦ Welehrad καὶ στοῦ Pressburg τῆς Τσεχοσλοβακίας θὰ διαφωτίζονταν πληρέστερον γιὰ τὶς πνευματικὲς ρίζες τοῦ πολιτισμοῦ των καὶ γιὰ τὶς προοπτικὲς τῆς ὑπ' αὐτοῦ προβληθείσης εὐκταίας συναντήσεως 'Ανατολικοῦ καὶ Δυτικοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐὰν ἐτονίζετο ὅτι οἱ ἐκχριστιανισθέντες προπάτορές τους ὄφειλαν στοὺς βυζαντινοὺς 'Ἐλληνες ἀγίους Κύριλλο καὶ Μεθόδιο ὄχι μόνον τὴν τέλεσι τῆς λατρείας στὴν γλῶσσά τους, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ λατρεία αὐτὴ εἶχε πρωτογενῶς ὄχι ρωμαϊκόν, ἀλλὰ βυζαντινὸν χαρακτῆρα καὶ περιεχόμενον καὶ ὅτι τὰ ρωμαϊκὰ στοιχεῖα σ' αὐτὴν εἶναι δευτερογενῆ καὶ μεταγενέστερα.

Εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι οἱ δύο ἅγιοι μετέφρασαν στὴν σλαβικὴ ἑλληνικὰ λειτουργικὰ κείμενα. Ὁ Μεθόδιος ἀκόμη καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του μετέφερον ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως στὴν Μοραβία ἑλληνικὰ χειρόγραφα, γιὰ νὰ τὰ μεταφράσῃ⁵⁶. Οἱ ὀνομασίες τῶν μεταφρασθεισῶν ἀκολουθιῶν ἀποδεικνύουν ὅτι πρόκειται ὄχι περὶ τοῦ ρωμαϊκοῦ, ἀλλὰ περὶ τοῦ βυζαντινοῦ λειτουργικοῦ τύπου. Τοῦτο ἦταν φυσικόν, διότι, ὡς τονίζει ὁ P. Duthilleul, οἱ δύο ἀδελφοὶ ἦσαν οἰκεῖοι μόνον πρὸς τὴν λατρεία (λειτουργία) τῆς πατρίδος των. Δὲν εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι εἶχαν γνωρίσει τὴν λατινικὴν γλῶσσα. Ἀκόμη κι ἂν ὑποθέσουμε, ὅτι ὁ Κύριλλος (Κωνσταντίνος) ἐγνώριζε τὴν γλῶσσα αὐτὴ, δὲν φαινόταν μνημένος στοῦ λατινικοῦ Εὐχολογίου⁵⁷. Καὶ κατὰ τὴν ὁμολογία τοῦ F. Grivéc, «στο 15ο κεφάλαιο τοῦ σλαβικοῦ βίου τοῦ Κωνσταντίνου (=ἀγίου Κυρίλλου), ὅπου περιγράφεται ἡ ἀρχὴ τῆς δράσεως τῶν δύο ἀδελφῶν, ἡ λειτουργικὴ ὁρολογία εἶναι ἐμφανῶς βυζαντινὴ («sichtlich byzantinisch»)⁵⁸. Στὶς πηγὲς μνημονεύεται ρητῶς ἡ μετάφρασις ὑπὸ τῶν δύο ἁγίων τῶν κυριωτέρων βυζαντινῶν ἀκολουθιῶν καὶ λειτουργικῶν βιβλίων (λ.χ. τοῦ ἑσπερινοῦ, τοῦ ὁρθρου, τοῦ

ἀποδείπνου, τῶν ὠρῶν, τοῦ Τριφδίου, τῶν Μηναίων, τοῦ Ψαλτηρίου, τοῦ Εὐχολογίου κ.λπ.)⁵⁹. -Οἱ νεώτερες ἔρευνες σλάβων φιλολόγων ἔχουν ἀποδείξει τὸ ἑλληνοβυζαντινὸν ὑπόβαθρον τῶν παλαιοσλαβικῶν κειμένων⁶⁰. Ἐπειτα χαρακτηριστικὲς εἶναι οἱ μαρτυρίες, κατὰ τὶς ὁποῖες οἱ δύο Ἑλληνες ἱεραπόστολοι καὶ οἱ μαθητὲς τους θεωροῦσαν ὡς ἐπίσημη ἀρχὴ τῶν εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων τὸ «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος»⁶¹ (δηλ. τὸ εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα τοῦ Πάσχα) καὶ εἰσήγαγον στὴν σλαβικὴν λατρεία τὸ ὀρθόδοξον ἑορτολόγιον⁶², τὸ ὀρθόδοξον λειτουργικὸν ἄσμα⁶³, τὸ ἑλληνορθόδοξον σύστημα τῆς νηστείας⁶⁴ καὶ ἑλληνικὰ πατερικὰ κείμενα, ποὺ ἀναγιγνώσκονται κατὰ τὴν ὥρα τῆς λατρείας συμφώνως πρὸς βυζαντινὸν λειτουργικὸν ἔθος⁶⁵. Ὡστε ἡ προσήλωσις τῶν δύο ἀδελφῶν στὴν ἑλληνοβυζαντινὴ λειτουργικὴ παράδοσι εἶναι ὀφθαλμοφανής.

Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μας θὰ ὑπενθυμίσουμε καὶ ἄλλες οὐσιώδεις μαρτυρίες, ἐκ τῶν ὁποίων καθίσταται ἐκδηλὸς ὁ ἑλληνοβυζαντινὸς χαρακτῆρ τοῦ ἔργου τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

59. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 179, 133. P. Duthilleul, μν. ἔ., σ. 109. Antonin Dostál, μν. ἔ., σ. 73. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ ἔργον τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐξ ἐπόψεως λειτουργικῆς, σ. 127.

60. Βλ. σχετικὲς ἀποδείξεις: F. Grivéc, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 181-182.

61. Βασιλείου Λαοῦρδα, Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, οἱ ἱεραπόστολοι τῶν Σλάβων, Ἀθήναι, 1958, σ. 6.

62. Πρβλ. Θεοφυλάκτου, ἔνθ' ἄνωτ., στ. 1229.

63. F. Grivéc, μν. ἔ., σ. 184.

64. Αὐτόθι, σ. 147. Βασ. Στεφανίδου, μν. ἔ., σ. 370.

65. Annuaire de l' Université de Sofia, VI, 1938, 3.

56. F. Grivéc, μν. ἔ., σ. 109-110.

57. P. Duthilleul, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 109-110.

58. F. Grivéc, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 179.

ΖΗΤΩ ΤΗΝ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ

Ἐξ ἀφορμῆς συμπληρώσεως δέκα ἐτῶν ἀρχιερατείας του, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἱερὸν Κλήρον καὶ τὸν λαὸν τῆς περιφέρειας του, τὴν ἀκόλουθον ἐγκύκλιον:

Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Ἁγίου Θεοῦ, συμπληρώνονται δέκα χρόνια ἀρχιερατείας μου. Μιὰ δλόκληρη δεκαετία ἐπέρασε ἀπὸ τότε πού ἔλαβα τὸν τρίτο καὶ τελευταῖο βαθμὸ τῆς ἱερωσύνης καὶ ἐνθρονίστηκα στὸν ἱστορικὸ ἀρχιερατικὸ θρόνο τῆς θεοφρουρήτου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.

Ἡ καρδιά μου, ὅπως πάντα, ἐξαίρετικά αὐτὸ τὸν καιρὸ, εἶναι πλημμυρισμένη ἀπὸ εὐγνωμοσύνη στὸν Θεὸ καὶ δοξολογητικούς καὶ εὐχαριστηρίους ὕμνους κάθε ἡμέρα τοῦ ἐκφράζει γιὰ τὴν τιμὴ πού μοῦ ἔκανε καὶ γιὰ τὴν ἀπέραντη στοργή καὶ ἀγάπη μὲ τὴν ὁποία μὲ περιβάλλει.

Στὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα πού πέρασε δημιουργήθηκε, κατὰ τὴν ταπεινή μου γνώμη, μεταξὺ τοῦ κλήρου, τοῦ λαοῦ καὶ ἐμοῦ ἕνας πνευματικὸς δεσμός, πού εἶναι καρπὸς τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀγάπης πού ἔχουμε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο.

Στὰ δέκα αὐτὰ χρόνια, ἡ ζωὴ μου ἦταν ὀλοφάνερη, θὰ ἔλεγα ἔζησα μέσα σὲ γυάλινο πύργο. Τὰ λόγια μου ἐνόησαν ἢ εὐχαρίστησαν τὴν ἀκοή σας. Τὰ ἔργα, πού μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν συμπαράσταση ὄλων σας ἐγίναν, εὐρίσκονται συνέχεια μπροστὰ στὰ μάτια σας. Μερικοὶ ἀπὸ σας, ἰδίως οἱ στενοὶ μου συνεργάτες διαβάζουν καὶ τὴν σκέψη μου καὶ ξεύρουν πῶς θὰ ἐνεργοῦσα σὲ κάποια περίπτωσι πού θὰ ἐπαρουσιάζετο.

Ἡ συμμετοχή μου στὶς χαρὲς σας, στὶς θλίψεις σας, στὰ προβλήματα σας καὶ στὶς ἀγωνίες σας εἶναι καρπὸς τῆς ἀγάπης μου γιὰ σας καὶ μοῦ ἔδωκε τὴν εὐκαιρία νὰ σας γνωρίσω καλύτερα, δεδομένου ὅτι σὲ κρίσιμες στιγμὲς τῆς ζωῆς μας φανερώνουμε ὅλοι τὸ περιεχόμενο τῆς καρδιάς μας.

Οἱ συνεχεῖς ἐπισκέψεις μου σ' ὅλες τὶς ἐνορίες καὶ τὶς πιὸ μικρὲς ἢ τὶς πιὸ ἀπομακρυσμένες μοῦ ἔδωκαν τὴν δυνατότητα νὰ πλησιάσω τὸν καθένα σας ἀπὸ πολὺ κοντά, νὰ διαπιστώσω τὴν ποιότητα τῆς ζωῆς του καὶ τὸν τρόπο τῆς σκέψέως του, ἰδιαίτερα τὴν πνευματικὴ του κατάστασι προκειμένου νὰ τὴν ἐνισχύσω μὲ ὅλα τὰ ἐφόδια πού ἔχει στὴν διάθεσή του ἕνας Ἐπίσκοπος.

Ὅλα αὐτὰ τὰ γράφω μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ἀποδείξω, ὅτι στὸ διάστημα τῶν δέκα χρόνων μὲ ἐγνώρισάτε πολὺ καλά, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐγὼ ἐγνώρισα τὸ κάθε χωριὸ καὶ τὸν κάθε χριστιανό, ὅσο ἦταν δυνατὸ σὲ μένα τὸν ἄνθρωπο μὲ περιορισμένη δύναμη.

Καὶ μὲ αὐτὸ τὸ σκεπτικὸ ζητῶν μιὰ χάρη ἀπὸ ὅλους σας. Ἀπὸ τοὺς κληρικούς μου πρῶτα καὶ ὕστερα ἀπὸ κάθε χριστιανό πού μένει στὸν εὐλογημένο αὐτὸ τόπο.

Ζητῶ νὰ κρίνετε μὲ τὰ δικά σας μέτρα τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς δεκαετίας μου. Τὸ μεγαλύτερο καὶ πιὸ ἀλάσθαστο κριτήριον εἶναι ἐκεῖνο τῆς κοινωνίας καὶ γι' αὐτὸ οἱ ἔχοντες κάποια θέση καὶ κάποια εὐθύνη πρέπει νὰ τὸ ὑπολογίζου καὶ νὰ τὸ προσέχου.

Θέτω τὸν ἑαυτὸ μου καὶ τὸ ἔργο τῆς δεκαετίας κάτω ἀπὸ τὴν κρίση σας πού πιστεύω ὅτι εἶναι φωτισμένη καὶ δὲν ἔχει σχέση μὲ συμπάθειες ἢ ἀντιπάθειες ἢ πολιτικὲς καὶ ἰδεολογικὲς τοποθετήσεις.

Ζητῶ τὴν κρίση σας ὄχι μόνο τὴν ἐπιεικὴ καὶ φιλοποίμενα, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐστηρὴ καὶ σκληρὴ ἀκόμα, ἀρκεῖ νὰ εἶναι δίκαιη, γιὰτὶ πιστεύω ὅτι αὐτὴ περισσότερο θὰ μὲ ὠφελήσει.

Ὑποδείξατέ μου, σας παρακαλῶ, τὰ σφάλματά μου καὶ τὶς παραλείψεις μου καὶ ἐγὼ σας ὑπόσχομαι, ὅτι θὰ ἀγωνισθῶ γιὰ νὰ τὰ ξεπεράσω. Κανεὶς δὲν εἶναι τέλειος, ὅταν δὲν θέλει νὰ γίνῃ τελειότερος. Ζημιώνει τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὴν κοινωνία, ἐκεῖνος πού δὲν δέχεται ὑποδείξεις καὶ παρατηρήσεις. Ὅλοι μποροῦν νὰ μᾶς ὠφελήσου ἀκόμη καὶ ἕνα μικρὸ παιδί, ἀρκεῖ νὰ ἔχωμε ταπεινώσι καὶ πνεῦμα μαθητείας, νὰ ἀκούσωμε καὶ νὰ ἀγωνισθῶμε στὴν συνέχεια μὲ συνέπεια. Μὲ καρὰδι πού ταξιδεύει στὴν θάλασσα χωρὶς κυβερνήτη, ὁμοιάζει ἐκεῖνος πού δὲν δέχεται συμβουλὲς καὶ ὑποδείξεις. «Ἀνθρωπος ἀσυμβούλευτος πλοῖόν ἐστιν ἀκυβέρνητον» ἔλεγον οἱ σοφοὶ πρόγονοί μας.

Ἀπὸ ὅλους σας περιμένω τὶς ὑποδείξεις καὶ τὶς προτάσεις ἀκόμη καὶ τὶς παρατηρήσεις καὶ τὶς ἐπικρίσεις. Ἀπὸ τοὺς κληρικούς μου, ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες τοῦ Νομοῦ, ἀπὸ τοὺς μορφωμένους, ἀπὸ τοὺς ἡλικιωμένους, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῶν σχολείων πού ἔχουν πιὸ εὐαίσθητες κερατὲς καὶ συλλαμβάνου εὐκολώτερα τὰ μηνύματα τῶν καιρῶν.

Κατὰ τὴν δεκαετία πού ἐπέρασε ὁ σχεδιασμός καὶ ὁ προγραμματισμός ἦταν δικός μου καὶ ἔγινε μὲ κίνη-

Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ AIDS

Ίατρική, κοινωνική και ήθικη διάσταση

Εύλαβεῖς εὐχαριστίες κι εὐγνωμοσύνην ἐκφράζω στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ καὶ στοὺς Συνοδικοὺς Ἀγίους Ἀρχιερεῖς, διότι μ' ἐπέλεξαν ὡς ὁμιλητὴ σὲ ἓνα τόσο ἐπείγον, φλέγον, καυτὸ καὶ περίπλοκο πρόβλημα. Δὲν γνωρίζω ἂν θὰ ἀνταποκριθῶ στὴ μεγάλη αὐτὴ τιμὴ καὶ στὶς προσδοκίες τόσο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅσο καὶ τῆς ἐκλεκτῆς ἀποψινῆς ὁμηγύρεως.

Τὸ θέμα τῆς διαλέξεώς μου εἶναι, ὅπως ἤδη γνωρίζετε, «Ἡ Ὁρθόδοξη ἀποψη γιὰ τὸ AIDS». Γιὰ τὴν καλλίτερη καὶ πληρέστερη κατανόησή του ἐξετάζω 1) τὴν ἱατρικὴ διάστασή του, δηλαδή τί εἶναι τὸ AIDS καὶ πῶς ἐκδηλώνεται, 2) τὴν κοινωνικὴ διάστασή του (τὶς ψυχολογικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐπιπτώσεις καὶ συνέπειες καὶ τὴν ἀντιμετώπισή τους) καὶ 3) τὴν ἠθικὴ καὶ θεολογικὴ διάστασή του καὶ τοὺς τρόπους προλήψεως καὶ ἀντιμετωπίσεως τοῦ AIDS.

1. ΙΑΤΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Τί εἶναι καὶ πῶς ἐκδηλώνεται τὸ AIDS.

Δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφισβήτηση ὅτι τὸ AIDS μετὰ τὶς καρδιοπάθειες καὶ τὸν καρκῖνο, εἶναι ἡ πιὸ ἐπικίνδυνη καὶ θανατηφόρα νόσος καὶ ὅτι ἡ νέα αὐτὴ ἀσθένεια εἶναι ἓνα παγκόσμιο πρόβλημα δημόσιας υγείας, πού ἀπειλεῖ ὅλες τὶς χῶρες καὶ ὅλες τὶς πληθυσμιακὲς ὁμάδες.

τρο τὴν μικρὴ μου πείρα καὶ πρὸ πάντων τὴν μεγάλη μου ἀγάπη γιὰ τὸν ἱστορικὸ μας τόπο καὶ γιὰ τὸν εὐγενικὸ λαὸ μας.

Ὁ σχεδιασμὸς καὶ ὁ προγραμματισμὸς, γιὰ τὴν δεκαετία πού ἀρχίζει, ἂν ἐπιτρέψει ὁ Θεὸς καὶ ζήσω, θέλω νὰ εἶναι δικὸς σας. Ἐγὼ θὰ διαθέσω ὅλες μου τὶς δυνάμεις καὶ θὰ προσπαθῶ μετὰ τὴν βοήθεια πάντα τοῦ Θεοῦ, ν' ἀνταποκριθῶ στὶς ἐπιθυμίες σας καὶ στὶς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν, ἔστω καὶ ἂν ἀπαιτηθῆ ἑσὺ καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς μου.

Θερμὰ λοιπὸν παρακαλῶ ὅλους σας νὰ μοῦ γράψετε τὴν κριτικὴν σας, γιὰ τὴν δεκαετία πού ἐπέρασε καὶ τὶς προτάσεις σας γιὰ τὸ μέλλον.

Τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ καὶ δὲν ἔγινε καὶ τί πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν προτεραιότητα κατὰ τὴν νέα περίοδο. Γράψτε μοῦ τὴν ἀλήθεια ἀπλᾶ καὶ ἀνεπιτήδευτα, ὅπως τὴν λέ-

Τί ἀκριβῶς εἶναι τὸ AIDS καὶ πῶς ἐκδηλώνεται;

Ἡ λέξη AIDS προέρχεται ἀπὸ τὰ ἀρχικὰ τοῦ ἀγγλικοῦ ἐπιστημονικοῦ ὄρου «Acquired Immune Deficiency Syndrome», πού στὰ ἑλληνικὰ ἀποδίδεται ὡς «Σύνδρομο Ἐπίκτητης Ἀνοσολογικῆς Ἀνεπάρκειας».

Τὸ Σύνδρομο τοῦ AIDS ὀφείλεται στὸ λοιμογόνον παράγοντα τοῦ ἰοῦ τῆς ἀνθρώπινης ἀνοσοανεπάρκειας (HIV). Ὁ HIV ἰὸς ἀνήκει σὲ μιὰ μεγάλη ὁμάδα RNA ἰῶν, τοὺς ρετροϊοὺς.

Τί κάμνει ὁ HIV ἰὸς;

Στὸν ἄνθρωπο διακρίνονται δύο τύποι ἀνοσίας ἢ χυμικὴ καὶ ἢ κυτταρικὴ. Ἡ χυμικὴ σχετίζεται μετὰ Β λεμφοκύτταρα, τὰ ὁποῖα παράγουν ἀντισώματα καὶ ἀντιδρῶν ἔναντι τοῦ ξένου εἰσβολέα. Ὁ τύπος τῆς κυτταρικῆς ἀνοσίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ Τ λεμφοκύτταρα, τὰ ὁποῖα πάλι διακρίνονται σὲ διάφορες λειτουργικὲς ὑποδείξεις. Γιὰ τὴν ὁμιλία μας ἐνδιαφέρουν τὰ κατασταλτικὰ Τ κύτταρα (S = suppressor) καὶ τὰ βοηθητικὰ Η κύτταρα (H = helper). Ὁ HIV ἰὸς εἰσέρχεται στὰ λεμφοκύτταρα καὶ ἐνσωματώνει τὸ γενετικὸ του ὕλικὸ (RNA) στὸ ὕλικὸ τῶν Τ λεμφοκυττάρων (DNA). Μετὰ ἀναπαράγεται μέσα στὸ κύτταρο, τελικὰ τὸ σκοτώνει καὶ συνεχίζει νὰ προσβάλλει περισσότερα κύτταρα. Ἡ φυσιολογικὴ ἀναλογία μετὰξὺ S καὶ ΗΤ λεμφοκυττάρων ἀνατρέπεται καὶ μεταβάλλεται. Τὸ ἀνοσολογικὸ σύστημα καταστρέφεται προοδευτικὰ, εἶναι ἀνίκανο νὰ λειτουργήσῃ ἀνοσολο-

γει τὸ παιδί στὸν πατέρα του καὶ ὑπογράψτε τὴν, γιὰτὶ σὰν χριστιανοὶ πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι τὰ ἀνώνυμα ἔχουν θέση στὸν κάλαθο τῶν ἀχρήστων καὶ ἀποκαλύπτουν τὴν κακία, τὴν ἀνευθυνότητα, τὴν ἐπιπολαιότητα καὶ κακοήθεια ἐκείνου πού τὰ γράφει, ἐν ἀντιθέσει μετὰ τὰ ὑπογραφήμενα πού μαρτυροῦν τὴν σοβαρότητα, καθαρότητα καὶ πραγματικὴ ἀγάπη ἐκείνου πού τὰ ὑπογράφει.

Τὰ γράμματά σας θὰ περιμένω μέχρι τὸ τέλος τοῦ Ἰουλίου. Μέχρι τότε ἔχετε ὅλη τὴν ἄνεση νὰ γράψετε αὐτὸ πού νομίζετε ἀφοῦ προηγουμένως θερμὰ προσυχηθεῖτε.

Σὰς εὐχαριστῶ ἀπὸ τώρα, σὰς εὐλογῶ καὶ σὰς εὐχρισμαι προαγωγικὸ σὲ ἀρετὴ τὸ νέο ἔτος.

*Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

γικά και καταρρέει. "Έτσι αυτός που πάσχει άποκτᾶ εὐπάθεια σὲ σπάνιες λοιμώξεις και σπάνια καρκινώματα τοῦ δέρματος¹.

Μεταξὺ τοῦ ἀρχικοῦ σταδίου τῆς μολύνσεως και τῆς ἐκδηλώσεως τῆς νόσου, τὸ AIDS εὐρίσκεται σὲ λανθάνουσα κατάσταση και μεσολαβεῖ μεγάλο χρονικὸ διάστημα ἐπώασεως². "Έτσι ὅταν εἰσέρχεται ὁ ἴδς HIV στὸν ὄργανισμό μιλάμε για φορεῖς και ὅταν ἐκδηλωθεῖ ἡ ἀρρώστια μιλάμε για ἀσθενεῖς τοῦ AIDS και ὁμάδες ὑψηλοῦ κινδύνου.

Προέλευση τοῦ AIDS.

Τίποτε δὲν γνωρίζουμε για τὸν τόπο και τρόπο τῆς προέλευσης τοῦ AIDS. "Ό,τι λέγεται και γράφεται εἶναι ὑποθέσεις και εἰκασίες.

Ἐπιδημιολογικὲς μελέτης ἔδειξαν ὅτι οἱ ρετροϊοὶ ἐνδημοῦν σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ ('Αφρική). Πιστεύεται ὅτι ὁ HTLV-I ἐνδημοῦσε ἐκεῖ τὸν 16ο αἰῶνα και ὅτι ἐπεκτάθηκε ἀρχικά στὴν 'Ιαπωνία και ἀργότερα με τὸ δουλεμπόριο στὴν 'Αμερική³. Ὁ μυστηριώδης θάνατος ἑνὸς ἐφήβου τὸ 1969 στὸ St. Louis⁴ και ἡ ἀνεύρεση ἀντισωμάτων HIV σὲ δείγματα ὄρου διατηρημένων σὲ κατάψυξη αἵματος ἀπὸ τὴν 'Αφρική σὲ ἀναδρομικὲς μελέτης τῆς δεκαετίας τοῦ 1970 ὑποδηλοῦν, ὅτι τὸ AIDS ἐμφανίστηκε σποραδικὰ στὴν Η.Π.Α., στὴς ἀρχὲς τοῦ 1977⁵.

1. J. Bingham «HIV, Aids and ARC: the virus and the disease» in AIDS, V. Cosstick ed., Middlegreen, England, 1987, σσ. 11-12. Dr. C. Collier, The 20th century plague, Tring, England, 1987, σσ. 22-23. Dr. M. White, AIDS and the positive Alternatives, London, 1987, σσ. 65-70. B. Kirkpatrick, AIDS, London, 1988, σσ. 8-10. Dr. P. Dixon, AIDS and young people, Eastbourne, England, 1989, σσ. 24-27. W.H. Masters, V. E. Johnson, R. C. Kolodny, Crisis: Heterosexual behaviour in the age of AIDS, London 1988, σσ. 17-20. E. Larson, «AIDS, Medicine and Moral Absolutes», ETHICS AND MEDICINE, 1988, 4, 1, σ. 2. M. Krim, «AIDS: The Challenge to Science and Medicine», Hastings Center Report, August, 1985, σσ. 3-5. Κ. Α. Γαρδικας, Εἰδικὴ Νοσολογία, τ. 2ος, 'Αθήνα, 1984⁴, σσ. 1032-1034. Γ. Παπαευαγγέλου - Γ. Καλλίνικος, AIDS, 'Αθήνα, 1986, σσ. 21-23, 77-88. Κ. Κουσουλάκης, AIDS 'Αθήνα 1988, σσ. 28-31. Α. Ρουμелиώτου, «Ὁ ἴδς τοῦ HIV», AIDS Ὑποεπιτροπὴ 'Εκπαίδευσης τῆς 'Εθνικῆς 'Επιτροπῆς AIDS, 'Εθνικὴ Φαρμακοβιομηχανία, Α.Ε., 'Αθήνα 1989, σσ. 9-13. Dr. J. Weber - Annabal Ferriman, Τὸ AIDS ἀφορᾷ και σένα, μετ. Δρ. Θ. Καλμαντῆ, 'Αθήνα 1989, σσ. 9-12.

2. W. H. Masters et al., ὁ. π., σσ. 35-38. Ξ. Κονδάκης Ἐπιδημιολογία τοῦ AIDS: Βασικὰ στοιχεῖα, AIDS, Ὑποεπιτροπὴ 'Εκπαίδευσης κλπ. ὁ. π., σ. 16 και 20. Dr. C. A. Carne, AIDS, A British Medical Association Publication, London, 1987, σσ. 3-4.

3. Γ. Παπαευαγγέλου - Γ. Καλλίνικος, ὁ. π., σ. 41.

4. «Youth's puzzling Death in '69 May be Early U.S. AIDS Case», New York Times, October 26, 1987, p. B9. G. Kolata, «Boy's 1969 Death suggests AIDS invaded U.S. Several Times», New York Times, October 28, 1987, p. A15, W. H. Masters et al., ὁ. π. σσ. 16 και 208, ὑποσ. 1.

5. S. F. Lyons et al., Lack of evidence of HTLV-III endemicity in Southern Africa, NEJM 312, και 257-58, 1985 R. Sher et al., Seroepidemiology of Human immunodeficiency virus in Africa from 1970 to 1974, NEJM, 317, 450-51, 1987. W.H. Masters et al., ὁ. π., σσ. 17 και 209 ὑποσ. 4.

Ρετροϊοὶ παρόμοιοι με τὸν HIV ἀπομονώθηκαν ἀπὸ τοὺς πράσινους πιθήκους τῆς 'Αφρικῆς⁶.

Τὸ 1981 τὸ AIDS ἐμφανίστηκε, ἀναγνωρίστηκε, διαγνώστηκε και περιγράφηκε σὰν μιὰ νέα θανατηφόρα ἀσθένεια σὲ ὁμοφυλόφιλους τῆς Νέας Ὑόρκης, τοῦ Λὸς Ἀντζελες και τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, στὴν Εὐρώπη, και ἀργότερα στὴν Ἁφρική, Ἄιτῆ και γενικώτερα σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Ἀφορμὴ και ὄθηση για τὴν διάγνωση, ἔρευνα και ἀνακάλυψη τοῦ AIDS ἔδωσαν δύο σπάνιες ἀρρώστιες: ἡ πνευμονία ἀπὸ Pneumocystis carinii και τὸ σάρκωμα Kaposi⁷.

Στὴν Ἑλλάδα τὰ πρῶτα κρούσματα AIDS ἔκαναν τὴν ἐμφάνισή τους τὸ 1984 σύμφωνα με τὸ ἐνημερωτικὸ δελτίο «Πορεία AIDS» τοῦ Ὑπουργείου Ὑγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων.

Ἀριθμὸς κρουσμάτων AIDS σὲ ὅλο τὸν κόσμο.

Στὸ τέταρτο Διεθνὲς Συνέδριο για τὸ AIDS, ποὺ ὁργανώθηκε στὴ Ρώμη στὴς 13-15 Νοεμβρίου 1989 ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ὑγείας και Πρόνοιας τοῦ Βατικανοῦ με 1500 Συνέδρους, εἶχα τὴν τιμὴ, με τὴς εὐλογίες τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, νὰ ἀντιπροσωπεύσω τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἑνας ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους ὁμιλητὲς και νὰ ἐκφράσω τὴν ἀποψη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας για τὸ AIDS. Στὸ Συνέδριο αὐτὸ, ὁ Jonathan Mann, Διευθυντῆς τοῦ εἰδικοῦ προγράμματος προλήψεως και καταπολεμῆσεως τοῦ AIDS τοῦ Παγκοσμίου Ὁργανισμοῦ Ὑγείας, ἀνανοίνωσεν ὅτι διεθνῶς, σύμφωνα με τὴς μετριοτέρους ἐκτιμήσεις, ὁ ἀριθμὸς τῶν κρουσμάτων AIDS θὰ ἀνέλθει στὴς 600.000 και οἱ φορεῖς τοῦ HIV ἰοῦ στὰ 6 ἔως 8 ἑκατομμύρια στὸ τέλος τοῦ 1989. Στὴ συνέχεια κατέληξε ὅτι, σύμφωνα με μιὰ τελευταία μελέτη του,

6. M. D. Daniel et al., «Isolation of T-cell-tropic HTLV-III like retrovirus from macaques», Science 228: 1201-4, 1985. P. J. Kanki et al., «Isolation of T-lymphotropic retrovirus related to HTLV-III/LAV from wild-caught African green monkeys», Science 230:951-54, 1985. M. Murphey-Corb et al., «Isolation of an HTLV-III related to retrovirus from macaques with simian AIDS etc», Nature, 321: 435-37, 1986. W. H. Masters et al., ὁ. π., σσ. 16 και 208, ὑποσ. 2. Σύμφωνα με τὴν «Ἰσβέστια» και τὸ Tass ὁ ἴδς τοῦ AIDS παρασκευάστηκε στὴς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας στὸ Ἀμερικανικὸ ἐργαστήριο τοῦ Φόρντ Ντέτριξ και εἶχε σὰν στόχο κυρίως τὸν μαῦρο πληθυσμὸ τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἐπίσημως ἀπέρριψε τὴν κατηγορία αὐτῆ: βλέπε «Soviet Disavows Charges that U. S. created AIDS», New York Times, November 5, 1987, σ. A 31. Ὁ Β. Προκόψκι, Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἱατρικῶν Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ και Διευθυντῆς τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐπιδημιολογίας τῆς ΕΣΣΔ (Καθημερινή, 20-21 Μαρτίου 1988, σ. 14), χαρακτήρισε τὴς κατηγορίες ὡς ἀνοησίες και εἶπε ὅτι ποτὲ κανένας Σοβιετικὸς ἐπιστήμονας οὔτε ὑποστήριξε, οὔτε ἔγραψε κάτι τέτοιο.

7. CDC «Pneumocystis pneumonia — Los Angeles», MMWR 30: 250-52, 1981. A. Friedman-Kien et al., «Kaposi's sarcoma and pneumocystis pneumonia among homosexual men in New York City and California», MMWR 30: 305-8, 1981. M. Krim, «AIDS: «The Challenge to Science and Medicine», Hastings Center Report, August, 1985, σσ. 3-5.

οί φορείς του HIV θά διπλασιασθούν και τριπλασιασθούν και τὰ περιστατικά του AIDS θά έννεαπλασιασθούν στή δεκαετία του 1990.

Στήν 'Ελλάδα, σύμφωνα με τὸ δελτίο «Πορεία AIDS» του 'Υπουργείου 'Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών 'Ασφαλίσεων, πού εὐγενῶς μοῦ παραχωρήθηκε, τὰ κρούσματα AIDS μέχρι 31.12.89 ἦσαν 277 καὶ τὰ κρούσματα θανάτου 112. Τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1990 ἀναμένεται νὰ προστεθοῦν περίπου 190 νέα περιστατικά.

Τὰ περιστατικά τοῦ AIDS θά φθάσουν τὸ 1993 τα 1300⁸.

'Ο ἀριθμὸς τῶν φορέων τοῦ ιοῦ HIV στή χώρα μας εἶναι δύσκολο νὰ προσδιοριστεῖ, ὅπωςδήποτε ἕμως δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν τοὺς 8.000-10.000⁹.

Τρόποι μεταδόσεως τοῦ AIDS¹⁰.

'Ο ιὸς τοῦ AIDS μπορεῖ νὰ μεταδοθεῖ βασικά μετὴ σεξουαλικῆ ἐπαφῆς, μετὴ τὸ αἷμα, μετὴ περιγεννητικῆ καὶ κάθετη μετάδοση. "Άλλοι τρόποι μεταδόσεως εἶναι σπανιότατοι.

1. Μετὴ σεξουαλικῆ ἐπαφῆς.

Σύμφωνα μετὴ τις στατιστικὲς τοῦ Παγκοσμίου 'Οργανισμοῦ 'Υγείας, ἡ πλειοψηφία τῶν κρουσμάτων ἀναφέρεται στοὺς ὁμοφυλόφιλους καὶ ἀμφιφυλόφιλους. Τελευταίως παρατηρεῖται καὶ μιὰ σχετικῆ αὐξήση κρουσμάτων καὶ στοὺς ἑτεροφυλόφιλους.

'Ανησυχητικῆ ἔκταση παίρνει καὶ ἡ μετάδοση τοῦ ιοῦ τοῦ AIDS μεταξύ τῶν ἐφήβων καὶ τῆς νεολαίας μας γενικώτερα σὲ παγκόσμια κλίμακα, καὶ τοῦτο διότι ἐνεργῶ συμμετέχουν στὸ σέξ καὶ στὰ ναρκωτικά. Θά ἀναφερθῶ διεξοδικώτερα στὸ σημεῖο τοῦτο στὸ τρίτο μέρος τῆς ὁμιλίας μου.

'Η αὐξημένη διασπορά τοῦ ιοῦ τόσο στοὺς ὁμοφυλόφιλους, ὅσο καὶ στοὺς ἑτεροφυλόφιλους ὀφείλεται κυρίως στὸ μεγάλο ἀριθμὸ σεξουαλικῶν συντρόφων.

2. Μετὴ τὸ αἷμα.

'Ο τρόπος μεταδόσεως τοῦ AIDS μετὴ τὸ αἷμα ἀφορᾷ τοὺς τοξικομανεῖς καὶ τοὺς μεταγγιζόμενους.

Οἱ τοξικομανεῖς χρησιμοποιοῦν κοινὲς μολυσμένες σύριγγες ἢ βελόνες, γιὰ νὰ πάρουν τὴ δόση τῶν ναρκωτικῶν.

'Η μετάγγιση αἵματος καὶ τὰ παράγωγά του εἶναι ὑπεύθυνα γιὰ τὴν πηγὴ μολύνσεως 2% τῶν περιστατικῶν AIDS στήν Εὐρώπη καὶ στὶς ΗΠΑ, ἰδιαίτέρως στοὺς αἰμοροφιλικούς καὶ στὰ πολυμεταγγιζόμενα παιδιά. 'Ιδιαίτερο κίνδυνο διατρέχουν τὰ παιδιά μετὴ μεσογειακῆ ἀναιμία. 'Εδῶ θά πρέπει νὰ ἀναφέρω ὅτι ἡ ἐπιδημία παιδικοῦ AIDS στή Ρουμανία (706 φορεῖς

τοῦ φοβεροῦ HIV ιοῦ), προκλήθηκε ἀπὸ μολυσμένο αἷμα καὶ ἀκατάλληλες, πολυχρησιμοποιημένες σύριγγες¹¹.

3. Μετὴ τὸν τοκετό.

Μητέρες οἱ ὁποῖες ἔχουν προσβληθεῖ ἀπὸ τὸν ιὸ τοῦ AIDS μεταδίδουν τὸν ιὸ στὸ κῆμα ἢ στὸ νεογνό, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ τοκετοῦ, ἢ λίγο μετὰ τὴν γέννηση, ἢ σπανίως, κατὰ τὸ θηλασμό. Τὸ ποσοστὸ τῶν παιδιῶν πού ἀναπτύσσουν σύνδρομο AIDS, μετὰ τὴν προσβολὴ τους ἀπὸ τὸν ιὸ, ἀνέρχεται σὲ 50%.

4. "Άλλοι τρόποι μεταδόσεως.

Σπανιότατα οἱ ἀμυγλὲς δέρματος, τυχαῖο τρύπημα βελόνας καὶ ἡ τυχαία ἐπαφὴ μετὴ ἐκκρίματα ἀσθενῶν μπορεῖ νὰ ἀποβοῦν ἐστία μολύνσεως ἀπὸ τὸν ιὸ τοῦ AIDS.

'Απὸ τὰ παραπάνω προκύπτει ὅτι οἱ ὁμοφυλόφιλοι, οἱ τοξικομανεῖς καὶ οἱ πολυμεταγγιζόμενοι ἀποτελοῦν τὶς ὁμάδες ὑψηλοῦ κινδύνου.

Στοὺς ἄλλους τρόπους μεταδόσεως, ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω τὴν μεταμόσχευση ὀργάνων καὶ τὴν τεχνητὴ γονιμοποίηση καὶ πιὸ συγκεκριμένα τὰ παιδιά τοῦ σωλήνα (test-tube babies), τὶς ἀναπληρώτριες μητέρες (Surrogate Mothers), τὶς τράπεζες σπέρματος (sperm banks), τράπεζες ἐμβρύων (Embryo banks), σὲ ὑπὸ κατάψυξη διατηρημένο ἐμβρυο (Frozen human embryo), κτλ.

Σχετικῶς μετὴ τοὺς αἰμοδοτέες καὶ τοὺς δωρητὲς ὀργάνων γίνεται ὑποχρεωτικὸς ἔλεγχος σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο. Παρὰ ταῦτα ἕμως τὰ παρακάτω δύο περιστατικά ἀποτελοῦν ἴσως ἐξαιρέση τοῦ κανόνος.

1. 'Απὸ μεταμόσχευση ὀργάνων, πού ἔγινε σὲ δύο ἀσθενεῖς, μεταδόθηκε σ' αὐτοὺς ὁ ιὸς τοῦ AIDS, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ δωρητὴς ὑπεβλήθη σὲ ἐξέταση καὶ ἔλεγχος¹².

2. Μία τριαντάχρονη γυναίκα προσφέρθηκε ὡς ἀναπληρώτρια μητέρα στή στείρα ἀδελφῆ της. Πρὸ τῆς τεχνητῆς γονιμοποιήσεως ἐξετάστηκε ὁ γαμπρὸς της γιὰ τὸν ιὸ τοῦ AIDS καὶ βρέθηκε ἀρνητικὸς. 'Η ἀναπληρώτρια ἕμως μητέρα δὲν ὑποβλήθηκε στὸ τέστ τοῦ HIV ιοῦ, καίτοι ἦταν τοξικομανὴς καὶ χρήστης ναρκωτικῶν καὶ δὲν εἶπε τίποτε σὲ κανέναν. 'Αργότερα ἕμως, ὅταν ἦταν ἤδη πέντε μηνῶν ἔγκυος, κι ἀποκαλύφθηκε ὅτι ἦταν τοξικομανὴς, ὑποβλήθηκε σὲ HIV τέστ καὶ ἀποδείχθηκε θετικῆ HIV φορέας. Καὶ πάλι δὲν ἀποκάλυψε τίποτε στὸ γαμπρὸ της καὶ στήν ἀδελφῆ της. "Όταν γεννήθηκε τὸ βρέφος, τότε τὸ Νοσοκομεῖο τοὺς ἐνημέρωσε γιὰ ὅλα, καὶ ὅτι τὸ μωρὸ τους ἦταν φορέας τοῦ HIV ιοῦ. Αὐτόματα δὲν ἀναγνώρισαν τὸ νήπιο καὶ τὸ ἀπέρριψαν. Τὸ ἴδιο ἔκανε

8. «Καθημερινή», 25.1.1990, σ. 4.

9. «Καθημερινή», ὁ. π., σ. 4. Κ. Κουσοῦκης, ὁ. π., σ. 22.

10. Βλέπε σημ. 1.

11. «Καθημερινή» 6 καὶ 7.2.1990 σσ. 6 καὶ 7. «Τὰ Νέα» 15.12.1990, σσ. 1 καὶ 2. Time, 19.2.1990, σ. 46.

12. «Organ Transplants infect two patients Despite AIDS tests», New York Times, May 29, 1987, σ. A28.

και η αναπληρώτρια μητέρα. Και οι συγγραφείς του άρθρου ρωτούν με τη σειρά τους σε ποιους ανήκει το παιδί, ποιοί είναι οι υπεύθυνοι γι' αυτό; 'Ερωτούμε κι εμείς με τη σειρά μας, ποιοί είναι πράγματι οι υπεύθυνοι¹³;

Τρόποι μη μεταδόσεως του AIDS.

Δέν μεταδίδεται με το σάλιο, τον ιδρώτα, τα δάκρυα, τα ούρα, τα κόπρανα. Δέν μεταδίδεται επίσης από τη θάλασσα ή τα κολυμβητήρια, από τους κοινόχρηστους χώρους, ούτε ακόμη από τα έντομα (κουνούπια), ούτε από το φαγητό και τη χειραψία, ούτε και από έπαφές στο κοινωνικό ή εργασιακό περιβάλλον.

Συμπτώματα.

Μερικά από τα συμπτώματα του AIDS είναι τα εξής:

1. Παθολογικές διαταραχές: πυρετός, απώλεια βάρους, αδυναμία, διάρροια, πνευμονία, βρογχίτιδα, δύσπνοια, μηνιγγίτιδα, έγκεφαλίτιδα, καρκίνος του δέρματος.

2. Ψυχιατρικές διαταραχές: μεγάλη κατάπτωση και κατάθλιψη, παραλήρημα, παραφροσύνη.

3. Νευρολογικές εκδηλώσεις: απώλεια μνήμης, αδυναμία συγκεντρώσεως, προοδευτική άνοια, άπαιθια και αδιαφορία για το περιβάλλον, κώμα, έγκεφαλικές αιμορραγίες κλπ.

'Εμβόλιο — Φάρμακα

Οι πρωτοπόροι έρευνητές - επιστήμονες Καθηγητές Luc Montagnier του 'Ινστιτούτου Παστέρ των Παρισίων και Robert Gallo του 'Εθνικού 'Ινστιτούτου 'Υγείας των Η.Π.Α., που μαζί με τις έρευνητικές ομάδες τους ανακάλυψαν τον λοιμογόνο παράγοντα, τον ιδ HIV του AIDS, ανακοίνωσαν και εξέφρασαν την αίσιοδοξία τους και την έλπίδα στο τέταρτο Διεθνές Συνέδριο για το AIDS, ότι σύντομα θα αναπτυχθεί έμβολιο αποτελεσματικής θεραπείας. Συγκεκριμένα είπαν, ότι πειραματίζονται στους πιθήκους και σε 30 έθελοντές άσθενείς του AIDS. Τα αποτελέσματα, πρόσθεσαν, μέχρι τότε ήταν θετικά και πολύ ένθαρρυντικά, αλλά δέν προβλέπεται η παραγωγή εμβολίου πριν από 5 χρόνια. 'Εκτός όμως του εμβολίου, η προσπάθεια των Καθηγητών Montagnier και Gallo και των έρευνητικών τους ομάδων στρέφεται και στη δοκιμή και έρευνα διάφορων φαρμάκων στους πιθήκους και στους άσθενείς του AIDS με ένθαρρυντικά κι έδω αποτελέσματα για τη θεραπεία του AIDS. Τα νέα φάρμακα για το AIDS αναμένεται να είναι περισσότερο αποτελεσματικά και πρόκειται να κυκλοφορήσουν σε ένα χρόνο¹⁴.

Κόστος Νοσηλείας.

Στην 'Ελλάδα η δαπάνη για την περίθαλψη των άσθενών του AIDS ανέρχεται σε 400.000 δρχ. τον μήνα. Μέχρι το 1992 υπολογίζεται ότι το κόστος της νοσηλείας θα κυμανθεί μεταξύ 3 και 8 δισ.¹⁵.

Στην 'Αμερική ο κάθε άσθενής στοιχίζει 30.000 δολλ. και το άνωτατο 150.000 το έτος. Μέχρι το 1991 το κόστος (περιλαμβανομένης της απώλειας ώρων εργασίας και των ακριβών φαρμάκων) προβλέπεται ότι θα φθάσει τα 66 δισ. δολάρια το χρόνο¹⁶.

2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

'Η ανθρωπότητα γνώρισε στο παρελθόν και άλλες καταστρεπτικές και ανθρωποκτόνες επιδημικές άσθένειες, όπως η λέπρα, η έλονοσία, η πανώλη, η σύφιλη, η χολέρα, η εύλογιά, η φυματίωση, ο καρκίνος και άλλες που είχαν παρόμοιες συνέπειες στους πάσχοντες και στην κοινωνία.

'Η εμφάνιση της θανατηφόρας άρρώστιας του AIDS προξένησε σοβαρές και ποικίλες επιπτώσεις στους φορείς του HIV, τους άσθενείς του AIDS, στις ομάδες ύψηλου κινδύνου, στις οικογενείες τους και στην κοινωνία γενικότερα. Οι επιπτώσεις αυτές διακρίνονται σε ψυχολογικές και κοινωνικές και μερικές απ' αυτές είναι οι παρακάτω:

1. Ψυχολογικές - συναισθηματικές: φόβος, δύσπνοια, άνησυχία, έπιφυλακτικότητα, άβεβαιότητα, άνασφάλεια, άρνηση, είναι οι πρώτες αντιδράσεις στο αρχικό στάδιο. 'Ακολουθούνται από έντονο shock, από άγχος, από όργη, από συναισθήματα λύπης, μελαγχολίας, άνικανότητας, άναξιοτητας, ένοχής και από καταθλιπτικά φαινόμενα. 'Επίσης παρουσιάζουν συμπτώματα σύγχυσης, κατάπτωσης, άπελπισίας και διάσπαση προσωπικότητας.

2. Κοινωνικές επιπτώσεις: το κοινωνικό σύνολο αντιδρά προς τους πάσχοντες από AIDS με άμηχανία, με άσυνήθη φόβο, με μαζική ύστερία και με πανικό. Στις αντιδράσεις αυτές πρέπει να προστεθούν ο διαχωρισμός, η απομόνωση, η περιθωριοποίηση, η άπόρριψη, ο ρατσισμός και η άποξένωση των άσθενών του AIDS από το κοινωνικό σύνολο, άρκετές φορές δε και από τον στενότερο οικογενειακό τους περίγυρο, λόγω των αισθημάτων έντροπής και ένοχής. Το κοινωνικό apartheid και ο κοινωνικός στιγματισμός των φορέων του AIDS έγιναν άφορμή να αποκλειστούν από την έγταση τους, από το σχολείο, από τις ασφαλιστικές έταιρείες, από τις ύπηρεσίες ύγείας και κοινωνικής περίθαλψης και από άλλες κοινωνικές παροχές. Προβλήματα και σύγκρουση δημιουργούν ή διασφάλιση

13. I. L. Brown, Editorial, Ethics and Medicine, 1988, 4. 1, σσ. 1-2.

14. Βλέπε και «'Η Καθημερινή», 26 'Ιανουαρίου 1990, σ. 4 και «'Ελευθεροτυπία», 26 'Ιανουαρίου 1990, σ. 3.

15. «Καθημερινή», 13.5.88, σ. 4. «'Απογευματινή», 20.11.1989, σ. 30.

16. «AIDS: the growing threat», Health progress, July-August, 1987, σ. 37.

των ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πασχόντων από AIDS, ή προστασία του κοινωνικού συνόλου, το ιατρικό απόρρητο, ο υποχρεωτικός μαζικός έλεγχος φορέων του ιού και ομάδων ύψηλου κινδύνου, ή έκδοση πιστοποιητικών υγείας για διορισμό, ασφάλιση, γάμο και άλλα.

Ἀντιμετώπιση — Τί μπορεί νά κάνει ἡ Ἐκκλησία.

Τί μπορεί νά κάνει ἡ Ἐκκλησία; Τί περιμένουν οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες τῶν ἀρρώστων ἀπό AIDS και τῶν ἑκατομμυρίων τοῦ HIV ἰοῦ, μᾶς τὸ λέγουν δύο ἀντιπρόσωποι τους, ὁ ἕνας "Ἑλληνας Ὁρθόδοξος και ὁ ἄλλος "Ἀγγλος Καθολικός.

Ὁ πρῶτος, νέος 26 χρονῶν, φοιτητῆς Πολυτεχνείου, φορέας τοῦ AIDS, ἔκανε τὴν παρακάτω ἐξομολόγηση σὲ δημοσιογράφο τῆς «Ἐλευθεροτυπίας»: «Πάντα ἤμουν ἐλεύθερος τύπος. Δὲν μοῦ ἄρεσαν οἱ μόνιμες ἐρωτικές σχέσεις, γιατί δὲν μπορῶ τίς ἐξαρθήσεις. Στις διακοπές τοῦ καλοκαιριαῦ, εἰδικά, εἶχα πολλές ἐρωτικές περιπέτειες μ' Ἑλληνίδες και ξένες. Φίλοι μιλοῦσαν γιὰ τὸ AIDS και ἐγὼ γελοῦσα. Φάνηκα ἐπιπόλαιος, ἀνώριμος, ἀχάριστος στὴ ζωὴ και στὸ Θεό»¹⁷. Μετὰ ἀπὸ ἐρώτηση τοῦ δημοσιογράφου, γιατί συνεχῶς ἀναφέρει τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ και τὸν ἐπικαλεῖται, μὲ πρόσωπο ποῦ ἄστραφτε ἀπὸ χαρὰ και παρρησία ἀπάντησε. «Ἔχω στραφεῖ σ' Ἐκεῖνον. Ὁρες ὀλόκληρες περῶ διαβάζοντας τὸ Εὐαγγέλιο. Τί ἀγάπη, τί δύναμη ποῦ κρύβει. Τί μηνύματα. "Ὅταν τὸ πιστεῦεις ἀγαλλιᾶσαι. Γιατί νὰ γνωρίσω τὴ μεγαλοσύνη Του τώρα, ποῦ βρίσκομαι στὴ σκιά τοῦ θανάτου; Ὅλιβομαι ποῦ ἀκόμα δὲν Τοῦ ἔχω δοθεῖ ὀλοκληρωτικά, ψυχῇ τε και σώματι. Λυπᾶμαι ποῦ δὲν κατὰφερα ἀκόμη ν' ἀντλήσω, ἀπὸ τὴ δύναμή Του, τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ μπορέσω νὰ ζήσω χωρὶς τὸ φόβο τοῦ θανάτου, νὰ δραστηριοποιηθῶ και νὰ φτάσω στὸ σημεῖο νὰ Τὸν δοξάζω γιὰ τὴν κάθε στιγμή, ποῦ μοῦ χαρίζει στὴ ζωὴ...»

Ὁ δεύτερος, "Ἀγγλος 23 ἐτῶν, πτυχιούχος τοῦ μεγάλου, παγκοσμίου φήμης, Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης, ταλαντοῦχος μὲ λαμπρὴ μελλοντικὴ ἀκαδημαϊκὴ σταδιοδρομία, φορέας τοῦ HIV, νὰ πῶς βλέπει και θέλει τὸ συγκεκριμένο ρόλο και τὴ βοήθεια τῆς Ἐκκλησίας:

«Προσβλέπω και ὑπολογίζω στὴν Ἐκκλησία νὰ συμπληρώσει τὴ θεραπεία και τὴν περίθαλψη, ποῦ προσφέρονται ἀπὸ τίς ὑγειονομικὲς ὑπηρεσίες. Φυσικὰ ἢ φροντίδα και θεραπεία θὰ πρέπει νὰ στρέφεται στὴν ψυχικὴ και πνευματικὴ υγεία τοῦ φορέα και στὴν πίστη στὸν Ἰησοῦ Χριστό, γιὰ τὴν καταπολέμηση και ἐξάλειψη τῶν συνεπειῶν τοῦ ἰοῦ. Τὰ ἄχραντα Μυστήρια τοῦ Ἁγίου Εὐχελαίου και τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἐνδυναμώνουν και στηρίζουν τοὺς πάσχοντες και εἶναι πρόσθετα ὅπλα στὸν ἀγῶνα τους ἐναντίον τοῦ AIDS. Ἐὰν ἡ ἀρρώστια ἐξελίσσεται στὸ τελικὸ τῆς στάδιο,

τότε ἕνας κατάλληλος Ἐκκλησιαστικὸς ξενώνας ἢ ἕνα ἴδρυμα θὰ ἦταν ὁ καλλίτερος και ἀναπαυτικότερος χώρος νὰ τελειώσει κανένας τὴν ἐπίγεια ζωὴ του μὲ ἀξιοπρέπεια»¹⁸.

Τί καλλίτερο, τί εὐγενέστερο, τί ἀγιώτερο, τί θεϊότερο, θὰ μπορούσαν νὰ ζητήσουν οἱ δύο ἀσθενεῖς τοῦ AIDS ἐξ ὀνόματος ὄλων τῶν πασχόντων; Ἐξ ἄλλου ὁ Κύριος στὴν περίφροντι και πολυάσχολη Μάρθα συνέστησε τὰ ἐξῆς: «Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾶς και τυρβάζῃς περὶ πολλά· ἐνός δέ ἐστι χρεία· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἣτις οὐκ ἀφαιρεθῆσεται ἀπ' αὐτῆς»¹⁹.

Νὰ τὸ πρῶτιστο καθῆκον τῆς Ἐκκλησίας: νὰ τοὺς μιλήσει γιὰ τὸ Χριστό, γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Νὰ τοὺς μιλήσει γιὰ τὴν ἐλπίδα, γιὰ τὴν παρηγοριά, γιὰ τὴν δύναμη, γιὰ τὸ θάρρος, γιὰ τὸ κουράγιο, γιὰ τὴ συγχώρηση, γιὰ τὴ σωτηρία και τὴν αἰωνιότητα, ὅλα δῶρα ποῦ ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ Σταυρό.

Ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη²⁰, ποῦ δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ αὐτὸν τὸν Κύριό μας και τὰ λόγια Του: «ἠσθένησα, και ἐπεσκέψασθέ με»²¹, «γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς και ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν»²², ὡς και τὰ λόγια τοῦ Παύλου «καταλείν μετὰ κλαιόντων»²³, ἀπὸ τὴν πρῶτη στιγμή περιέβαλε τοὺς φορεῖς τοῦ HIV και τοὺς πάσχοντες ἀπὸ AIDS μὲ πολλὴ κατανόηση, και ἀγάπη, ἀλλὰ και ἔμπρακτα ἀνταποκρίθηκε και συνεχίζει νὰ ἀνταποκρίνεται στίς συναισθηματικὲς, ψυχολογικὲς, πνευματικὲς, κοινωνικὲς και οικονομικὲς τους ἀνάγκες.

Ἡ Μητέρα Ἐκκλησία παράλληλα μὲ τὸν ἀγιαστικό της ρόλο στοὺς πάσχοντες ἀπὸ AIDS μπορεί ἀποφασιστικὰ νὰ τοὺς βοηθήσει και μὲ τοὺς ἐξῆς τρόπους:

1. Μὲ τὴν πνευματικὴ συμπαράσταση και ἠθικὴ στήριξη: εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ συναισθηματικὲς και ψυχολογικὲς διαταραχὲς (φόβος, ἀνασφάλεια, ἀπογοήτευση, ἀπομόνωση, μελαγχολία, τὸ ἔντονο ἄγχος κλπ) ἀποδιοργανώνουν τὸ ἄτομο και συντελοῦν στὴν κατάρρευσή του. Ἀντίθετα ἡ ἡρεμὴ και νηφάλια συζήτηση, ἢ εἰλικρινὴς ἀνταλλαγή ἀπόψεων μὲ τοὺς φορεῖς, ἢ ἄδολη χριστιανικὴ ἀγάπη και ἡ πνευματικὴ συμπαράσταση και ἠθικὴ στήριξη συντελοῦν κατὰ

18. J. Green - D. Miller, AIDS, The Story of a Disease, Grafton Books, London, 1986, σ. 37, βλέπε και D. Forrester, «The path to reconciliation» in V. Cosstick, ὁ. π., σ. 44.

19. Λουκᾶ, 10, 41 - 42.

20. Αουκᾶ, 10,25-37. Πρβλ. Ματθ. 9,35-36 «Και περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας και τὰς κώμας διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, κηρούσαν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας και θεραπεύων πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους εὐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐκλελυμένοι και ἐρριμένοι ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα».

21. Ματθ. 25,36.

22. Λουκᾶ, 6, 36.

23. Ρωμ. 12,15.

17. «Ἡ Χριστιανικὴ», 10.3.1988.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ (+)

(1905 - 1990)

Τὴν 6ῃ 'Ιουνίου ἐ.ξ. ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον εἰς ἡλικίαν 85 ἐτῶν ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς καὶ 'Ακαδημαϊκὸς Κωνσταντῖνος Μπόννης, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσε Διευθυντὴς τῶν περιοδικῶν «'Εκκλησία», «'Εφημέριος» καὶ «Θεολογία».

Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη τὴν 8ην 'Ιουνίου ἐν τῷ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῶ Ἐυαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ν. Σμύρνης κ. 'Αγαθαγγέλου. Εἰς τὴν τέλεσιν τῆς ἀκολουθίας συμμετέσχον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λήμνου κ. Ἱερόθεος, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης καὶ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀναστάσιος καὶ πολλοὶ ἱερεῖς. Παρέστησαν, ἐκτὸς τῶν συγγενῶν, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Γεώργιος Βλάχος, ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς αὐτῆς κ. Περικλῆς Θεοχάρης, πολλοὶ Ἀκαδημαϊκοί, ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἡλίας Οἰκονόμου, πολλοὶ Καθηγηταὶ ἀμφοτέρων τῶν Τμημάτων, ἄλλα μέλη τοῦ Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ καὶ φοιτητὰί τῆς αὐτῆς Σχολῆς καὶ πλῆθος κόσμου. Ἐκτὸς τοῦ πλῆθους στεφάνων ἐξ ἀνθέων ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Γεώργιος Βλάχος κατέθεσε στέφανον ἐκ θάφνης μετὰ συνηγορίας προσφωνήσεως. Στεφάνους ἐκ θάφνης μετὰ προσφωνήσεων κατέθεσαν ὡσαύτως ὁ ἐκπροσωπῶν τὸν Πρύτανιν Ἀντιπρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεώργιος Φιλοκύπρου καὶ ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἡλίας Οἰκονόμου.

Περὶ τῆς ζωῆς, προσωπικότητος καὶ πολυπύχου

δράσεως τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντῖνου Μπόννη ἐγένοντο κατὰ σειράν ἐκφωνήσεως αἱ κάτωθι ἐπικήδειοι ὁμιλίαι:

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν Πρόεδρος τῆς Τάξεως τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Ἐπιστημῶν Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγγελος Μουτσοπούλος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἀείμνηστε συνάδελφε καὶ σεβαστὲ ἀδελφὲ Κωνσταντῖνε Μπόννη,

ἀπέρχεσαι τοῦ κόσμου τούτου ὄχι μονάχα, Θεολόγος ἔσθ', τὴν πίσιν ιερουργῶς, ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνισμένος σ' ὀλόκληρην τὴν ζωὴν Σου, ζωὴν γεμάτην ἀπὸ ἔργα· ἔργα θεωρίας, ἔργα δημιουργίας, ἔργα πράξεως. Δὲν νομίζω πὸς ὑπῆρξε συνάνθρωπος πὸς νὰ σ' ἐλληρίσασε καὶ πὸς νὰ μὴν γοητεύθηκε ἀπὸ τὸν πρῶτον Σου χαρακτηρισμὸν ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συμπάθειάν Σου γιὰ τὰ ἀνθρώπινα. Ξεκινῶντας, καθὼς τόσοι δημιουργοὶ πνευματικοὶ στὴν ἐλληνικὴ κοινωνία, ἀπὸ μιᾶν ἐσχατιᾶν τῆς ἐλληνικῆς γῆς, διαποτισμένος ἀπὸ τὰ νάματα τῆς πατρικῆς διδαχῆς, ὠδεύσας τὴν ὁδὸν πὸς τὰ Σ' ἔφερον ἀπαρεγκλίτως πρὸς τὸ σημεῖον ὠ μ ἔ γ α, ἐκεῖνο πὸς ἡ συνείδησή Σου ποθοῦσε: τὸ σημεῖο πρὸς τὸ ὁποῖο πίστη καὶ γνώση συγκλίνουν. Μέσ' ἀπὸ τὰ πατρικὰ κείμενα τὰ ὁποῖα ἡ ἐπιστημονικὴ Σου ἰδιο-

πολὺ στὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν δυσάρεστες αὐτὲς συναισθηματικὲς καὶ ψυχολογικὲς καταστάσεις.

2. Μὲ τὴν ἐνθάρρυνση στοὺς ἀσθενεῖς τοῦ AIDS νὰ εἶναι ἐνεργὰ μέλη τῆς Κοινωνίας. Σύμφωνα μὲ τὴν Παγκόσμια Ὁργάνωση Ὑγείας οἱ πάσχοντες ἀπὸ AIDS εἶναι ἄρρωστοι, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄρρωστοι. Καὶ μέχρι τοῦλάχιστον τοῦ τελικοῦ σταδίου τῆς ἀσθενείας τοὺς μποροῦν νὰ ζοῦν κανονικὰ μέσα στὴν οἰκογένειά τους, στὴν κοινωνία, νὰ ἐργάζονται στὴν δουλειά τους, ἀρκεῖ νὰ παρακολουθοῦνται κλινικῶς, νὰ υποβάλλονται στὴν κατάλληλη θεραπεία καὶ νὰ λαμβάνονται τὰ ἀπαραίτητα προληπτικὰ μέτρα ὑγιεινῆς καὶ καθαριότητος. Οἱ ἀσθενεῖς τοῦ AIDS δὲν πρέπει νὰ

θεωροῦνται ἀποδιοπομπαῖοι τράγοι (scapegoats).

3. Μὲ τὴν δημιουργία ἐιδικῶν ἐθελοντικῶν ομάδων ἀπὸ Ἱερεῖς, ἐιδικούς Ἱατροὺς, Νομικούς, Ψυχολόγους - Ψυχιάτρους, Κοινωνιολόγους - Κοινωνικούς Λειτουργούς, Φυσιοθεραπευτές, νοσηλευτικὸ προσωπικὸ καὶ ἄλλους ἐθελοντὲς γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση καὶ ἐπίλυση τῶν ποικίλων καὶ δυσεπιλύτων προβλημάτων τῶν πασχόντων ἀπὸ AIDS (θέματα ὑγείας, ἐργασίας, κατοικίας, παιδείας, ἀρνηση ἀσφαλίσεως, κοινωνικῶν παροχῶν κλπ).

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Φωκίδος ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

φύτα Σὲ προέτρεπε ν' ἀναλύεις κατὰ τρόπον μοναδικόν, ἀνίλησες καὶ ἐφώτισες τὶς πὺδ μύχιες ἀλήθειες ποὺ ἐκεῖνα περιέκλειαν, πρὶν τὶς ἀξιοποιήσεις ἐπιστημονικῶς καὶ ἠθικῶς. Στάθηκες ἱκανὸς καὶ εὐτύχησες νὰ στήσεις ἀνάγλυφες ἐνώπιόν μας μορφές σεβασιῆς, ὅπως αὐτὴν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, καὶ ἀκόμη νὰ ἐκδόσεις σειρὴς ὀλόκληρες πατερικῶν κειμένων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ Ὁρθοδοξία ἀνέκαθεν ἐστηρίχθη, καὶ τὰ ὁποῖα ὄχι μονάχα ἀποκατέστησες, ἀλλὰ καὶ προσοιότερα σ' ἔλ ο υ ς κατέστησες. Καὶ ἀλήθεια, ἡ μοῖρα τοῦ θεολογοῦντος συνίσταται στήν διαρκῆ του ταλάντευση ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης μέχρι τῆς περιοχῆς τῆς διὰ τῶν σιοχασμῶν του διαπομπάνσεως τῶν χριστιανικῶν συνειδήσεων, ἀπὸ τῆς θεωρίας μέχρι τῆς πράξεως. Διατρέχοντις αὐτὲς τὶς ἀχανεῖς ἐκτάσεις, κινούμενος ἀπὸ τῆς μιᾶς περιοχῆς μέχρι τῆς ἄλλης, στήν πραγματικότητα εἶχες τὴν διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ δύναμη νὰ θέτεις τὸ πνεῦμά Σου ὑπὸ τὴν δοκιμασίαν τῆς συνεχοῦς ἐπεξεργασίας, λεπτύνοντάς το καὶ καθιστῶντάς το ὀλοένα διεισδυτικώτερο σ' ἀσύλληπτα, τελικῶς, βάθη τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ποὺ ὡστόσο Ἐσὺ ἐσπᾶθιζες μὲ τὴν φωτεινότητα τοῦ σιοχασμοῦ Σου, ἐνισχυμένην ἀπὸ τὸν ἐπιστημονικόν Σου λόγο, ὀξὺ ἐργαλεῖο στήν ὑπηρεσίαν τῆς πίστεως. Μὲ μόχθο ἐρευνητικόν καὶ μ' ἀμείωτο ἐπιστημονικὸ πείσμα ἀνέβηκες σκαλι - σκαλι πρὸς τὴν κορυφὴν ὄχι ἀπλῶς τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἱεραρχίας, ἀλλὰ καὶ τῆς νοητικῆς πληρότητος καὶ τῆς ἠθικῆς τελειώσεως, ὥστε, σήμερον νὰ δικαιούσαι νὰ ζητήσεις, δημιουργὸς Ἐσὺ, ἀπὸ τὸν Δημιουργὸν τὸν ἕνα καὶ μέγαν, τὸν στέφανον τῆς ὑπερκόσμου εὐδαιμονίας, τοῦ ὁποίου περικρὸν, ὀντολογικῶς μὲν ἀδύναμον, ἀξιολογικῶς δὲ ὀχρὸν, ἀπεικάσμα ἔστω τὸ δάφνιστο τοῦτο στεφάνι ποὺ ἐκ μέρους τῆς τάξεως Ἡθικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καταθέτω στήν σορὸ Σου. Τώρα ποὺ μᾶς φεύγεις, ἀράγε πόσο μακριὰ μας θὰ ἐυρίσκεσαι; Μὴν ἀμφιδάλλεις πῶς, μὲ τὸ ἐπιστημονικόν, τὸ ἠθικόν, τὸ ἀνθρώπινο παράδειγμά σου, θὰ διαπερνᾷς τὴν ὑπαρξὴν τοῦ κάθε συναδέλφου, φίλου, ἀδελφοῦ Σου. Ὀδεύσε, Κωνσταντίνε Μπόνε, πρὸς τὴν Ἀλήθειαν καὶ τὴν Ζωήν. Καὶ χαῖρε γι' αὐτό.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. ΗΛΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ὁ Κοσμητὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος τοῦ ἐν αὐτῇ Τμήματος Ποιμαντικῆς Καθηγητῆς κ. Ἡ λ ί α ς Ο ἰ κ ο ν ο μ ο υ, εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ὁ ἀείμνηστος Καθηγητῆς - Ἀκαδημαϊκὸς
Κωνσταντίνος Γ. Μπόνης

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἵσταται σήμερον πέριξ τῆς σεπτῆς σοροῦ τοῦ Καθηγητοῦ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΟΝΗ

διότι ὁ ὀμότιμος Καθηγητῆς προσετέθη ἤδη εἰς τὸν χορὸν τῶν ἀειμνήστων Καθηγητῶν τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας.

Σύμπασα ἡ Σχολή,

Ἴσταται εἰς στάσιν π ρ ο σ ε υ χ ῆ ς πρὸς τὸν ἐν Τριᾷδι Θεὸν ὑπερ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ τῆς Θεολογίας διδασκάλου, ὁ ὁποῖος προσέφερεν διὰ θίου τὰς διδασκαλίας, ἐπιστημονικὰς καὶ πνευματικὰς τὸν ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Θεολογίαν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Κοινωνίαν.

Ἴσταται, ἐπίσης εἰς στάσιν τ ι μ ῆ ς πρὸς τὸν ἀκάματον ἐρευνητὴν καὶ τὸν ἄριστον χειριστὴν τῆς καθαρᾶς ἑλληνικῆς γλώσσης συγγραφέα.

Ἴσταται, τέλος, εἰς στάσιν σ ε β α σ μ ο ὦ πρὸς

τὸν γλαφυρὸν διδάσκαλον, τὸν μυσήσαντα ἀναριθμήτους μαθητὰς εἰς τὴν Πατρολογία ὡς Γραμματεία καὶ Θεολογία.

Καὶ ἐνῶ τὸν προσήκοντα λόγον θὰ εἶπῃ ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἐκλιπόντα καὶ μαθητὴς αὐτοῦ συνάδελφος, ἡ Σχολὴ δι' ἐμοῦ καταθέτει τὸν ἀπέριτον τοῦτον ἐκ δάφνης στέφανον, ἐναγκαλιζομένη τὸ σκήνωμα καὶ εὐχομένη,

ΑΝΑΠΑΥΟΥ ΕΝ ΕΙΡΗΝῃ
ΑΕΙΜΝΗΣΤΕ ΚΑΘΗΓΗΤΑ!

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
κ. ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐκτενὴ ἐπικήδειον λόγον ἐξεφώνησεν ὁ ὀρισθεὶς ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Καθηγητῆς τοῦ Θεολογικοῦ Τμήματος κ. Σ τ υ λ ι α ν ὸ ς Π α π α δ ὀ π ο ῦ λ ο ς, ὅστις εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Θεολογικὸ τῆς πλήρωμα, ὁ κόσμος γενικὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐπιστήμης ἀποχαιρειοῦν σήμερα με βαθύτατη ὀδύνη τὸν πιστὸ διάκονο τῆς Ἐκκλησίας, τὸν λαμπρὸ θεολόγο, τὸν ἔξοχο ἐρευνητὴ, τὸν ἀλησμόνητο διδάσκαλο.

Σεβαστὲ διδάσκαλε, ἔλαχε σὲ μένα, μαθητὴ καὶ πρῶτο σου διάδοχο, ἡ δυσβάστακτη τιμὴ νὰ παρουσιάσω τὴν συγκινησιακὴ αὐτὴ σιγμὴ, ἐνώπιον τῆς σεπτῆς σοφοῦ σου, τὴν ἔκτακτη βιοτιή σου, τὴν μεγάλη σου δράση, τὸ σπουδαῖο συγγραφικὸ σου ἔργο, τὴν ὅλη προσφορά σου εἰς τὴν ἐπιστήμη καὶ τὸ ἔθνος.

Ἡ ἐγγενὴς μου ἀδυναμία, ἡ δική σου μεγαλωσύνη, ἡ συγκίνηση τῶν ὥρων καὶ ὁ λίγος χρόνος καθιστοῦν τὸ ἐπιχειρημά μου δυσχερές.

Θὰ τὸ ἐπιχειρήσω ἐν τούτοις ὀφειλετικά, ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς. Καὶ ἀναγκαστικά θὰ εἶμαι σύντομος καὶ ἐπιγραμματικός.

Ὁ Καθηγητὴς καὶ Ἀκαδημαϊκὸς Κωνσταντῖνος Μπόνης, ποὺ ἄφησε χθὲς τὴν τελευταία του πνοή γιὰ τοὺς κόλπους τοῦ οὐρανοῦ Πατέρα, γεννήθηκε εἰς τὴν πόλιν Ἀσιακὸς τῆς Ἀκαρνανίας τὸ 1905.

Ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα κοντὰ εἰς τὴν Ἰθάκη, σὶ τὸ νησάκι Κάλαμος, ὅπου ὁ πατέρας του Γεώργιος χειροτονήθηκε ἱερέας. Παρακολούθησε τὴν ἐγκύκλιο παιδεία σὶ τὸν Ἀσιακὸ καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Λευκάδα.

Γονεῖς καὶ διδάσκαλοι διέκριναν τὴν φιλομάθεια καὶ τὴν ὀξύνοια τοῦ ἄνδρος Κωνσταντίνου, μόνου τέκνου τῆς οἰκογένειας. Καὶ ὁ ἴδιος φλεγόταν ἀπὸ εὐσέβεια καὶ ἀγάπη σὶ τὰ γράμματα.

Ἔτσι τὸ 1922 ἐγγράφεται εἰς τὴν Νομικὴ Σχολή, ἢ σπουδὴ τῆς ὁποίας δὲν τὸν ἱκανοποίησε. Ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν ἱερὴ ἐπιστήμη ἐκδηλώθηκε ἀποφασιστικά τὸ 1924, ὅποτε μεταγράφηκε εἰς τὴν Θεολογικὴ Σχολή.

Πῆρε τὸ πτυχίον του μετὰ «Δίαν καλῶς» καὶ ἄρχισε τὸ ἐκπαιδευτικὸν τοῦ ἔργου τὸ 1928 εἰς τὴν Κεφαλλονία πρῶτα καὶ εἰς τὴν Πάτρα μετὰ. Ὁ νοῦς του καὶ ἡ καρδιά του ὅμως ἦσαν εἰς τὴν ἔρευνα καὶ τὴν ἐπιστήμη, ἰδιαίτερα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γραμματείαν.

Τὸ 1932 ἔφυγε μετὰ ὑποτροφία γιὰ σπουδὰς εἰς τὴν Εὐρώπη. Γιὰ λίγο εἰς τὴν LOUVAIN τοῦ Βελγίου καὶ μετὰ εἰς τὸ Μόναχο καὶ τὸ Βερολίνο. Μαθήτευσε κυρίως σὶ τοὺς ἐπιφανεῖς FRANZ DÆLGER καὶ H. LIETZMANN, ἐνῶ παρακολούθησε τὶς παραδόσεις καὶ ἄλλων καθηγητῶν, ἱστορικῶν, φιλολόγων, ἐλληνοιστῶν, παιδαγωγῶν, ψυχολόγων, μεσαιωνοειδῶν, φιλοσόφων καὶ ἀρχαιολόγων.

Μετὰ τὴν ἐπίδραση τοῦ FRANZ DÆLGER ὁ ἐνθερμος νεαρὸς ἐρευνητὴς Κωνσταντῖνος Μπόνης σιγράφηκε σὶ τοὺς συγγραφεῖς τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Κι ἐπειδὴ ἦταν θεολόγος προτίμησε τοὺς ἐκκλησιαστικούς, τοὺς ὁποίους ἀγάπησε διὰ θίου καὶ σίου ὁποίους ἀφιέρωσε πολλὰς μελέτας.

Καρπὸς τῶν ἐρευνῶν του σὶ τὸ Μόναχο ἦταν ἡ διδακτορικὴ του διατριβὴ «Προλεγόμενα εἰς τὰς ἑρμηνευτικὰς διδασκαλίας» τοῦ Ἰωάννου Η' Σιφιλίνου...». Τὴν ὑπέβαλε τὸ 1936, ἐγκρίθη μετὰ τὸν βαθμὸν ἄριστα καὶ μετὰ αὐτὸν ἐγκαινίασε τὶς ἔρευνάς του καὶ τὴν ὅλη ἐπιστημονικὴν του σταδιοδρομίαν.

Τὸ ἐπόμενο ἔτος ἔγινε μετὰ ἄλλη του μελέτη διδάκτορας εἰς τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Καὶ τὸ 1938, μετὰ μία ἐξαιρετικὴ καὶ σφαιρικὴ μονογραφίαν γιὰ τὸν Ἰωάννη Σιφιλίνον, ἔγινε Ὑφηγητὴς τῆς ἴδιας Σχολῆς.

Οἱ καθηγητὲς ὅλοι εἶδαν σὶ τὸ πρόσωπο τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ ἄνδρα τὸν ἱκανὸν καὶ πολὺπλευρὸν ἐπιστήμονα, τὸν ἄνδρα ποὺ θὰ κυριαρχοῦσε εἰς τὴν πανεπιστημιακὴν ἔδραν γιὰ τρεῖς δεκαετίες. Ἔτσι τὸν ἐξέλεξαν παμψηφεί, τὸ 1939, ἐπισκοπικὸν καθηγητὴ καὶ ἀμέσως τοῦ δόθηκε ἐπιτολὴ διδασκαλίας.

Τὸ 1942 ἐκλέγεται τακτικὸς καθηγητὴς εἰς τὴν ἔδραν τῆς «Γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς Γραμματείας» εἰς τὴν νεοσύστατην Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἡ συμβολὴ του εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νέας αὐτῆς Σχολῆς ὑπῆρξε πολυσήμαντη καὶ ἀναγνωριστικὴν πολλαπλά.

Τέλος, τὸ 1951, μετακλήθη εἰς τὴν τρυφὴν τοῦ Σχολῆ καὶ διαδέχθη τὸν δάσκαλό του Δημήτριον

Μπαλάνο στην ἔδρα τῆς «Παιρολογίας», ἐνῶ παράλληλα τοῦ ἀνατέθηκε ἡ διδασκαλία καὶ τοῦ μαθήματος τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Γραμματείας ἀπὸ τοῦ Θ' αἰῶνος».

Ὁ καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Μπόνης μετακλήθηκε στὴν Ἀθήνα, διὰ τὸ ὅτι οἱ δύο τομεῖς τοῦ πνευματικοῦ, τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου συνέβαινε ἀναδημιουργία καὶ ἀναθεμελίωση.

Ἡ κρίσιμη αὐτὴ διαδικασία στὸν τόπο μας βρῆκε στὸ πρόσωπο τοῦ καθηγητῆ Μπόνη τὸν ὀλοκληρωμένο πνευματικὸ ἄνδρα καὶ τὸν ρωμαλαῖο ἐπιστήμονα, ἀφοσιωμένον στὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησία. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ δύο τομεῖς ἢ συμβολὴ του ἐπῆρξε ὀλοπρόθυμη, πολυσήμαντη καὶ ἀποφασιστικὴ.

Στὴν πανεπιστημιακὴ ἔδρα σιάνθηκε σπουδαῖος δάσκαλος. Ἀντάξιός τῶν προκατόχων του. Ὁ λόγος του ἄφογος, καλλιπεπῆς, καθαρῶν καὶ ἀκριβῆς. Τὸ ὄλο ὕφος τοῦ ἄνδρα καὶ ἡ ἔξοχη προφορὰ του καθιστοῦσαν τὴν διδασκαλία του ἐπιβλητικὴ. Μὲ τὴν διδασκαλία του καὶ τὶς μελέτες του ἐνέπνεε τοὺς νέους τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ πρὸς τὴν ἀλήθεια.

Ἰδιαίτερα μετέδιδε τὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὴν ἐκτίμηση πὸς εἶχε γιὰ τὴν γερμανικὴ SCHULUNG, γιὰ τοὺς γερμανοὺς ἐρευνητῆς. Οἱ εὐτυχεῖς κι εὐγνώμονες μαθητῆς του, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ὀμιλῶν, θὰ διατηροῦν ἔντονη τὴν εἰκόνα τοῦ Καθηγητοῦ Μπόνη στὴν ἔδρα: ὀλύμπιον, κυρίαρχον καὶ χειμαρῶδους.

Στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ καὶ δὴ στὸ ἐπιτελικὸ ἔργο τῆς ἔδρας τὸ παρὸν καὶ τὴν συμβολὴ του. Συχνὰ ἐκπροσώπησε μ' ἐπιτυχία τὴν Ἐκκλησία μας στὶς διορθώσες καὶ διαχριστιανικὲς συναρτήσεις. Ἐργάσθηκε ὡς μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (1969 - 1973), κι ἔλαβε μέρος σὲ πολλὰς διοργανώσεις του, κυρίως διὰ τὴν ἀντικείμενόν τους ἦσαν θεολογικὰ θέματα.

Ἀρθρογραφοῦσε πάντοτε σὲ περιοδικὰ τῆς Ἐκκλησίας κι ἔδινε κείμενα ὄχι μόνον ἐπιστημονικά, ἀλλὰ καὶ οἰκοδομητικά. Ἀπὸ τὸ 1968 μάλιστα μέχρι τὸ 1982 τοῦ εἶχε ἀνατεθεῖ ἄξια ἢ διεύθυνση τῶν περιοδικῶν «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπου δημοσίευσε ἑκατοντάδες ἄρθρα ἐντυπωσιακά.

Οἱ ραδιοφωνικοὶ Σταθμοὶ καὶ τὰ τηλεοπτικὰ κανάλια μετέδωσαν πολλὰς φορὰς ὀμιλίες καὶ συνεντεύξεις τοῦ ἀλησμόνητου Καθηγητοῦ. Τὰ Πατρολογικὰ Συνέδρια (ἀπὸ τὸ 1955) καὶ τὰ Διεθνή Συνέδρια Βυζαντινῶν Σπουδῶν εἶχαν τὸν Μπόνη πάντοτε ὀ-

μιλητῆ. Τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας βρῆκε στὸ πρόσωπό του, ὡς Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς ἀντιστοιχῆς Διευθύνσεώς του (1956 - 1958), ἱκανὸν χειριστὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θεολογικῶν θεμάτων.

Ἐἴνα Πανεπιστήμια, τῆς Ἐυρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἐκτίμησαν τὴν ἐπιστημοσύνη καὶ τὸ κῶρος τοῦ Καθηγητοῦ Μπόνη καὶ τὸν κάλεσαν ἐπανελημμένα γιὰ μαθήματα καὶ διαλέξεις. Πολλὸ ἐνωρίς, ἐπιστημονικὲς εἰσιτηρεῖες καὶ σύλλογοι ἐκπαιδευτικοί, στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν ἀλλοδαπή, τὸν ἀνέδειξαν μέλος τους καὶ συχνὰ τοῦ ἀνέθεσαν τὴν διοίκησή τους.

Ἡ ἐπιστημονικὴ δραστηριότητά τοῦ καθηγητοῦ Μπόνη, ἢ ὁποῖα τὸν ἐπέβαλε καὶ ἢ ὁποῖα θὰ συντηρήσει τὴν μνήμη του, ὕψηξε σπουδαία καὶ πολὺκεντρον. Ἀσκοπο καὶ νὰ ἐπιχειρηθῆ τὴ στιγμή αὐτὴ ἢ ἀποτίμησή τῆς, ἀφοῦ μάλιστα ἔχει κίβλας ἀποτιμηθῆ.

Εἶναι ὀμως ἀπαράιτητο νὰ ὑπογραμμισθοῦν καὶ νὰ ἐπισημανθοῦν οἱ πρωταρχικοὶ τῆς κύκλοι, διότι εἶσι, τουλάχιστον, θὰ καταφανῆ ἢ θανασιῆ πολυμέρεια τοῦ Κωνσταντῖνου Μπόνη.

Οἱ κύκλοι τοὺς ὁποῖους ἀνήκουν τὰ παντὸς εἶδους κείμενά του εἶναι οἱ ἔξῃς:

— Β υ ζ α ν τ ι ν ο ἰ ἔ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ο ἰ σ ο γ γ ρ α φ ε ἰ ς. Ἀσχολήθηκε π.χ. μὲ τὸν Ἰωάννη Ξιφιλίνο, τὸν Εὐθύμιον Μαλάκη, τὸν Εὐδοκίον Θεσσαλονίκης, τὸν Φώτιο, τὸν Γεννάδιο Σχολάριο καὶ τοὺς ἱεροποιστολοὺς Κύριλλο καὶ Μεθόδιο.

— Π α τ ἑ ρ ε ς τ ἧ ς π ρ ὴ τ ἧ ς π ε ρ ἰ ὀ δ ο υ. Ἀρχισε μὲ τὴν ὄραία γενεαλογικὴ μελέτη περὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ συνέχισε μὲ τοὺς Ἀμφιλόχιο Ἰκονίου, Κλήμη Ρώμης, Ἰγνατίο Ἀντιοχείας, Μέγα Βασίλειο, Μέγα Ἀθανάσιο, Ἀδωνσίνο καὶ ἄλλους.

— Ἐ γ χ ε ι ρ ἰ δ ι α κ ἄ ἔ ρ ο γ α. Εἰς αὐτὰ ἀνήκουν δύο πολυσέλιδοι τόμοι, μνημεῖα πολυμάθειας. Πρόκειται γιὰ τὴν «Ἐισαγωγὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν Χριστιανικὴν Γραμματεία» (1974) καὶ γιὰ τὸν πρῶτο τόμο τῆς «Χριστιανικῆς Γραμματείας, ἦτοι φιλολογικῆς καὶ κριτικῆς ἱστορίας τῶν Πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, Τόμος Α': Οἱ λεγόμενοι Ἀποστολικοὶ Πατέρες» (1977).

— Ἐ ρ ε υ ν α ἄ ρ χ ε ἰ ὼ ν. Μὲ ὑποδειγματικὴ φροντίδα καὶ τὴν συμπαραῶσταση μαθητῶν του ἄρχισε τὴν ταξτοποίηση καὶ τὴν ἔρευνα τοῦ ἀρχείου τῶν Τυπάλδων - Ἰακωβάτων, κεφαλήνων τοῦ ΙΑ' αἰῶνα.

— Ἐ κ δ ο σ η καὶ δι ε ὑ θ ν ν ο η. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν διεύθυνση τῶν περιοδικῶν «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», πὸν ἀναφέραμε, ὁ Κων-

σιαντίνος Μπόνης ανέλαβε από το 1968 μέχρι το 1982, την εποπτεία της εκδόσεως της «Βιβλιοθήκης Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (ἀπὸ τὸν τόμο 38 μέχρι τὸν τόμο 62). Ἀναδιοργάνωσε τὴν ἔκδοσιν καὶ τὴν ἔθεσε σὲ σύγχρονες ἐπιστημονικὲς βάσεις μὲ τὴν συνεργασία μαθητῶν του.

— Κ ε ἰ μ ε ν α γ ε ν ι κ ἄ , ο ἰ κ ο δ ο μ η τ ι κ ἄ κ α ι ἔ γ κ υ κ λ ο π α ι δ ι κ ἄ . Ὁ ἀριθμὸς τους εἶναι πολὺ μεγάλος καὶ ἡ θεματολογία τους πολυποίκιλη. Οἱ τέσσερις τόμοι μὲ ἄρθρα του ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Ἐκκλησία» εἶναι ἐνδεικτικοὶ τῆς πολυσφαιρικῆς προσωπικότητός του.

Τὸ εὐρὸ καὶ ἀξιολογώτατο αὐτὸ συγγραφικὸ ἔργο καὶ ἡ ὅλη πνευματικὴ παρουσία τοῦ Κωνσταντίνου Μπόνη ὀδήγησαν αὐτὸν ἐπάξια στὸ κορυφαῖο πνευματικὸ τέμενος τῆς χώρας. Τὸ 1978 ἐκλέγεται μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας ἔγινε καὶ Πρόεδρος, ἐνῶ τὸ 1985 ἐκλέγεται Πρόεδρος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Σεβαστὲ διδάσκαλε, ὑποδειγματικὲ ἐρευνητῆ, ἐπιβλητικὲ ὁμιλητῆ ἄφησες ἔργο, ποὺ μένει κτῆμα τῶν γενεῶν καὶ ποὺ θὰ συντηρήσει τὴν μνήμη σου. Αὐτὸ βέβαια μᾶς εἶναι παρήγορο.

Δὲν μπορούμε ὅμως, ἡ θεολογικὴ οἰκογένεια ὀλόκληρη, νὰ ἀποφύγουμε τὴν βαθυτάτη θλίψη καὶ τὸ πένθος μας γιὰ τὴν ἐκδημία σου.

Θλίψη ποὺ τὴν ἐνώνουμε μὲ τὴν συντριβὴ τῆς πεφιλημένης ὁμοζύγου σου, ἡ ὁποία σὲ συνόδευε ὡς ἄγγελος πρωτοσιάνης. Πένθος, ποὺ ἐνώνουμε μὲ τὸ πένθος τῶν πολυαγαπημένων σου τέκνων. Ὁ Θεὸς νὰ τοὺς παρηγορεῖ καὶ σένα νὰ ἀναπαύσει στὶς μακάριες ἀγκάλες του.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΣΙΜΩΤΑ

Ὁ ἐκπροσωπῶν τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου τῆς Συμπρωτεύουσος κ. Π α ν α γ ι ὡ τ η ς Σ ι μ ω τ ᾶ ς εἶπε τὰ ἑξῆς:

Τὸ Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, τὸ ὁποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκπροσωπῶ κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν, μὲ βαθυτάτην θλίψιν ἤκουσε τὴν εἶδησιν τῆς ἐκδημίας τοῦ διαπρεποῦς Καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Κωνσταντίνου Μπόνη.

Ὁ ἐκλιπὼν ὑπῆρξε πολύτιμος φίλος καὶ μέγας

εὐεργέτης τοῦ ἐν λόγῳ Ἰδρυματος. Σωφρόνως σκεπτόμενος, ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὴν μεγάλην ἐπιστημονικῆς ἀξίας βυζαντινολογικὴν καὶ πατρολογικὴν βιβλιοθήκην του, ἡ ὁποία παρεχωρήθη ἐν συνεχείᾳ, πρὸς ἀξιοποίησίν της, εἰς τὸ ἐν προκειμένῳ ἀρμόδιον Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειάν του πρὸς τὸν εὐγενῆ δωρητὴν, τὸ δὲ Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα ἀπεδέχθη εὐγνωμόνως τὸν πνευματικὸν αὐτὸν θησαυρόν.

Σήμερον τὸ Ἰδρυμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ ἀείμνηστος Καθηγητῆς ἠγάπησε καὶ ἐτίμησε ἐν τῇ ζωῇ του, ἀποτεῖ τὸν ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς πρὸς αὐτόν. Ἐκφράζει δὲ αἰσθήματα θαδεῖας συμπαθείας πρὸς τὰ ἀξιώτιμα μέλη τῆς προσφιλοῦς του οἰκογενείας, καὶ δέεται τοῦ Κυρίου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ὅπως τάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων.

Ἀγῆρως καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ!

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁ Ὁμότιμος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ πρῶην Πρύταμις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐ ἄ γ γ ε λ ο ς Θ ε ο δ ῶ ρ ο υ, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ὡς Διευθυντοῦ τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Οἱ ἐργαζόμενοι στὶς διάφορες ἐκκλησιαστικὲς ὑπηρεσίες καὶ ἰδίως τὰ μέλη τοῦ προσωπικοῦ τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία», «Ἐφημέριος» καὶ «Θεολογία», προσκομίζοντες εὐλαβικὰ στεφάνια ἀπὸ λουλούδια, μὲ θαθεῖα συγκίνησι καὶ μεγάλη ὀδύνη στεκόμαστε μπροστὰ στὸ ἐλίγειο σκῆνωμα τοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος Κωνσταντίνου Μπόνη καὶ συνοδεύομε στὸν τόπο τῆς αἰωνίας ἀναπαύσεως τὸν διακεκριμένον αὐτὸν Καθηγητὴν καὶ Ἀκαδημαϊκόν, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσε Διευθυντῆς τῶν ἐπισήμων περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν στιγμή αὐτὴ φέρνομε στὸν νοῦ μας ὅλα τὰ φωτεινὰ σημεῖα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀκαταπονήτου πολυπύχου ἐπιστημονικῆς συγγραφικῆς, πανεπιστημιακῆς, ἀκαδημαϊκῆς, διδακτικῆς, διοικητικῆς καὶ λοιπῆς δράσεως τοῦ ἀειμνήστου, τὴν ὁποία ἔχουν ἤδη παρουσιάσει πρὸ ὀλίγου οἱ προλαλήσαντες καὶ θὰ παρουσιάσουν ἀσφαλῶς καὶ ἀπὸ τίς σελίδες τῶν περιοδικῶν αὐτῶν ἄλλοι ἀρμοδιώτεροι τοῦ ὁμιλοῦντος. Ἰδιαιτέρως ὑπενθυμίζομε τὴν ἐκκλησιαστικὴν δράσιν τοῦ Κωνσταντίνου Μπόνη, τῆς ὁποίας δείγματα εἶναι

1200 χρόνια τῆς Ζ' Οἰκουµενικῆς Συνόδου**ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΙΚΩΝ,
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΣΚΕΥΟΣ ἢ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΜΕΣΟ;**

1. Ὁ ἑορτασµὸς τῆς 1200ῆς µνήµης τῆς Ζ' Οἰκουµενικῆς Συνόδου (787) ἀπὸ τὴν ἀδελφῆ Θεολογικῆ Σχολῆ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστηµίου τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τῶν ἱεραποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, ἀποτελεῖ λαμπρὴ εὐκαιρία νέας ἀναδιφύσεως στὰ ἐπίσηµα κείμενα τῆς Συνόδου καὶ ἀντλήσεως ἐξ αὐτῶν π ν ε ὑ µ α τ ο ς καὶ ἰ ὁ ε ῶ ν γιὰ τὸν ἀναδαπτισµὸ τῆς νεοελληνικῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας καὶ τὴν αὐθεντικώτερη συμβολή της στὴν διαµόρφωση τῆς κοινωνίας µας καὶ τοῦ παγχριστιανικοῦ μέλλοντος.

1.2 Εἶναι συνεπῶς ἄξιοι θερµῶν συγχαρητηρίων, οἱ ὀργανωτὲς τοῦ Συνεδρίου, πρὸ τούτους ὁποίους ἐκφράζω καὶ τίς προσωπικὲς μου εὐχαριστίες.

1.3 Ἡ στροφή πρὸς τὴν Μεγάλῃ αὐτῇ Σύνοδο καὶ ἡ μελέτη τῆς περὶ εἰκόνας διδασκαλίας της —εἶναι γνωστὸ ὅτι πρῶτα ἐδίδασκε καὶ μετὰ ἐδογµάτισε— δὲν εἶναι νέα, ἀλλὰ πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὸ νὰ θεωρηθῆ καὶ ἐξαντληµένη. Γιὰ τούτους πολλούς, ἐδῶ καὶ ἔξω, ἡ διδασκαλία περὶ τῆς εἰκόνας εἶναι terra incognita, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ διδασκαλία καὶ τὸ δόγμα αὐτῆς τῆς Συνόδου εἶναι τεραστίως θεολογικῆς σημασίας καὶ ἔχει παραμόνιμη ἀνθρωπολογικὴ καὶ πολιτιστικὴ σπουδαιότητα.

2. Σήμερα, προτίθεµαι νὰ παρουσιάσω ἐνώπιόν σας µὴ σύντοµη ἀνάλυση τοῦ διαζευκτικοῦ ἐρωτήµατος τοῦ τίτλου τῆς συνεισφορᾶς μου στὸν ἑορτασµό. Εἶναι προφανές ὅτι ὁ τίτλος αὐτὸς περιέχει διερώτηση ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα τῶν τιµίων εἰκόνων, ἂν δηλαδὴ αὐτὲς ἐντάσσονται µόνον στὸ λειτουργικὸ χῶρο καὶ χρόνος, ὡς

ὄργανα καὶ μέσα τῆς θείας λατρείας ἢ ἂν περιλαμβάνονται στὴν ἐρµηνευτικὴ τῶν Ἁγίων Γραφῶν θεολογικὴ δραστηριότητα, δίκην εἰκονογραφηµένων ἐρµηνευτικῶν ὑποµνηµάτων.

Τὰ ἐρωτήµατα αὐτὰ δὲν προσέρχονται ἀπὸ ἕναν ἀκαδηµαϊκὸ σχολαστικισµό, ἀλλὰ προκαλοῦνται ἀπὸ τίς σύγχρονες ἀνάγκες καὶ τίς ἀσκούµενες σχετικὲς πρακτικὲς, πού ἐνίοτε ἔχουν ὡς τελικὴ συνέπεια τὴν ἐκκοσμίκευση τῶν τιµίων εἰκόνων διὰ τοῦ µονοµεροῦς καὶ ὄχι πρωτογενοῦς χαρακτηρισμοῦ τους ὡς πολιτιστικῶν ἀγαθῶν, φυλασσοµένων σὲ Μουσεῖα καὶ ὄχι σὲ Σκευοφυλάκεια, πού εἶναι ὁ ἐκκλησιαστικῶς ἐμπρόπων χῶρος διαφυλάξεως τῶν παλαιῶν ἱερῶν σκευῶν.

2.1 Δὲν θὰ εἰσέλθω στὴν θεολογία τῆς εἰκόνας, παρὰ µόνον ἀποσπασµατικῶς, διότι ἄλλοι ἐκλεκτοὶ συνάδελφοι ἔχουν τὸν λόγον ἐπ' αὐτῆς. Ἡ θεολογία ὅµως τῆς εἰκόνας προϋποτίθεται ἀπὸ τὴν εἰσαγγελίᾳ μου, σὲ κάθε πτυχί.

3. Ὡς Ἐρµηνευτὴς τῶν Ἁγίων Γραφῶν θὰ πρέπει νὰ ὑποµνήσω εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἡ λέξη «εἰκόν» εἶναι ὁ ἀρχαιότερος διδλικὸς ὅρος γιὰ τὸν προσδιορισµὸ τῆς σχέσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀντιστρόφως: «ποιήσωµεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡµετέραν καὶ καθ' ὁµοίωσιν». Ἡ πατερικὴ Θεολογία γνωρίζει τοῦτο καὶ τὸ ἀνέπτυξε µὲ ἐπίταση, ἀφοῦ διευκρίνισε σαφέστατα, ὅτι εἰκὼν τοῦ Πατρὸς εἶναι ὁ µονογενὴς Υἱὸς µόνον, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλασµένος. Καταχρηστικῶς δέ, δηλαδὴ κατ' εἰκονοµίαν τοῦ λόγου, γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἀνθρώ-

ἡ καρποφόρος θητεία του ὡς Διευθυντοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν καὶ ἡ πολύτιµη συμβολή του στὴν ἔκδοσι τῶν Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων ἀπὸ τὴν «Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Συµμετέχοντας σιὸ πένθος τῶν προσφιλῶν σ' ἐµᾶς οἰκείων του, εὐχόµεθα οἰονύχως, ὁ εὐσπλαγχνος Κύριος νὰ δεχθῆ τὸν ἐξ ἡµῶν μεταστάνα καὶ νὰ τάζῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ «ἐν χώρᾳ ζώντων» καὶ «ἐν οὐρανῷ δικαίων».

Αἰωνία σου ἡ µνήμη ἀείµνηστε σεβαστὲ διδάσκαλε!».

Μετὰ τὸ τέλος τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας ἡ σορὸς τοῦ ἀειµνήστου σεβαστοῦ Ἀκαδηµαϊκοῦ Καθηγητοῦ Κωνσταντίνου Μπόνη µετεφέρθη πρὸς ἐνταφιασµὸν εἰς τὸν οἰκογενειακὸν τάφον τοῦ Γ' Νεκροταφείου.

Αἰωνία ἡ µνήμη αὐτοῦ!

που ως τῆς «εἰκόνας τοῦ Θεοῦ». Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἢ διατύπωση τοῦ Λεοντίου τῆς Νεαπόλεως Κύπρου «... εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὁ κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ γεγονώς ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα ἐκ πνεύματος ἁγίου ἐνοικήσιν δεξάμενος, δικαίως οὖν τὴν εἰκόνα τῶν τοῦ Θεοῦ δούλων τιμῶ καὶ προσκυνῶ, καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἁγίου πνεύματος δοξάζω» (Mansi 13:49 B).

3.1 Ἡ θεολογικὴ κατοχύρωση τῆς χρήσεως τῶν τιμιῶν εἰκόνων ἐξεφράσθη ποικιλοτρόπως, ἀλλὰ κατὰ τρόπον, ποὺ δὲν θέτουν ὑπὸ ἀμφισβήτηση τὴν ἐνότητα καὶ ταυτότητα τῆς διδασκαλίας. Δύο φράσεις ἀπὸ τὶς συνοδικὲς συζητήσεις εἶναι ἀντιπροσωπευτικὲς ὄλων τῶν ἄλλων. «Ἡ τῶν σεπτῶν εἰκόνων παράδοσις ἐνθεσμός ἐστιν» (Θεόδωρος ἐπίσκοπος Μύρων, Mansi 13:21 B) καὶ ἡ «ἀληθῶς Θεοῦ διακαγῆ ἐστὶν» (Mansi 13:5).

4. Τὸ διαζευκτικὸν ἐρώτημα τοῦ θέματος στηρίζεται στὸ γεγονός, ὅτι, τόσο κατὰ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία περὶ τῶν εἰκόνων, ὅσο καὶ κατὰ τὴν μακραίωνα παράδοσις καὶ πράξις τῆς Ἐκκλησίας μας, δὲν τίθενται περιορισμοί, ἀφορώντες στὸ ὕλικό, τὴν τεχνικὴ ἢ τὸν τόπο, τὸν χρόνον ἀναρτήσεως ἢ τοποθετήσεως τῶν τιμιῶν εἰκόνων.

Ἄλλο ὅρος τῆς συνόδου εἶναι σαφής. «Ὅριζομεν —λέγει— σὺν ἀκριθείᾳ καὶ ἐμμελείᾳ παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῶ σταυροῦ ἀνατίθεσθαι τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφιδῶν καὶ ἐτέρας ὕλης ἐπιτηδεύεις ἐχούσης ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς» (Mansi 13:377).

Ὁ Πατριάρχης Ταράσιος σημειώνει ἀναλυτικώτερα «...ἐν τοίχοις, ἱεροῖς τε σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, καθὼς ἐκ τῶν ἀνέκαθεν χρόνων ἡ Ἁγία τοῦ Θεοῦ Καθολικὴ Ἐκκλησία παρέλαθε, καὶ ἐθεσμοθετήθη παρὰ τῶν ἁγίων πρωτάρχων τῆς ἡμῶν διδασκαλίας, καὶ τῶν αὐτῶν διαδόχων θεσπεσίων πατέρων ἡμῶν...» (Mansi 13:404 D)¹.

Στοὺς «θεσπεσίους πατέρας» ἀνήκει καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ αὐτὸς ἀναλυτικὸς ὡς πρὸς τὸν τόπον χρήσεως τῶν εἰκόνων «...ἐν δακτυλίδων σφεδόναις, καὶ ἐν ἐκπώμασι καὶ φιάλαις, καὶ ἐν θαλάμων τοίχοις καὶ πανταχοῦ» (Mansi 13:8 D).

Ἄλλο ὅρος τῆς συνόδου κατοχυρώνει μὲ εὐρύτητα τὰ ὕλικά συστατικά τῶν εἰκόνων, τὴν τεχνικὴ καὶ τὸν χώρον χρήσεως αὐτῶν.

Οἱ δύο αὐτὲς φράσεις «καὶ ἐτέρας ὕλης ἐπιτηδεύεις ἐχούσης» τοῦ ὅρου τῆς Συνόδου καὶ τὸ «πανταχοῦ» τοῦ

Χρυσοστόμου, τεκμηριώνουν εἰδικῶς τὸν χώρον χρήσεως, ἀπεριορίστως.

Ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴ Ἀρχαιολογία γνωρίζουμε ὅτι ἀκόμη καὶ τὰ νομίσματα εἶχαν τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ εὐρύτητα χρήσεως καθιστᾷ εὐλόγο τὸ ἐρώτημα τοῦ τίτλου μας, περὶ τοῦ λειτουργικοῦ ἢ ἐρημνευτικοῦ χαρακτήρος τῆς χρήσεως τῶν τιμιῶν εἰκόνων.

5. Ὁ λειτουργικὸς χαρακτήρας τῶν τιμιῶν εἰκόνων συνάγεται ἀσφαλῶς πρῶτον ἀπὸ τὸν τόπον τοποθετήσεως αὐτῶν, δηλαδὴ «ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι» καὶ ἀπὸ τὴν σαφῆ θέση τοῦ Πατριάρχου Ταράσιου, εἰπόντος «συνηριθμηταὶ τοῖς ἁγίοις σκεύεσιν αἱ τίμαι εἰκόνας». Ἀναλυτικώτερος ὁ τοποτηρητὴς τῆς Ἀγατολῆς Ἰωάννης τονίζει τὸ ἰσοδύναμο τῶν εἰκόνων πρὸς τὸν τίμον σταυρὸ καὶ τὸ ἱερὸ εὐαγγέλιον «...ἰσοδυναμοῦσιν αἱ τίμαι εἰκόνας τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ καὶ τῷ τιμίῳ σταυρῷ» (Mansi 13:40 D)¹.

5.1 Ὁ λειτουργικὸς χαρακτήρας τῶν τιμιῶν εἰκόνων εἶναι διαδιδασκτικὸς, ἀνακλιᾷ δηλαδὴ τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμὴ πρὸς τὰ πρωτότυπα τῶν εἰκονιζομένων προσώπων. Ὁ Πατριάρχης Ταράσιος εἶπε σαφῶς «αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων διδάσκει, ὅτι ἡ τῆς εἰκόνας τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· ὡσαύτως καὶ ἡ ἀτιμία» (Mansi 13:69 C). Αὐτὴ ἡ διαδιδασκτικὴ λειτουργία τῆς εἰκόνας θεμελιώνει καὶ τὴν τιμητικὴν τὴν προσκύνηση. Ἡ προσκύνησις, κατὰ τὸν Ἀναστάσιο τὸν Θεουπόλεως, «τιμῆς γὰρ ἔμφασίς ἐστὶν ἡ προσκύνησις» (Mansi 13:56). Ἡ ἔννοια τῆς τιμῆς μετ' ἐμφάσεως ἀναλύεται πάλι ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Ταράσιο, ὁ ὁποῖος καὶ ταυτίζει ἐννοιολογικῶς τοὺς ὅρους «προσκυνῶ» καὶ «ἀσπάζομαι». Γράφει: «Κυνεῖν γὰρ τῇ ἑλληνικῇ ἀρχαίᾳ διαλέκτῳ τὸ ἀσπάζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖν σημαίνει, καὶ τὸ τῆς πρὸς προθέσεως ἐπίτασιν τινα δηλοῖ τοῦ πόθου, ὡσπερ φέρω καὶ προσφέρω, κυρῶ καὶ προσκυρῶ, κυνῶ καὶ προσκυνῶ, ὃ ἐμφαίνει τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὴν κατ' ἐπέκτασιν φιλίαν· ὃ γὰρ τις φιλεῖ καὶ προσκυνεῖ· καὶ ὃ προσκυνεῖ, πάντως καὶ φιλεῖ... προδήλως ἀσπασμὸς ἐστὶ τε καὶ λέγεται, ὡς δηλοῖ τὸ προσφαύειν αὐτὰ τοῖς οικείοις ἡμῶν χεῖλεσιν» (Mansi 13:1104 ἐξ.).

5.2 Ἀλλὰ ὁ διαδιδασκτικὸς χαρακτήρας τῶν τιμιῶν εἰκόνων δὲν εἶναι, σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς συνόδου καὶ τὴν ὀρθόδοξη ἐμπειρία, ἀπλῆς κατευθύνσεως, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν πιστὸ προσκυνητὴ πρὸς τὸ προσκυνούμενον πρόσωπο, ἀλλὰ διττῆς, διότι, ὅπως ὑπογράμμισε στὴ σύνοδο ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης, «καὶ διὰ τῶν εἰκόνων φαίνονται οἱ ἅγιοι θαυματουργοῦντες» (Mansi 13:65 D). Ἀμφίδρομος, λοιπόν, εἶναι ὁ διαδιδασκτικὸς χαρακτήρας τῶν τιμιῶν εἰκόνων, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων

πρός τους αγίους μεταβιβάζουν τιμήν και από τους αγίους θείαν χάριν.

5.3 Οί θροι «ἀσπάζομαι», «προσκυνῶ» και «περιπτύσσομαι» δὲν ἐκφράζουν παθητική θέα τῶν εἰκόνων, ἀλλὰ κίνηση και πράξη, ἐκφραστική τιμῆς.

5.4 Μὲ τους ἰδίους ὄρους προσδιορίζεται και ἡ χριστιανική τιμὴ πρὸς ἐξειδικασμένους τόπους και ἀντικείμενα τῆς λυτρώσεως, τους Ἁγίους Τόπους. Ἡ σύνοδος περιλαμβάνει στὰ πρακτικά τῆς και τὴν θεολογία τῆς τιμῆς πρὸς τους Ἁγίους Τόπους, ὅπως τὴν διετύπωσε ὁ Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως τῆς Κύπρου Λεόντιος (πέμπτος λόγος ὑπὲρ χριστιανικῆς ἀπολογίας κατὰ Ἰουδαίων, και περὶ εἰκόνων τῶν ἁγίων, Mansi 13:44-45) :

«... οὕτως και ἡμεῖς οἱ πιστοὶ ἅπαντες ὡς μὲν ῥάβδον Χριστοῦ τὸν σταυρὸν προσκυνοῦμεν, ὡς δὲ θρόνον και κοίτην αὐτοῦ τὸ πανάγιον μνημεῖον, ὡς δὲ οἶκον τὴν φάτην και τὴν Βηθλεέμ, και τὰ λοιπὰ αὐτοῦ σκηνώματα» ὡς δὲ φίλους αὐτοῦ, τους ἀποστόλους αὐτοῦ και τους αγίους μάρτυρας και λοιπούς αγίους» ὡς δὲ πόλιν αὐτοῦ σεβόμεθα τὴν Σιών, ὡς δὲ χώραν αὐτοῦ τὴν Ναζαρέτ ἀσπαζόμεθα, και ὡς θεῖον αὐτοῦ λουτρὸν τὸν Ἰορδάνην περιπτυσσόμεθα. Τῇ γὰρ πολλῇ και ἀφάτη πρὸς αὐτὸν στοργῇ ἔνθα ἐπέθη, ἢ κεκάθικεν, ἢ ἐπέφανεν, ἢ ἤφατο, ἢ ὅλως ἐπεσκίασε, σεβόμεθα, και προσκυνοῦμεν ὡς τόπον Θεοῦ· οὐ τὸν τόπον, οὐδὲ τὸν οἶκον, οὐδὲ τὴν χώραν ἢ τὴν πόλιν, ἢ τους λίθους τιμῶντες· ἀλλὰ τὸν ἐν αὐτοῖς ἀναστραφέντα και ἐπιφανέντα και γνωρισθέντα σαρκί, και ἡμᾶς ἐκ τῆς πλάνης ἐλευθερώσαντα Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν».

6. Οἱ τίμες λοιπὸν εἰκόνες ὅπως και οἱ Ἅγιοι Τόποι δὲν δέχονται μόνον πρὸς μεταβίβαση τὴν τιμητική προσκύνηση, ἀλλὰ και διαπορθημένου και τὴν θεία χάρι στὸς ἀνθρώπους. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν ἀμφίδρομη αὐτὴ ὑπερβατική λειτουργία τους, ἔχουν και μίαν, ἀλλῆς τάξεως, λειτουργία, τὴν ἀνθρωποκεντρική. Διδάσκουν και ἐρμηνεύουν μὲ τὴν γλῶσσα τῶν χρωμάτων και τῶν σχημάτων.

6.1 Ὁ διδασκτικὸς και κατὰ δόση ἐρμηνευτικὸς χαρακτήρας τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἐδράζεται στὴν ἀνθρώπινη φύση, ἢ ὅποια ἐκ κατασκευῆς γνωρίζει τὰ φυσικά και ἱστορικά γεγονότα μὲ τις αἰσθήσεις και μάλιστα μὲ τὴν αἰσθησι τῆς ὀράσεως. Ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐπεσήμανε τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης (μετὰ τὰ Φυσικά Α 980): «Πάντες ἀνθρώποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει, σημειῶν δ' ἢ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησι» και γὰρ χωρὶς τῆς χρείας ἀγαπῶνται δι' αὐτάς, και μάλιστα τῶν ἄλλων ἢ διὰ τῶν ὀμμάτων».

Ὁ ἀνθρώπος δλέπει, γνωρίζει και ἀναγνωρίζει τὰ ὀρατά. Ὑπάρχει ὅμως και ἡ θέα τῶν ποτε ὀρατῶν, δη-

λαδὴ κάποτε θεατῶν (ἱστορικῶν προσώπων και γεγονότων), τὰ ὅποια δὲν εἶναι πλέον θεατά. Ὅπως ὑπάρχει και ἡ θέα τῶν φύσει ἀθεάτων, θεωμένων ὅμως μὲ τους πνευματικὸς ὀφθαλμούς ὡς «θέα», ἢ ὡς «ὄραμα» ἢ «ὄραση».

Οἱ τίμες εἰκόνες προσφέρουν τὴν θέα τῶν κάποτε θεατῶν προσώπων και γεγονότων, ὡς λ.χ. τοῦ Χριστοῦ, τῆς Γεννήσεως, ἀλλὰ και παράστασι πρὸς θεάν, κατὰ τους ὄρους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τῶν φύσει ἀθεάτων, λ.χ. τοῦ Θεοῦ - Πατρός. Πηγὴ τῆς προσφερομένης κάποτε ὀρατῆς και νῦν μὴ ὀρατῆς πραγματικότητας, ὅπως και τῆς οὐδέποτε ὀρατῆς στὸν ἀνθρώπο ὡς φύσει ἀοράτου πραγματικότητας, εἶναι ἡ γραπτὴ ἀποκάλυψη τῆς θ. βουλῆς, ἢ Ἁγία Γραφή.

6.2 Ἡ Ἁγία Γραφή μεταφέρει μὲ τὸ πορθημεῖο τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσας τὸν λόγον και τὰ πρόσωπα τῆς Γραφῆς πλησίον τοῦ ἀναγνώστου και τοῦ ἀκροατοῦ ἢ και τὸ ἀντίστροφον σὲ μιὰ συνάντησι ὀπτική. Τὴν αὐτὴ διαπορθημενική λειτουργία μὲ ἄλλο μέσο, ἰσοδύναμο πρὸς τὴν γλῶσσα, πραγματοποιεῖ και ἡ εἰκόνα. Κατὰ τὴν σύνοδον «ἰσοδυναμοῦσιν αἱ τίμαι εἰκόνες τῷ εὐαγγελίῳ» (Mansi 13:40). Πρόκειται περὶ ἰσοδυναμίας ἀνομοίων ἐπικοινωνιακῶν μέσων, λόγου και εἰκόνας. Ἡ ἰσοδυναμία προκύπτει ἀπὸ τὴν καταλληλότητα και ἐπάρκεια τῆς εἰκονικῆς παραστάσεως πρὸς παράστασι τοῦ ἱστορικοῦ ἢ, ὅπως διετύπωσε τοῦτο ἡ σύνοδος, «ἐναργῶς τῆς τέχνης ὑπ' ὅψιν ἀγούσης τὴν ἱστορίαν» (Mansi 13:17 πρὸβλ. 13:9 C). Ἡ ἐνάργεια τῆς εἰκόνας ὡς μέσου ἐπικοινωνιακῆς μεταφορᾶς τῆς ἱστορίας δίδει ἐπικοινωνιακὴν ὑπεροχήν στὴν εἰκόνα ἔναντι τοῦ λόγου «ὥστε μείζων ἢ εἰκὼν τοῦ λόγου», κατὰ τὰ λεχθέντα στὴ Σύνοδο ἀπὸ τὸν ἐκπρόσωπο τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς Ἰωάννη. Ἡ ὑπεροχὴ αὐτὴ «Θεοῦ προνοία γέγονε διὰ τους ἰδιώτας ἀνθρώπους». Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ διὰ τῆς εἰκόνας πρόσληψη τῆς πραγματικότητας εἶναι καθολικώτερη και ἀμεσώτερη, ὡς ἐγγενῆς, τῆς διὰ λόγου προσλήψεως, ἢ ὅποια εἶναι διδακτική. Ἡ εἰκόνα ὑπηρετεῖ τὴν πρωτογενῆ προσληπτικὴ ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἢ μίαν τῶν πρωτογενῶν «γλωσσῶν», δηλαδή μέσων ἐπικοινωνίας. Ἡ ἄλλη εἶναι ὁ προφορικὸς λόγος.

Οἱ τίμες εἰκόνες ἔχουν ὡς πηγὴν τους τὸν γραπτὸ λόγο τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῆς Γραφῆς γίνεται, μὲ τὴν μεσολάβησι τῶν ζωγράφων, παράστασι, μεταφέρεται δηλαδή ὁ θεῖος λόγος τῆς Γραφῆς ἀπὸ τους «ἀσκούς» τοῦ γραπτοῦ συστήματος τῆς γλώσσας, στὸς «ἀσκούς» τοῦ εἰκαστικοῦ συστήματος, «τῆς ζωγραφικῆς, μὲ συνέπεια ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ προσφέρεται και μὲ ἀνθρώπινο λόγο και μὲ εἰκόνα.

Κατὰ τὸν Ἰωάννη, πάλι, (Mansi 13:20, 13:10) «οὐκ ἐναντιοῦνται οἱ ζωγράφοι ταῖς γραφαῖς, ἀλλ' εἰ τι ἢ γραφή λέγει, ταῦτα παριστῶσιν. Ὡστε συνήγοροί εἰσι τῶν γεγραμμένων». Ἡ συνήγορία τῆς εἰκόνας εἶναι συμμαρτυρία τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου τῆς Γραφῆς.

6.3 Ἡ ἐπιθεδαιωτική τοῦ λόγου συνήγορία τῆς εἰκόνας ἀναφέρεται κυρίως στήν ἱστορικότητα τῶν γεγονότων τῆς Γραφῆς καὶ ἀντιδιαστέλλεται ἀπὸ τὴν κατὰ φαντασίαν ἐκδοχὴ τῶν ἱερῶν γεγονότων καὶ προσώπων. «Μία ἐστὶ καὶ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἐκτύπωσης, ὡς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος συνάδουσα, πρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν τοῦ Θεοῦ λόγου ἐνανθρωπήσεως» (Mansi 13:377 BC). Ἡ φράση αὐτὴ καὶ ἡ προαναφερθεῖσα «συνήγοροι τῶν γεγονότων» (οἱ ζωγράφοι), θέτουν τὴν νομιμότητα καὶ λειτουργία τῶν ἱερῶν εἰκόνων κάτω ἀπὸ ἄλλη προοπτική.

Τὰ γεγονότα τῆς λυτρώσεως τῆς Ἀνθρωπότητος ἔγιναν αἰσθητὰ καὶ ἀντιληπτὰ μὲ τὶς αἰσθήσεις τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς. «Ἄ εἶδον καὶ ἤκουσαν», ἐκήρυξαν καὶ κατέγραψαν οἱ «αὐτόπται» καὶ «αὐτήκοοι μάρτυρες». Τὰ γεγονότα τῆς λυτρώσεως ἦσαν, ἐπικοινωνιακῶς ἐξεταζόμενα, εἰκόνες καὶ λόγος. Κηρύχθηκαν ὁμως καὶ κατεγράφησαν μόνον ὡς λόγος, ἢ ὡς λόγος, πού περικλείει μέσα του καὶ εἰκόνες, δηλαδὴ ὡς λόγος περιγραφικός, «καλοῦσι γὰρ καὶ διὰ γραμμάτων αἱ γλῶσσαι τὰ πράγματα, καὶ παριστῶσιν ὡς βλέπόμενα» (Mansi 13:409 CE).

Οἱ τίμιες εἰκόνες ἀποδίδουν τὸν περιγραφικὸ λόγον τῆς Γραφῆς μὲ εἰκονικὲς παριστάσεις, τὸν ἐπαναφέρουν δηλαδὴ σὲ μία ἀπὸ τὶς πρωτογενεῖς μορφές του, τὴν ὀρωμένην.

Οἱ τίμιες εἰκόνες προσφέρουν ὡς ὄρατό, ὅτι ἦταν τοὺς χρόνους τῆς θείας Ἀποκαλύψεως ὄρατό. Προσφέρουν, μὲ τὰ χρώματα, τὰ σχήματα, τὴν ἔκφραση καὶ τὴν κίνηση, ὀπτική μαρτυρία, δηλαδὴ θέα τῶν προσώπων καὶ γεγονότων τῆς λυτρώσεως. Ἀναλόγως τῆς ἐννοιολογικῆς ἐντάξεως αὐτῆς τῆς λειτουργίας τῆς εἰκόνας, πρὸς τὴν μετάδοση τῆς ἱστορίας τῆς λυτρώσεως, αὐτὴ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ *μ ε τ ἄ φ ρ α σ τ ι κ ἢ* τοῦ λόγου σὲ εἰκόνα, *ἐ ρ μ η ν ε υ τ ι κ ἢ* τοῦ λόγου, ἢ καὶ *σ υ ν ἄ λ λ η λ η τ ο ὦ λ ὅ γ ο υ σ υ μ α ρ τ υ ρ ῖ α* τῶν γεγονότων τῆς θ. ἀποκαλύψεως.

Ἄνεξαρτήτως τῆς πρωτογενεῖς μορφῆς ἐκφράσεως τῆς λυτρώσεως, δηλ. καὶ ὡς ὀπτικῶς συλλαμβανόμενης πραγματικότητας, οἱ εἰκόνες ἀποτελοῦν μεταφορὲς τοῦ λόγου τοῦ εὐαγγελίου μὲ τὸν χρωστήρα τοῦ ἀμιογράφου. Εἶναι δηλαδὴ μεταφράσεις καὶ ἐρμηνεῖες, παρακολουθούμενες ἀπὸ τὴν χρονικότητα, συυφασμένη μὲ

τὴν ὑπερχρονικότητα. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἡ τοπογραφικὴ λ.χ. πλασιώση, ὡς δευτερεύουσα ἢ ἀσήμαντη γιὰ τὴν λύτρωση, δὲν ἀποτελεῖ ἀντικείμενο μέριμνας γιὰ τὴν συμμετρία τῆς πρὸς τὴν φυσικὴ πραγματικότητα. Τοῦτο γίνεται σαφές ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν σύνοδο, πού ρητῶς ὀρίζει: «... ἢ γὰρ εἰκὼν κατ' ὄνομα μόνον, καὶ οὐ κατὰ τὸν ὄρον κοινωνεῖ τῷ πρωτοτύπῳ, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν' ἐπειδὴ καὶ ψυχῆς ἐστέρηται» (Mansi 13:340 E). Ἡ εἰκόνα δὲν εἶναι ἡ ἴδια ἢ πραγματικότητα. Τότε ποιά εἶναι ἡ σχέση τῆς μὲ τὴν πραγματικότητα;

6.4 Ἡ εἰκόνα λειτουργεῖ *ἀ ν α μ ν ῆ σ τ ι κ ὡ*ς στὸν ἄνθρωπο, ὑπεθυμίζει δηλαδὴ τὰ εἰκονιζόμενα γεγονότα ἢ πρόσωπα, τὰ συναρτώμενα πρὸς τὴν σωτηρία. Ἡ εἰκόνα ὀηλαδὴ «πρὸς ἀνάμνησιν τῆς σωτηριώδους αὐτοῦ (τ.ἔ. τοῦ Χριστοῦ) οικονομίας εἰκονικῶς ἀνατυποῦν αὐτὸν εὐθέως ἐκπεπαιδευται» (Mansi 13:344 E - 345 A). Ἡ διὰ τῆς εἰκόνας προκαλουμένη ἀνάμνηση ἐστιάζεται στήν «σωτηριώδη αὐτοῦ οικονομίαν», εἶναι δηλαδὴ (ἐπιτρέψτε τὸν θεολογικὸ νεολογισμό) σωτηριοκεντρική. Τοῦτο εἶναι ἀσφαλῶς ἡ εἰδοποιὸς διαφορὰ τῶν τιμῶν ἀπὸ τῶν ἄλλων εἰκόνων, ἢ ἄμηση ἢ ἔμμεση ἀναφορὰ στήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἀπορρέει ἡ θεολογικὴ καταξίωση τῶν εἰκόνων: «πᾶν γὰρ ὃ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Θεοῦ ἀνατίθεται, ἀποδεκτὸν αὐτῷ» (Mansi 13:361 A).

Ἡ ἀνάμνηστική τῶν γεγονότων τῆς σωτηρίας λειτουργία τῶν τιμῶν εἰκόνων, δὲν νοεῖται ὡς ψυχολογικὴ ἀλλὰ ὡς διωματικὴ λειτουργία. Οἱ τίμιες εἰκόνες δὲν ἐπαναφέρουν ἀπλῶς στὴ μνήμη τὰ γεγονότα, ἀλλὰ προκαλοῦν συναισθηματικὴ καὶ βουλητικὴ ἐνέργεια.

Ἡ μνήμη ἢ ἀνάμνηση τοῦ Θεοῦ εἶναι διδλκτικῆς καταγωγῆς θεολογικὸς ὄρος. Ἡ φράση «μνήμη τοῦ Θεοῦ», νοσημένη ὡς γενικὴ ἀντικειμενικὴ (ἐνθυμοῦμαι τὸν Θεόν), εἶναι συνώνυμος τῆς πίστεως, ὡς γενικὴ ὑποκειμενικὴ (ὁ Θεὸς ἐνθυμεῖται) εἶναι συνώνυμος τῆς θείας παρουσίας στήν ἱστορία.

Ἡ μνήμη ἢ ἀνάμνηση τοῦ Θεοῦ ἢ τῆς παρουσίας του στὸν κόσμον συμπεριλαμβάνει τὴν ἀποδοχὴ τῆς ἀληθείας τῶν γεγονότων καὶ προκαλεῖ τὴ συμμετοχὴ σ' αὐτά. Ἡ λειτουργία τῶν εἰκόνων εἶναι ἀνάμνηστικὴ καὶ καθοδηγητικὴ τῆς ψυχικῆς καὶ τῆς πρακτικῆς στάσεως ἔναντι τῶν γεγονότων τῆς σωτηρίας. «Πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας αὐτοῦ (τ.ἔ. τοῦ Χριστοῦ), καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου, χειραγωγούμεθα εἰς τὴν οικονομίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τίνος ἔχουμεν λογισασθαι τοὺς καταστρέφαντας τὰς σειπτάς εἰκόνας;» (Mansi 13:14 D, Πατριάρχης Ταρσούς).

Ἡ συνάρτηση μνήμης τῶν εἰκονιζόμενων προσώπων καὶ πόθου πρὸς αὐτὰ ἐξαιρεται στὸν ὄρο τῆς συνόδου

«...ὅση γὰρ συνεχῶς δι' εἰκαστικῆς ἀνατυπώσεως ὄρωνται, τοσοῦτον καὶ ὁ ταύτας θεώμενος διανίσταται πρὸς τὴν τῶν πρωτοτύπων μνήμην τε καὶ ἐπιπόθησιν, καὶ ταύτας ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀποπέμνει» (Mansi 13:377 D). Ἡ μνήμη καὶ ἡ συνασθηματικο - βουλητικὴ ἐπενέργειά της, δηλαδή ἡ ἐπιπόθησι εἶναι προϊόντα τῆς ἐριμνευτικῆς λειτουργίας τῶν εἰκόνων. Ὁ ἀσπασμὸς ὅμως καὶ ἡ ἀπονομή προσκυνήσεως εἶναι λατρευτικὴ ἐκδήλωσις. Ἡ ἐριμνευτικὴ δηλαδή τῶν ἱερῶν γεγονότων καὶ προσώπων τῆς σωτηρίας λειτουργία τῶν σεπτῶν εἰκόνων, παρακινεῖ τὴν μνήμη καὶ τὸν πόθο καὶ ὁδηγεῖ σὲ λατρευτικὴ πράξι, δηλ. ἀσπασμὸ αὐτῶν. Μία πτυχή αὐτῆς τῆς λειτουργίας, τὴν συνασθηματικὴ ὁμολογεῖ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. «Εἶδον (Mansi 13:9 C) — πολλάκις ἐπὶ γραφεῖς εἰκόνα τοῦ πάθους καὶ οὐκ ἀδακρυτὴ τὴν θέαν παρηήλθον, ἐναργῶς τῆς τέχνης ὑπ' ὄψιν ἀγούσης τὴν ἱστορίαν». Ὁ ἴδιος πατήρ σημειώνει στὸ Μελετίου ἐγκώμιον (Mansi 13:8 D) «καὶ πανταχοῦ τὴν εἰκόνα τὴν ἁγίαν ἐκείνην διεχάραξαν πολλοί, ὡς μὴ μόνον ἀκούειν τῆς ἁγίας προσηγορίας ἐκείνης, ἀλλὰ ὁρᾶν αὐτοῦ πανταχοῦ τοῦ σώματος τὸν τύπον, καὶ διπλὴν τινα τῆς ἀποδημίας ἔχειν παρηγορίαν».

6.5 Ἡ ἱσοτιμία τῆς εἰκόνας πρὸς τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἀξιολογική. Ἡ εἰκόνα προσφέρει τὰ αὐτὰ μὲ τὸν λόγον γεγονότα καὶ πρόσωπα τῆς σωτηρίας, μὲ ἑτερογενῆς ἀλλὰ ἐξ ἴσου ἀνθρωποπρεπῆς, ὅπως ὁ λόγος, μέσο. Λόγος καὶ εἰκόνα ἔχουν ἐναλλακτικὰ ὡς πρὸς τὴν αὐθεντικότητά τῆς μαρτυρίας καὶ ἐπικοινωνίας μὲ τὰ γεγονότα.

Ὁ περιγραφικὸς ἱστορικὸς λόγος τῆς σωτηρίας δὲν εἶναι, ὅπως σημειώθηκε ἤδη, πρωτογενής. Μεταβάλλεται διὰ τῆς εἰκόνας σὲ πρωτογενή, δηλαδή «μεταφράζεται» σὲ εἰκόνα. Ἔτσι καὶ οἱ μετέπειτα πιστοὶ βλέπουν τὰ γεγονότα, ὅπως οἱ σύγχρονοι τῶν γεγονότων εἶδαν αὐτὰ. Μὲ τοὺς σαρκικούς ὀφθαλμούς θεᾶται ὁ πιστός, ὅπως σημειώθηκε προηγουμένως, τὰ «ποτε» ὀρατὰ καὶ «ὄν» μὴ ὀρατὰ· ἀλλὰ λαμβάνει θέαν καὶ τῶν φύσει μὴ ὀρατῶν, «διὰ σωματικῆς θεωρίας ἐρχόμεθα ἐπὶ τὴν πνευματικὴν θεωρίαν, ἐπειδὴ διπλοὶ ἐσμεν, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος κατεσκευασμένοι, ἀδύνατον ἡμᾶς ἐκτὸς τῶν σωματικῶν ἔλθειν ἐπὶ τὰ νοητά», κατὰ τὸν Ἰω. τὸν Δαμασκηνὸ (Λόγος Γ', ἀπολογητικὸς πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς ἁγίας εἰκόνας, P.G. 94:1336).

Ὁ ρόλος τῶν εἰκόνων εἶναι μεταφραστικὸς καὶ ἐριμνευτικὸς τῆς ὑπερασθητῆς καὶ τῆς κάποτε αἰσθητῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος. Ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως καὶ τῆς ἐριμνευτικῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν τεχνικὴ

τῆς εἰκόνας καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ χρώματος, τοῦ σχήματος, τῆς ἐκφράσεως καὶ τῆς κινήσεως. Ἡ ζωγραφικὴ τῶν τιμίων εἰκόνων δὲν εἶναι τέχνη παραστατικὴ τῆς φύσεως, ἢ τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ τῆς ἱστορίας τῆς λυτρώσεως, διὰ τοῦτο εἶναι φορέας ὄχι μόνον μαρτυρῶν, ἀλλὰ καὶ λεπτῶν καὶ ὑψηλῶν θεολογικῶν ἐνοιῶν. Οἱ εἰκόνες εἶναι ὄχι μόνον ἱστορικὸ, ἀλλὰ καὶ θεολογικὸ ὑπόμνημα τῶν γεγονότων τῆς σωτηρίας. Ὁ Φώτης Κόντογλου σημειώνει ὀρθῶς (βλ. "Ἐκφρασις... σελ. ιε') «... τὰ ἔργα τῶν ἐκκλησιαστικῶν τεχνῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὑπομνήματα εἰς τὸν θεῖον λόγον».

Ὅταν τὸ περιεχόμενον ἐνὸς κειμένου μεταφέρεται ἀπὸ τὴ γλῶσσα τοῦ πρωτοτύπου σὲ ἄλλη γλῶσσα, τότε ἔχομε μεταφράση. Ὅταν ὅμως τὸ περιεχόμενον μεταφέρεται ἀναλυτικώτερα καὶ ἐπεξηγηματικώτερα, τότε ἔχομε ἐριμνευτικὴν. Οἱ τίμιες εἰκόνας ἀποτελοῦν ταυτοχρόνως μεταφράσεις σὲ ἄλλη «γλῶσσα», δηλαδή σὲ σύστημα ἄλλου γένους, τὸ ζωγραφικὸ κ.λπ., ἀλλὰ καὶ ὑπομνηματισμὸ τῶν μεταφερομένων σὲ ἄλλο γένος ἐπικοινωνίας. Τὸ πλῆθος τῶν λεπτομερειῶν τῶν εἰκόνων ἀποτελεῖ τὴν ἐριμνευτικὴν, μὲ τὴν θεολογικὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου, προσφορά τοῦ ζωγράφου - ἐριμνευτῆ.

6.6 Οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου προέβαλαν τὴν διδασκτικὴν θέση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ εἰκόνας προσφέρονται, ὡς μέσα ἐπικοινωνίας, γιὰ τοὺς «ἀγραμμάτους» καὶ «τοὺς ἰδιώτας» ἀνθρώπους. Ὑπονοοῦν ὅτι ἡ εἰκόνα δὲν ἀπαιτεῖ εἰδικὴ παιδεία τοῦ πιστοῦ γιὰ νὰ ἐκπληρώσει τὴν ἐπικοινωνιακὴ - παιδευτικὴ λειτουργία της. Προσφέρει τὴν ἱστορικὴν πραγματικότητα τῆς λυτρώσεως ἀμέσως καὶ δὲν ἀπαιτεῖ διανοητικὴ λειτουργία, ὅπως στὴν περίπτωσιν τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἱερῶν κειμένων, διὰ νὰ συλληφθῆ ἡ πραγματικότητα μὲ τὴν ἀνάπλαση τ.ἔ. μεταβολὴ τοῦ λόγου σὲ εἰκόνα μὲ τὴν φαντασία.

Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ θυμηθῶμε, ὅτι τὸ πλήρωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πορεύθηκε ἐπὶ αἰῶνες, χωρὶς ἰδιωτικὴ ἀνάγνωσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, λόγω κυρίως τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀπαιτουμένης παιδείας, κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Τὴν ἔλλειψιν ἀναπλήρωσαν ἀξίως οἱ τίμιες εἰκόνας, τὶς ὁποῖες οἱ ὑπόδουλοι ἐχρησιμοποίησαν ὡς ἰσοδύναμες πρὸς τὴν Ἁγία Γραφήν, ἀγνοοῦντες, πιθανώτατα, ὅτι ἐφήρμοζαν ἀκριβῶς τὴν ἀπόφασιν τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου περὶ τῆς ἱσοτιμίας τῶν τιμίων εἰκόνων πρὸς τὴν Ἁγία Γραφήν.

Ἡ τιμία εἰκόνα εἶναι ὡς μέσον ἐνημερώσεως καὶ διδασκτικῆς εὐρυτέρας ἀποδοχῆς, ἐπειδὴ ἐλαχιστοποιεῖ τὶς ἐκπαιδευτικὰς προϋποθέσεις, δηλαδή εὐκολύνει τὴν

πρόσληψη του γνωσιολογικής ύφης σωτηριολογικού μηνύματος.

Ἡ ἀπροϋπόθετη, δηλαδή ἡ ἄμεση ἐπικοινωνιακὴ ἀπόδοση τῆς εἰκόνας γενικῶς ἀποτελεῖ σήμερα ἀναγνωρισμένη ἀρχή, τὴν ὁποῖαν «ἀξιοποιοῦν» ἐξαντλητικὰ ὅλοι, ὅσοι ἀπευθύνονται στους πολλούς, δηλαδή ἡ Πολιτικὴ, τὸ Ἐμπόριο, κ.λπ., ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκπαίδευση.

6.7 Ἡ ἔνταξη καὶ τῶν ὁπτικῶν μέσων στὴ διαθέσιμη τῆς Ἐκπαίδευσης θέτει ἀκριβῶς τὸ ἐρώτημα τοῦ τίτλου, διότι οἱ εἰκόνες καὶ γενικῶς οἱ εἰκαστικές καὶ οἱ φωτογραφικὲς παραστάσεις τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητας, ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὰ βιβλία, ἀποτελοῦν οὐσιαστικῶς ἐρμηνευτικὸ συμπλήρωμα τοῦ κειμένου, ποὺ παρατίθεται. Καὶ φυσικὰ μετέχουν τῆς παιδευτικο - ἐρμηνευτικῆς αὐτῆς λειτουργίας καὶ οἱ τίμιες εἰκόνες. Ἄλλὰ ἔχουν καὶ τὴν βαρύνουσα λειτουργία τοῦ λατρευτικοῦ σκεύους. Ἡ χρῆση τῆς εἰκόνας ὡς λατρευτικοῦ σκεύους δὲν τὴν στερεῖ ἀπὸ τῆ φύσει ἐρμηνευτικῆς λειτουργίας, ποὺ ἔχει, ὡς παράσταση τῆς πραγματικότητας. Ὁ ἐρμηνευτικὸς δηλαδή χαρακτήρας ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς εἰκόνας γιὰ τὸν ἐπικοινωνιακὸ ἄνθρωπο καὶ ἀπὸ τὴν ἰσοδυναμία τῆς πρὸς τὸν λόγο.

Ὁ λατρευτικὸς ὅμως χαρακτήρας τῆς εἰκόνας εἶναι ἄλλης τάξεως, διότι αὐτὴ ἀποτελεῖ γέφυρα μεταφοράς τῆς ἀνθρωπίνης προσφοράς τιμῆς πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τοὺς Ἁγίους. Ἐπέχει δηλαδή θ ε σ η θ υ σ ι α σ τ η ρ ι ο υ, ἐπάνω σὸ ὁποῖο ἐναποτίθεται, ὄχι ἡ αἱματηρὰ τῆς Παλαιᾶς ἢ ἡ ἀναιμακτη θυσία τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλὰ ἡ πίστη, ὁ σεβασμὸς, ἡ τιμὴ, ἡ ἰκεσία τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ ἀνέλθει μέχρι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ. Πρὸ τῶν τιμίων εἰκόνων ἀποκτάται ἡ συναίσθηση τῆς προσφοράς τιμῆς πρὸς τὸν ὑπερέχοντα πάσης τιμῆς. Καὶ ἐκεῖθεν πολλὰ φορὲς κατέρχεται ἡ ἀπάντηση, ἐκδηλωμένη σὲ γεγονότα θαύματος.

6.8 Ἡ διδακτικὴ λειτουργία τῶν τιμίων εἰκόνων, ὑπάγεται λόγῳ τῆς μεταφοράς γεγονότων καὶ πληροφοριῶν σὲ ἄλλο ἐπικοινωνιακὸ γένος, στὴν κατηγορία, ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὴ μετάφραση καὶ τὴν ἐρμηνεία. Θὰ ἦταν πιὸ ἀκριβὴς ὁ χαρακτηρισμὸς, ἂν λέγαμε ὅτι μετάφραση καὶ ἐρμηνεία συνυπάρχουν στὶς ἅγιες εἰκόνες.

Καὶ ἡ μὲν μετάφραση εἶναι ὅ,τι ἀντιστοιχεῖ σὸ γράμμα καὶ πνεῦμα τῶν ἱερῶν κειμένων, ἐνῶ ἐρμηνεία ὅ,τι ἀναλύει τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἱερῶν κειμένων. Ἡ ἐρμηνεία, γιὰ νὰ θυμηθοῦμε καὶ τὸν Μ. Φῶτισ, εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι συνοπτικὴ, ἐκτενὴς ἢ καὶ λεπτολόγος. Κατ' ἀναλογία καὶ ἡ εἰκονογραφικὴ ἐρμηνεία δύναται νὰ ὑπαχθεῖ στὴν κατηγορία τῆς ἀπλῆς, τῆς ἐκτενοῦς ἢ τῆς λεπτομερειακῆς κ.λπ. ἐρμηνείας. Ὁ

μεταφραστικὸς καὶ ὁ ἐρμηνευτικὸς χαρακτήρας τῶν τιμίων εἰκόνων γίνεται ἀντιληπτός ἀπὸ τὴν μεταβιβαστικὴ λειτουργία τους.

Ἡ μεταβιβαστικὴ τῆς ἀνθρωπίνης τιμῆς λειτουργία τῶν εἰκόνων χαρακτηρίζει τὴν ιδιότητά τους ὡς λατρευτικῶν σκευῶν, ἢ πληροφοριακῆ περὶ τῶν γεγονότων καὶ προσώπων τῆς λυτρώσεως λειτουργία τῶν θείων εἰκόνων ὑπογραμμίζει τὴν ιδιότητα αὐτῶν ὡς ἐρμηνευτικῶν τῆ ἱστορίας τῆς λυτρώσεως μέσων, δηλαδή ὡς εἰκονογραφικῶν ὑπομνημάτων.

7. Ἡ ἀπάντηση, σὸ ἀκόμη ἀναπάντητο ἀφετηριακὸ ἐρώτημα, δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀποκλειστικὴ τοῦ ἐνὸς τῶν ἐρωτημάτων. Καὶ τὰ δύο πρέπει νὰ ἀπαντηθοῦν καταφατικῶς, δηλαδή ἡ εἰκόνα εἶναι καὶ λατρευτικὸ σκεῦος καὶ ἐρμηνευτικὸ μέσο, ὅπως καὶ ἡ Ἁγία Γραφή, μετὰ τῆς ὁποίας, κατὰ τὴν Σύνοδον, «συνηριθμῆνται» οἱ ἅγιες εἰκόνες.

Τὸ πρακτικὸ ὅμως πρόβλημα, ποὺ ἀνακύπτει ἀπὸ τὴν διπλὴ ιδιότητα τῶν τιμίων εἰκόνων, εἶναι σημαντικὸ, καὶ πρέπει νὰ ἀπασχολήσει τοὺς συναδέλφους τῆς Μ. Ἐκπαίδευσης. Τὸ ἐρώτημα - θέμα ἀπλὸ στὴ διατύπωσή του, ἀλλὰ δύσκολο στὴν πρακτικὴ ἀντιμετώπισή του, εἶναι: πῶς εἶναι δυνατό οἱ τίμιες εἰκόνες νὰ μὴ ἐκπίπτουν, κατὰ τὴν διδασκαλία, ἀπὸ σκεῦος τιμῆς σὲ ἀπλὸ ἐποπτικὸ μέσο; Αὐτὸ μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ γίνῃ τὸ θέμα ἐνὸς σεμιναρίου.

8. Ὡς ἐπίλογο τῆς βραχυτάτης ἀναλύσεώς μου, θὰ ἤθελα νὰ ἐπαναλάβω ὅτι ἡ ἐνάργεια τῆς τέχνης, ἢ πρόκληση τῆς θεολογικῆς μνήμης, ἢ συνηγορία τῶν γεγραμμένων, ἢ πιστοποίηση τῆς ἀληθείας τῶν σωτηριολογικῶν γεγονότων καὶ ἡ ἀπανταχοῦ ζωγράφηση τῶν εἰκόνων ἐπισημαίνουν καὶ τὸν ἐρμηνευτικὸ τους χαρακτήρα ὅπως καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον τῆς ὀρθοδόξου ἐρμηνευτικῆς Θεολογίας νὰ συμπεριλάβει καὶ τίς τίμιες εἰκόνες στὶς διαχρονικὲς πηγές τῆς ἐρμηνείας τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

(Τέλος)

ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώσουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΟΥ ΠΑΧΩΜΙΑΝΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΟΥ*

3. ΙΕΡΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

3.1 Οί θέσεις του Παχωμίου

Γιά να κατανοήσει κανείς την έννοια τῶν ἀξιομάτων στήν ἱεραρχική παχωμιανή κοινωνία, πρέπει να λάβει υπόψη του ὅτι «ὁ Παχώμιος σκεπτόταν καί συχνά ἔλεγε, ὅτι εἶναι καλὸ νὰ μὴ ζητοῦν ἀξιώματα καί δόξα μέσα στοῦ κοινοβίου, γιά νὰ μὴ γίνονται αὐτὰ ἀφορμὴ ἔριδος καί φθόνου καί ζήλειας ἀνάμεσα στοὺς μοναχοὺς»²¹.

Χαρακτηριστικὴ ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς εἶναι τὸ γνωστὸ ἐπεισόδιο μετὰ τὸν «Γενικὸ Οἰκονόμο» καί διάδοχό του Θεόδωρο. Μιὰ μέρα ὁ Θεόδωρος τοῦ εἶπε (Vita prima, παραγρ. 106): «Ἐφτὰ χρόνια με στέλνεις νὰ ἐπισκέπτομαι τὰ μοναστήρια καί νὰ κανονίζω τὰ ζητήματά τους ὅπως ἐσύ. Καί οὐδέποτε μοῦ ἤρθε στή σκέψη, ὅτι μετὰ ἀπὸ σένα θὰ πάρω τὴ θέση σου. Τώρα ὅμως ἐνοχλοῦμαι ἀπ' αὐτὸν τὸν λογισμό καί δὲν μπόρεσα ἀκόμη νὰ τὸν νικήσω».

Ὁ ἀββάς Παχώμιος τοῦ λέει:

«Καλά, ἀπὸ τώρα δὲν θὰ χεῖς ἐξουσία σὲ τίποτα. Ἄποτραβήξου κάπου καί παρακάλεῖ τὸν Κύριο νὰ σὲ συγχωρέσει».

Ἐνας ὑγχοнос μάντζερ, γαλουχημένος μετὰ τὰνάματα τῆς Ἀμερικάνικης Σχολῆς, ὅπου ἡ ἐργατικότητα ἐπιβραβεύεται μετὰ προαγωγῆ καί ἡ προαγωγὴ ἢ ἡ χορήγησις ἐξουσίας ἀποτελεῖ δεῖγμα ἐπιτυχίας. Θὰ χαμογελάσει μετὰ τὸ στίλ διοικήσεως τοῦ Παχωμίου. Ἄν ὅμως θελήσει νὰ ἐρμηνεύσει αὐτὴ τὴ στάση τοῦ Ὄσιου μετὰ βᾶση τὴ θεωρίαν τῆς «διοικήσεως με ἀντικειμενικὸς σκοποὺς» (Management by Objectives)²² θὰ διαπιστώσει ὅτι ἡ πολιτικὴ προαγωγῶν τοῦ Παχωμίου εἶναι ἀπόλυτα συνεπὴς πρὸς τοὺς στόχους τῆς ὀργανώσεώς του. Προαγωγὴ, γιά τὸ σύστημα ὀργανώσεως Παχωμίου, σημαίνει προκοπή στὸ δρόμο τῆς τελειώσεως, σημαίνει ἐπιτυχία στὸν κανόνα τῆς ὑπακοῆς ἢ τῆς ταπεινώσεως ἢ τῆς καταπολεμήσεως τοῦ «ἐγώ». Στόχος δηλαδὴ τῆς ὀργανώσεως εἶναι νὰ προάγει τὰ μέλη τῆς στήν ὁδὸ τῆς ἀγιωσύνης καί ἂν διαπιστωθεῖ ὅτι ἡ παραχώρησις ἀξιομάτων στήν κλίμακα τῆς («ἐξωτερικῆς») ὀργανώσεως τοῦ κοινοβίου δημιουργεῖ κινδύνους ἀναπτύξεως ἐγωϊστικοῦ φρονήματος, τότε ἡ παραχώρησις τέτοιων ἀξιομάτων ἀποτελεῖ τιμωρία καί ὄχι προαγωγὴ.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 340 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

21. Βλ. Fr. Halkin, ἐνθ' ἀνωτ., vita prima, § 27.

22. Βλ. Σ. Ζεργαρίδης, «Ὄργανωσις καί Διοίκησις», Τόμ. Γ' (1979), σελ. 32 ἐπ., 139, Τόμ. Δ' (1981), σ. 54 ἐπ., 183. Ἐπίσης τὸ εἰδικὸ βιβλίο τοῦ J. Humbler, «Μάνατζμεντ δι' ἀντικειμενικῶν σκοπῶν» (1974), Π. Βαρλᾶ, Ἡ ἀξιολόγησις τῶν Ἐπιχειρηματικῶν στελεχῶν, παραγρ. 3.3. σελ. 100.

Παρ' ὅλα αὐτά, ἡ ἱεραρχία ὑπάρχει καί τιμᾶται στὸ ὀργανωτικὸ σύστημα Παχωμίου. Παραθέτομε μερικὸς ἀπ' τοὺς κανόνες ποὺ τὴ στηρίζουν:

(K 157) : Καθένας πρέπει νὰ κάνει στὸν οἶκο, μόνον ὅσα διέταξε ὁ προσετώς.

(K 130) : Κανένας δὲν πρέπει νὰ προπορεύεται ἀπὸ τὸν προσετώτα καὶ ὁδηγὸ του. Κανένας δὲν πρέπει νὰ μένει πίσω ἀπὸ τὴ σειρά του.

(K 181) : Μόνον ὁ προσετώς τοῦ οἴκου καὶ ὁ δευτερός ὕστερ' ἀπ' αὐτὸν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ καλοῦν τοὺς ἀδελφοὺς νὰ μετανοήσουν μπροστὰ στὴ σύναξη τοῦ οἴκου ἢ μπροστὰ στὴ μεγαλύτερη συναγωγὴ, δηλ. ὄλων τῶν ἀδελφῶν.

(K 185) : Ἄν ὁ προσετώς τοῦ οἴκου εἶναι ἀπασχολημένος, πρέπει ὁ δευτερός, νὰ φροντίζει γιά κάθετὶ ἀναγκαῖο στὴ μονῆ ἢ στὸ χωράφι.

(K 59) : Ἄν συγκεντρωθοῦν ὅλοι οἱ οἶκοι, προηγεῖται ἀπ' ὅλους ὁ προσετώς τοῦ πρώτου οἴκου καὶ ἀκολουθοῦν σύμφωνα μετὰ τὴ τάξη, κάθε οἶκος καὶ κάθε ἀδελφός. Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ συζητοῦν μεταξὺ τους, ἀλλὰ καθένας νὰ μελετᾷ μόνος του κάτι ἀπὸ τὶς Γραφές. Ἄν κανεὶς τοὺς συναντήσῃ καί θέλῃ νὰ μιλήσῃ σὲ κάποιον, προστρέχει ὁ θυρωρός, ποὺ ἔχει ὀρισθεῖ γι' αὐτὸ τὸ ἔργο καὶ ἀπαντᾷ αὐτόν, τὸν μεταχειρίζονται δὲ ὡς ἀγγελιαφόρο μεταξὺ τους. Ἄν ὁ θυρωρός δὲν εἶναι παρών, τότε ὀφείλει ὁ προσετώς τοῦ οἴκου ἢ κάποιος ἄλλος, ποὺ ἔχει ἐπιφορτισθεῖ μετὰ τὸ ἔργο αὐτό, ν' ἀπαντήσει σ' ἐκεῖνον.

Ἄπὸ τοὺς κανόνες αὐτοὺς ποὺ σταχυολογήσαμε, γίνεται φανερό ὅτι ἡ φαγιολικὴ ἀνάλυσις τῆς ἱεραρχίας, ὅπως μᾶς τὴν περιέγραψε ὁ Γάλλος μηχανικὸς στὶς ἀρχὲς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα, δὲν ἔχει νὰ προσθέσῃ πολλὰ πράγματα στὴν έννοια τῆς ἱεραρχίας, ποὺ περιγράφει ὁ Ἅγιος Παχώμιος.

Ὁ Fayol συχνά ἀναφέρει τὰ προβλήματα, ποὺ δημιουργοῦνταν ὅταν εἷας ἐργαζόμενος ἔχει δύο προϊστάμενους, γιὰτὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ μοιάζει μ' ἕνα ζῶο ποὺ ἔχει δύο κεφάλια, δηλαδὴ μ' ἕνα τέρας²³.

3.2 Σχόλια τοῦ Μ. Βασιλείου.

Ὅταν ὁ Μ. Βασίλειος κωδικοποίησε τοὺς κανόνες

23. Βλ. Σ. Ζεργαρίδης, «Ὄργανωσις καί Διοίκησις», τόμ. Β' (1978) σελ. 196-205.

του μοναχικού βίου (βλ. άνωτ. 2.1), τὸ παχωμιανὸ ὑπόδειγμα εἶχε ἤδη δώσει τοὺς καρπούς του. Ἔτσι, ὅταν τοῦ ἔθεσαν τὸ ἐρώτημα τί θὰ συμβεῖ ἂν συγκροτηθοῦν πολλές ἀδελφότητες στὴν ἴδια ἐνορία καὶ πῶς θὰ ἐνωθοῦν κάτω ἀπὸ ἓνα γέροντα, ὁ Μ. Βασίλειος δὲν δίστασε νὰ πάρει θέση στὸ πρόβλημα («ὄροι κατὰ πλάτος», 35)²⁴:

«Τὸ παράδειγμα τῶν μελῶν τοῦ σώματος, πού τὸ χρησιμοποιοῦμεν εἰς πολλές περιπτώσεις, δύναται νὰ ἀποσαφηνίσῃ καλῶς τὸ πρόβλημά μας. Διότι ἔχομεν ἤδη ἀποδείξει ὅτι διὰ τὸ σῶμα, πού θέλει νὰ συναρμο- λογηθῆ καλῶς καὶ ὀρθῶς διὰ κάθε εἶδος ἐργασίας, χρειάζονται ὀφθαλμοὶ καὶ γλῶσσα καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἀναγκαῖα καὶ σπουδαιότατα μέλη ἀλλὰ καὶ μιὰ ψυχὴ, (σημ. ἐννοεῖ ἓνας προϊστάμενος, «μάννατζερ»), ἱκανὴ νὰ παρακολουθεῖ τοὺς πολλούς, εἶναι δύσκολον καὶ δυσεῦρητον πρᾶγμα... Ἐὰν δὲν συνέβαινε κάποτε νὰ εὑρεθοῦν δύο ἢ τρεῖς, πρᾶγμα πού δὲν εἶναι εὐκολον, οὔτε ἠκούσαμεν ποτὲ ὅτι ἔχει συμβεῖ, εἶναι πολὺ καλύτερον νὰ συμμερίζονται τὴν φροντίδα, καὶ νὰ κάνει ἐλαφρότερον ὁ ἓνας τὸν κόπον τοῦ ἄλλου. Ὡστε, ὅταν ὁ ἓνας ἀπουσιάζει ἢ εἶναι ἀπασχολημένος ἢ κωλύεται ἀπὸ ἄλλας περιστάσεις, τότε, καθὼς συμβαίνει νὰ ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα ὁ ἓνας, δηλαδὴ ὁ προσετώς, πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἄλλος, διὰ νὰ ἀναπληρώ- σῃ τὴν στέρηση ἢ ἐὰν δὲν συμβαίνει αὐτό, πρέπει νὰ φύγῃ εἰς ἄλλην ἀδελφότητα, πού χρειάζεται καθοδη- γητήν».

Στὴ συνέχεια ἐξηγεῖ ὅτι ἂν ὑπάρχουν δύο ἢ περισ- σότεροι προσετώτες ἰσοδύναμοι θὰ προκληθοῦν ζη- μίες: «Ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν λοιπόν οἱ προσερχό- μενοι συμβαίνει νὰ βλάπτωνται ἀπὸ κάποιον ἔπαρσιν τῆς ψυχῆς διότι δὲν διαμορφώνονται ὡς μαθηταί, ἀλλὰ συνθίβζουσι νὰ γίνονται κριταὶ καὶ ἐλεγεῖται τῆς ἀδελφότητος». Καὶ συμπληρώνει μὲ σοφίαν: «Ὅταν οἱ ἀδελφοὶ εἶναι διηρημένοι, χρειάζονται περισσότεροι πού νὰ φέρουν τὰ ἀναγκαῖα ἀπὸ ἔξω, ἐνῶ, ὅταν ζοῦν μαζί, μόνον τὸ ἥμισυ αὐτῶν».

Τὸ θέμα βέβαια τῆς συνδιοικήσεως γιὰ τὸν Μ. Βασίλειον εἶναι ἀπλὸ, ὅταν τὸ δεῖ κανεὶς ἀπὸ τὴ Χρι- στιανικὴ σκοπιὰ: «Ποιά, λοιπόν, εἶναι μεγαλύτερα ἀπόδειξις ταπεινοφροσύνης» γράφει («ἀπὸ τὸ νὰ ὑπο- τογοῦν ὁ ἓνας εἰς τὸν ἄλλον οἱ προσετώτες τῆς ἀδελ- φότητος; Διότι, καν ἐὰν εἶναι ἴσοι εἰς τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, καλύτερον εἶναι νὰ ἀγωνίζονται ἀπὸ κοι- νῶ, ὅπως ἀκριβῶς ἰὰς ὑπέδειξεν ὁ Κύριος, ὅταν ἀπέ- στειλε τοὺς μαθητάς του ἀνὰ δύο-δύο (Μαρκ. 6,7)· καὶ ὁ ἓνος ἀπὸ τοὺς δύο νὰ προτιμῆσῃ πάντως μετὰ χαρᾶς νὰ ὑποταχθῆ εἰς τὸν ἄλλον, ἐνθυμούμενος τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ὅτι «ὁ ταπεινὸς ἑαυτὸν θὰ ὑψωθῆ» (Λουκ. 14,14). Ἐὰν ὅμως συμβαίνει ὁ ἓνας νὰ μειώ- νεται καὶ ὁ ἄλλος νὰ ὑπερέχῃ, εἶναι ὠφελιμώτερον νὰ ὑποταχθῆ ὁ ἀσθενέστερος εἰς τὸν ἰσχυρότερον... Σκέ- πτομαι δὲ ὅτι οὗτο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατορθωθῆ μὲ τὴν διαίρεσιν».

24. Βλ. μετάφραση στὶς ἐκδόσεις Β.Π.Ε., «Βασίλειου Καισαρείας τοῦ Μεγάλου Ἐργα τὰ Ἔργα», Τόμ. 8, «Ἀσκη- τικά», 1973, σελ. 331 ἐπ.

3.3 Τὸ ἀπόλυτο δικαίωμα τοῦ προ- ἱσταμένου κατὰ τὸν Παχώμιο.

Οἱ κανόνες τοῦ Παχωμίου, ἐπειδὴ βασίζονται στὸ τεκμήριο ὅτι ὁ προϊστάμενος μεριμνᾷ γιὰ τὸ ποιμνιὸ του καὶ γνωρίζει τίς ἀνάγκες καὶ τίς δυνατότητές του, καθιέρωσαν γιὰ τὸν ἔλεγχο τῶν πράξεων καὶ τῶν πρω- βουλιῶν. Εἰδικότερα, ἔβρισαν ὅτι (Κ. 158): «ἂν οἱ ἀδελφοὶ πού βρίσκονται στὸν ἴδιο οἶκο βλέπουν ὅτι ὁ προσετώς φέρεται μὲ πολλὴν ἀμέλεια ἢ ἐπιτιμᾷ μὲ σκληρότητα τοὺς ἀδελφούς κί ὑπερβαίνει τὰ μέτρα τοῦ μοναστηριοῦ, μποροῦν νὰ τ' ἀναγγείλουν στὸν πα- τέρα, ὁ ὁποῖος τὸν ἐπιτιμᾷ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὁ ἴδιος ὁ προσετώς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πράξῃ κάτω ἔ- ζω ἀπ' τίς διατακές, πού πῆρε ἀπὸ τὸν πατέρα, ἰδιαί- τερα ὅταν πρόκειται γιὰ κάποια καινοτομία, διότι γιὰ τίς συνηθισμένες πράξεις θὰ τηρεῖ τοὺς κανόνες τοῦ μοναστηριοῦ».

Αὐτὴ ἡ ρύθμιση δὲν μειώνει τὴν ἐξουσία τοῦ προϊ- σταμένου γιὰτὶ αὐτὸς διατάσσει μ' ἀπόλυτο δικαίωμα τί θὰ κάνει καθένας, αὐτὸς «προπορεύεται... οἱ δὲ ἐξερχόμενοι γιὰ ἐργασία ὀφείλουν νὰ μὴ ρωτοῦν πού πάνε» (Κ. 58). Τὸ ἴδιο ἀπόλυτο δικαίωμα ἔχουν κι οἱ ἱεραρχικὰ κατώτεροι ἀπὸ τὸν προσετώτα «πρεσβύτεροι», ἀφοῦ ὀρίζεται ὅτι (Κ. 189) «θὰ διεξ- ἄγονται ὅλα κατὰ τὴν κρίση τους... Κι ἂν ξεσπάσει κάποια διαφωνία μετὰξὺ τῶν ἀδελφῶν, πρέπει οἱ πρεσβύτεροι ν' ἀκούσουν, νὰ κρίνουν τὸ πρᾶγμα καὶ νὰ παρατηρήσουν αὐστηρὰ τὸν ἐνοχο, ὥστε μὲ τὰ προστά- γματὰ τους ἀμέσως ν' ἀποκαταστήσουν τὴν εἰρήνην». Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἀναπλήρωση τοῦ προσετώτα ἀπὸ τὸν δεύτερο προβλέπεται ρητὰ (Κ. 185).

Ἀπὸ τὴν παραπάνω ἀνάλυση προκύπτει ὅτι, παρὰ τὴν ἀντιστροφή τῆς πυραμίδας, παρὰ τὸν καθορισμὸ ἀτομικῶν στόχων τῶν μελῶν τῆς ὀργανώσεως ἀντὶ γενικῶν παραγωγικῶν στόχων, ἢ ἐν- νοια τῆς ἱεραρχίας λειτουργεῖ, ὅπως ἀκριβῶς στὸ φα- γιολικὸ ὑπόδειγμα.

Στὴ σύγχρονη γαλιωνέζικη ἀντίληψη διοικήσεως καὶ σχέσεων ἱεραρχίας, συναντᾶμε τὸ ἴδιο αὐτὸ αὐστη- ρὸ πρότυπο, τὴν ἀπολυτότητα τῆς γνώμης τῶν προϊ- σταμένων, τὸ σεβασμὸ στὴν προσωπικότητα τοῦ ἐρ- γαζομένου καὶ τὴν ἀντίληψη ὅτι ὁ pater familias εἶ- ναι, κατὰ τεκμήριο, δίκαιος καὶ μεριμνᾷ γιὰ τὴν οἰκο- γένεια του²⁵. Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ βελτιώνεται μὲ τὴν καθιέρωση μηχανισμοῦ ἀποκαταστάσεως σ' ἀκραίες περιπτώσεις παρεκτροπῶν (βλ. Κ. 158).

4. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΓΕΝΙΚΑ

4.1 Διοίκηση καὶ διοικητικὲς ἀποφάσεις.

Κάθε κοινόβιο ἐξασφαλίζει τ' ἀναγκαῖα γιὰ τὴ συντήρησή του, τόσο ἀπὸ τὴν ἐργασία τῶν μοναχῶν, ὅσο κι ἀπὸ ἄλλους πόρους (δωρεές κ.λπ.). Ἡ διοίκηση ἀσκεῖται, βασικά, ἀπὸ τὸν ἀνώτατο μονάρχη,

25. Βλ. σημείωση 14.

τὸν ἀββά, πού ἐποπτεύει, γενικά, ὅλες τὶς μονές κι ὅλους τοὺς οἴκους, τόσο μέσῳ διαφόρων ὀργάνων, ὅσο καὶ προσωπικῶς.

Δημοκρατικὴ διοίκηση, μὲ βάση τὴν ἀρχὴ τῆς ἰσότητος, ὑπάρχει μόνο στὴν ἀσκηση τῶν ἐπὶ μέρους διακονημάτων. Ἔτσι, π.χ., ὀρίζεται (Κ. 13) ὅτι «μεταξὺ τῶν ἐβδομαδαρίων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ οἴκου δὲν πρέπει νὰ ἐκλέγονται ἐκεῖνοι, πού κατέχουν κάποιο βαθμὸ καὶ πού, κατὰ τὴ γενικὴ συνάθροιση, μποροῦν νὰ ποῦν κάτι ἀπὸ τὶς Γραφές (θὰ λέγαμε, μ' ἄλλα λόγια σήμερα, οἱ «μορφωμένοι»), ἀλλὰ ὅλοι, μὲ τὴ σειρά πού κἀθονται καὶ στέκονται, πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνουν καθετί, πού τοὺς παραγγέλλουν...».

Λόγος γιὰ ἰσότητα γίνεται σὲ γενικὲς διατάξεις γιὰ λήψη διαφόρων πραγμάτων (π.χ. Κ. 40). Ἀντίθετα, στὴν ἐγκατάσταση τῆς διοικητικῆς ἱεραρχίας, ὁ γενικὸς ἡγούμενος εἶναι, ὅπως εἶδαμε καὶ προηγουμένως, ἀπόλυτος καὶ μόνος ἄρχων. Διορίζει τοὺς ἡγουμένους τῶν μονῶν καὶ τοὺς προϊσταμένους τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν, μὲ βάση τὶς δικές του ἐκτιμήσεις, λαμβάνοντας ὑπόψη τὴ χρησιμότητα καὶ τὴν ἱκανότητα χωρὶς νὰ δεσμεύεται ἀπὸ τὴν λεγομένη ἀρχαιότητα. Μὲ τὴν ἴδια λογικὴ μετὰ θέτει τοὺς ἡγουμένους ἀπὸ μονὴ σὲ μονή, ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν διοίκηση καθέναν πού ἀποδεικνύεται μὴ κατάλληλος γιὰ τὴν τήρηση τῶν κανόνων καὶ τῆς μοναστικῆς τάξεως, προνοεῖ γιὰ τὰ οἰκονομικὰ κι' ἀσκεῖ τὴ δικαστικὴ ἐξουσία. Ἀργότερα ὁ Ἅγιος Βενέδικτος θὰ κωδικοποιήσει αὐτοὺς τοὺς κανόνες, ὀρίζοντας γιὰ τοὺς δεκάρχους (Κεφ. 21) ὅτι «πρέπει νὰ ἐκλέγονται ἐκεῖνοι μετὰ τῶν ὁποίων ὁ ἀββάς θὰ δύναται μετ' ἐμπιστοσύνης νὰ συμμερίζεται τὰς εὐθύναις του». Μὲ ἄλλα λόγια, δὲν πρέπει νὰ ἐκλέγονται «κατ' ἀρχαιότητα» («κατὰ τῶν πρεσβείων τάξιν») ἀλλὰ μὲ βάση τὸν «ἐνάρετο βίον» καὶ τὴν «πνευματικὴν κατάρτιση» καθενός.

Αὐτὲς οἱ ἐξουσίες δὲν μειώνουν τὴν εὐθύναν τῶν προεστώτων τοὺς ὁποίους τιμωρεῖ δημόσια ἂν χάθηκε «ἐν τῇ ὁδῷ, ἢ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἢ ἐν τῇ μονῇ» κάποιος μοναχὸς ἢ ἂν δὲν ἀνάφερε τὴ δραπετεύση ἐνὸς μοναχοῦ μέσα σὲ τρεῖς ὥρες ἢ ἂν δὲν ἐπετίμησε ἀμέσως κάποιον ἀπ' τὸν οἶκο του, πού ἀμάρτησε, καὶ μάλιστα ἂν δὲν τὸ εἶπε στὸν πατέρα τῆς μονῆς. Ὁ πατέρας κάθε μονῆς (ἡγούμενος) εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μεταθέτει τοὺς μοναχοὺς ἀπὸ τὸν ἕναν οἶκο στὸν ἄλλον, ἐνῶ τὸ δικαίωμα μετάθεσης ἀπὸ τὴ μιὰ μονὴ στὴν ἄλλη, διατηροῦσε μόνον ὁ γενικὸς ἀββάς.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθεῖ ὅτι κατὰ τὴ μοναστικὴ παράδοση κατακρίνεται ἢ αὐθαιρέτη μετὰ τάξιν ἐνὸς μοναχοῦ ἀπὸ μοναστήρι σὲ μοναστήρι. Οἱ πατέρες δὲν δέχονταν μοναχὸ χωρὶς τὴν ἄδεια καὶ τὴ γνώμη τοῦ προηγουμένου ἡγουμένου του. Ἡ τακτικὴ αὐτὴ θυμίζει τὴ γιαιπωνέζικη παράδοση τοῦ μανάτζμεντ.

Εἶναι ἐπίσης ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ προϊστάμενοι εἶναι οἱ πρῶτοι ἐργαζόμενοι, τὸ παράδειγμα γιὰ τοὺς ὑφισταμένους τους, ἀφοῦ δὲν ἀπαλλάσσονται

ἀπὸ τὰ ἐκτελεστικὰ καθήκοντα τῶν ἀπλῶν μοναχῶν. Ὁ Κ. 177 ὀρίζει ὅτι «ὁ πρᾶστος κι ὁ δεῦτερος πρέπει νὰ πλέκουν καθημερινὰ 25 ὀργιές ψάθας ἀπὸ φύλλα φοινίκων, γιὰ νὰ ἐργάζονται καὶ οἱ ἄλλοι, βλέποντας τὸ παράδειγμά τους».

Τέλος, ὅσον ἀφορᾷ στὴν κατοχύρωση τῆς ἐξουσίας τῶν ἡγουμένων καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τὴν προσαρμογὴ καὶ ἀναμόρφωση τῶν κανονισμῶν, μὲ βάση τὴν πρακτικὴ ἐμπειρία πού προκύπτει κάθε φορά, οἱ κανόνες ὀρίζουν (Κ. 180) ὅτι «ἂν συμβεῖ κάποιο λάθος, ὀφείλουν οἱ πατέρες τῶν μονῶν νὰ φροντίζουν γιὰ τὴ βελτίωση καὶ νὰ καθορίζουν πῶς πρέπει ὁ καθένας νὰ κανονίζει τὶς ὑποθέσεις του» κι ὅτι (Κ. 191) «ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ εἶναι μονοιασμένοι κι ἀποφάσισαν νὰ ζοῦν μ' ὁμοφροσύνη, ὀφείλουν νὰ ὑποτάσσονται στὶς ἀποφάσεις τῶν πρεσβυτέρων καὶ νὰ κάνουν ὅ,τι πρόκυψε ἀπὸ τὶς συσκέψεις τῶν πατέρων». Ἡ μέθοδος αὐτὴ ἐξασφαλίζει μιὰ μορφή συλλογικῆς διοικήσεως, πού δὲν καταργεῖ τὴν ἀπόλυτη εὐθύναν τῶν ἡγουμένων, ἀλλὰ, οὐσιαστικά, ἐξασφαλίζει τὴν παρουσία προσαρμοστικῶν μηχανισμῶν στὸ κυβερνητικὸ ὑπόδειγμα τοῦ Παχωμίου. Ἡ σύγχρονη θεωρία τῆς κυβερνητικῆς²⁶ θεωρεῖ τὴν ὑπαρξὴ προσαρμοστικῶν μηχανισμῶν ὡς *coditio sine qua non* τῆς λειτουργίας τῶν συστημάτων.

Στὰ ἴδια ἀχνάρια τοῦ Παχωμίου κινήθηκαν καὶ οἱ ἐπόμενοι μεγάλοι ρυθμιστὲς τῶν κοινοβίων. Ὁ Ἅγιος Βενέδικτος ἐπισημάνει δύο βασικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ καλοῦ ἡγέτη (ἀββά) (Κεφ. 2):

- (α) Τὴν ἱκανότητά του ν' ἀξιολογεῖ τοὺς μοναχοὺς ἀνάλογα μὲ τὸ κατὰ πόσον «τηροῦν τὰ καλὰ ἔργα καὶ τὴν ὑπακοήν». (Σημειώνεται ὅτι καμιά ἄλλη μορφή «προσωποληψίας» δὲν συγχωρεῖται καὶ μάλιστα ἰδιαίτερα ἐπιτιμᾶται ἢ εὐνοία, μὲ βάση τὴν προέλευση του καθενός, δηλαδὴ ἀνάλογα μὲ τὸ ἂν εἶναι κανεὶς ἐλεύθερος ἢ δοῦλος).
- (β) Τὴν εὐθύναν νὰ πετύχει τοὺς στόχους τῆς «ὀργανώσεως» (τοῦ μοναστηρίου). Οἱ στόχοι αὐτοὶ συνοψίζονται στὴν πνευματικὴ προαγωγή τῶν μοναχῶν «διὰ διττῆς διδασκαλίας, νὰ φανερώνει δηλαδὴ πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀγαθὸν καὶ ἅγιον διὰ τῶν ἔργων μᾶλλον παρά διὰ τῶν λόγων».

Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθεῖ ὅτι στοὺς κανόνες ἡγεσίας, ὁ Ἅγιος Βενέδικτος περιλαμβάνει τὴ βασικὴ ἀρχὴ τῆς μὴ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὴν εὐθύναν μὲ τὴν ἐπίκληση τῆς ἀποφάσεως ἐνὸς συλλογικοῦ ὀργάνου. Ὁ ἡγέτης (ἀββάς) θὰ ἐξηγήσει πρὸς τὸ συλλογικὸ ὄργανο («Σύναξιν τῆς Ἀδελφότητος») μιὰ σοβαρὴ ὑπόθεση, θ' ἀκούσει τὴ γνώμη τῶν ἀδελφῶν, «θὰ σκεφθεῖ κατ' ἴδιαν καὶ θὰ πράξῃ ὅ,τι κρίνει λυσιτελέστερον» (Κεφ. 3). «Ἡ ἀπόφασις θὰ ἀφεθῇ μᾶλλον εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἀββά, ὥστε ὅλοι νὰ ὑπακού-

26. Βλ. Σ. Ζευγαρίδης, «Κυβερνητικὴ λογικὸς ἄνθρωπος» (1974). Ἰδίου, «Κυβερνητικὴ καὶ πληροφορία» (1977).

σουν εἰς αὐτὸν διὰ πᾶν ὅ,τι θὰ ἔχη κρίνει ὠφελέστερον».

Πίσω ἀπὸ τὶς γραμμὲς αὐτές, κρύβεται μιὰ ὑψηλὴ ἀντίληψη τῆς ἐννοίας τοῦ κοινοβίου, τῆς δημοκρατικῆς ἡγεσίας καὶ τῆς συμμετοχικῆς διοικήσεως. Ἡ ἀντίληψη αὕτη φωτίζεται ἀπὸ τὰ ἐξῆς στοιχεῖα (Κεφ. 3):

— Ὅρίζεται ὅτι κάθε φορά πού θὰ «ὑπάρξῃ ἀνάγκη νὰ συζητηθοῦν σοβαραὶ ὑποθέσεις εἰς τὸ μοναστήριον, ὁ ἀββάς θὰ συγκαλέσῃ τὴν ἀδελφότητα καὶ θὰ ἐξηγήσῃ περὶ τίνος πρόκειται». Ὁ κανόνος αὐτὸς δὲν δίνει τὴν εὐχέρεια τῆς μὴ συγκλήσεως.

— Ὁ ἀββάς θὰ σκαφθεῖ τί θὰ πράξει «ἀκούσας τὴν γνώμην τῶν ἀδελφῶν». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν θὰ συγκαλέσῃ σὺνάξῃ γιὰ ν' ἀνακοινώσῃ ἀπλῶς τὶς προθέσεις του.

Οἱ ἀδελφοὶ θὰ ἐκφράσουν τὴ γνώμη τους «ἐν πνεύματι ταπεινῆς ὑποταγῆς», χωρὶς ἰσχυρογνωμοσύνη.

— Στὸ συμβούλιο (Σύναξῃ) θὰ καλοῦνται ὅλοι «διότι συχνάκις ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει εἰς τὸν νεώτερον τί εἶναι τὸ καλύτερον». (Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀπόλυτα δημοκρατικὴ Σύναξῃ τοῦ «δήμου» μιᾶς ἐλληνικῆς «πόλεως» ὅπου ὑποχρεωτικὰ συμμετέχουν ὅλοι οἱ «πολίτες»). Μόνο σὲ περίπτωσιν πού θὰ συζητηθοῦν «θέματα μικρότερας σπουδαιότητος, ἀφορῶντα εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ μοναστηρίου», ὁ ἀββάς θὰ συμβουλευέται ἀποκλειστικὰ τοὺς γέροντες, γιὰ νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἡ ρῆσις «ἀνευ βουλῆς μηδὲν ποιήσης καὶ ἐν τῷ ποιῆσαί σε μὴ μεταμελοῦ» (Σοφ. Σειρ. 32,29).

4. 2. Ἐποπτεία τῶν διοικουμένων

Μὲ τὰ προβλήματα διοικήσεως συνδέονται ἐπίσης τὰ προβλήματα ἐποπτείας τῶν διοικουμένων γιὰ παραβάσεις καθηκόντων ἢ ἀμέλεια.

Εἰδικότερα ὁρίζεται ὅτι :

(Κ 147) «Ὁ ὑπεύθυνος ἐπιτηρητῆς ὀφείλει νὰ προσέχει μὴ τυχὸν χαθεῖ κάποιο ἔργο, πού παρήγαγαν οἱ ἀδελφοί. Ἐὰν κάτι τέτοιο χαθεῖ χαλάσει ἀπὸ ἀμέλεια, πρέπει ὁ Ἐπόπτης κάθε ἐργασίας νὰ ἐπιτιμηθεῖ ἀπὸ τὸν Πατέρα τῆς μονῆς, κι αὐτὸς νὰ ἐπιτιμήσῃ τὸν ἄλλον, πού ἦταν ὑπαίτιος γιὰ τὴν ἀπώλεια, ἀλλὰ μόνον ὕστερα ἀπὸ γνώμη κι' ἀπόφαση τοῦ ἡγουμένου, πού, χωρὶς αὐτὴ, κανένας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτιμᾷ ἕναν ἀδελφόν». (Ἐδῶ βλέπουμε πάλι καθαρά τὴν ἄμεση ἀνάμειξη τοῦ ἡγουμένου ἀκόμα καὶ σὲ περιοχὲς εὐθύνης τῶν βοηθῶν του. Ἡ θέση αὕτη εἶναι ἀπόλυτα συνεπὴς πρὸς τὸ πατερναλιστικὸ παχωμιανὸ ὑπόδειγμα).

(Κ 150) «Ἐὰν κάποιος ἀδελφὸς μαλώνει ἢ ἀντιλέγει σὲ διαταγὴν πρεσβυτέρου, ἐπιτιμᾶται ἀνάλογα μὲ τὸ ἀμάρτημά του».

(Κ 151) «Ὁ πατέρας τοῦ μοναστηρίου καλεῖ σ' ἀπολογία καὶ τιμωρεῖ, κατὰ τὸ μέτρο καὶ τὸ εἶδος τῆς ἀμαρτίας, αὐτὸν πού ψεύδεται ἢ μισεῖ κάποιον ἢ δὲν ὑπακούει ἢ πού τοῦ

ἀρέσει ν' ἀστειεύεται, πέρα ἀπὸ τὰ ὄρια, ἢ τεμπελιάζει ἢ ἀπαντᾷ ἀπότομα ἢ συνηθίζει νὰ δασύρει τοὺς ἀδελφούς του ἢ ἄλλους ἐκτὸς τῆς μονῆς καὶ, γενικὰ, κάνει κάτι ἔξω ἀπὸ τοὺς κανόνες τῶν Γραφῶν καὶ τῆς μοναστικῆς τάξεως». (βλ. σχετ. καὶ 161).

Τέλος, ἐπιτιμῶνται «κατὰ τὴν καθιερωμένην τάξην», μέχρι νὰ διορθωθοῦν, ὅσοι περιφρονοῦν τὶς ἐντολὰς τῶν προεστώτων, τοὺς κανόνες τοῦ μοναστηρίου καὶ δὲν φροντίζουν ἀρκετὰ νὰ ἐφαρμόζουν τὶς συμβουλὰς τῶν πρεσβυτέρων (Κ. 167).

Ἡ ἀναλυτικὴ παρουσίαση στοιχείων τῶν μορφῶν διοικήσεως κι' ἐποπτείας, πού προβλέπουν οἱ κανόνες τοῦ Παχωμίου, κατέδειξε ὅτι σύγχρονοι ἐσωτερικοὶ κανονισμοὶ ἐπιχειρήσεων καὶ ὀργανισμῶν μόλις πρόσφατα ἀνακάλυψαν καὶ ρύθμισαν θέματα συμβιώσεως τῶν χιλιάδων κυττάρων (προσώπων) καὶ τῶν ἑκατοντάδων ὀργάνων (τμημάτων ἢ ὑπηρεσιῶν) τους. Οἱ ρυθμίσεις τοῦ Παχωμίου δὲν ἔχουν νὰ ζηλέψουν τίποτε ἀπὸ τὶς σύγχρονες ρυθμίσεις τῶν ἐγχειριδίων ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως²⁷. Κανονισμοὶ προσωπικοῦ, πού θεωροῦνται μοντέρνοι, τὸ μόνον πρόσθετο στοιχεῖο, πού περιέχουν, σὲ σχέση μὲ τὸν κανονισμό τοῦ Παχωμίου, εἶναι κάποιο κεφάλαιο περὶ συνδικαλισμοῦ τῶν ἐργαζομένων. Σὲ μιὰν ὁμῶς πατερναλιστικὴ ὀργάνωση, ἔννοια συνδικαλισμοῦ δυτικῆς τύπου δὲν ὑπάρχει. Ἄν κάτι δὲν πάει καλά σ' ἕνα μεγάλο γι�πωνέζικο ἐργοστάσιο, οἱ ἐργαζόμενοι ἀποφασίζουν νὰ δουλέψουν δωρεάν, γιὰ νὰ πάει καλύτερα, ἢ ἀντιδρῶν τοποθετώντας ἕνα περιβραχιόνιο «διαμαρτυρίας» καὶ συνεχίζοντας τὴ δουλειά τους. Οἱ ρυθμίσεις τοῦ Παχωμίου ἔχουν προβλέψει ἀκόμα πιὸ λεπτομερεῖς ρυθμίσεις, σὲ σχέση μὲ τὸ γι�πωνέζικο πρότυπο ἀφοῦ μποροῦν, ὅπως εἶδαμε (Κ. 158), νὰ «καθίσουσιν στὸ σκαμνὶ» τὸν προϊστάμενό τους, ἐνώπιον τοῦ pater familias.

Αὐτὸ τὸ πατερναλιστικὸ πνεῦμα τοῦ Ὁσίου Παχωμίου χαρακτηρίσει ἀργότερα ὅλους τοὺς ὀργανωτικούς κανόνες τῶν μοναστηρίων, πού σωστὰ ἐρμήνευσαν τὴν ἀρχὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Ἐλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον» (Β' Τιμ. 4,2). Μάλιστα ὁ Ἁγίος Βενέδικτος ἄξιος συνεργιστῆς τοῦ ἔργου τοῦ Παχωμίου, ἐρμήνευσε τὴν ἀρχὴ αὕτη (Κεφ. 2) ὅτι σημαίνει: «Ἀναλόγως πρὸς τὰς περιστάσεις, χρησιμοποιῶν ἐκφοβισμούς ἢ φιλοφρονήσεις, ἃς ἐπιδείξει τὸ αὐστηρὸν ὕψος τοῦ διδασκάλου ἢ τὴν πατρικὴν στοργήν», ἀνάλογα μὲ τὸ ἂν ἔχει νὰ κάνει μὲ ἀτίθασους καὶ ταραχοποιούς ἢ μὲ εὐπειθεῖς, πράους καὶ ὑπομονετικούς, διότι τὸ ἔργο του («νὰ διευθύνῃ ψυχὰς καὶ νὰ προσαρμωσθῇ εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν πολλῶν») εἶναι «δυσχερὲς καὶ ἐπίπονον».

(Συνεχίζεται)

'Αρχιμ. ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΒΑΡΛΑΣ

27. Βλ. Σ. Ζευγαρίδη, «Ὁργάνωση καὶ Μέθοδος» (1982), Ἰδίου, «Ὁργάνωση καὶ Διοίκηση», τόμ. Δ' (1981), σ. 179-214, Π. Βαβλᾶ, «Ἡ ἀξιολόγησις τῶν Ἐπιχειρηματικῶν στελεχῶν». Τὰ προσόντα τῶν στελεχῶν, παρ. 1.6. σελ. 18.

ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ

Στις χώρες τής 'Ανατολικής Εύρώπης συντελούνται σήμερα πράγματι συγκλονιστικά γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀλλοιώνουν ριζικὰ τὸν πολιτικὸν χάρτη τῆς ἡπείρου μας. Αὐτὸ γίνεται ἀντιληπτὸ καὶ δὲν χρειάζεται ιδιαίτερη ἀνάλυση. Ἐκεῖνο ποῦ εἶναι λιγότερο γνωστὸ εἶναι ἡ ἀπειλὴ γιὰ τὶς χώρες αὐτὲς ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὶς αἱρέσεις καὶ τὴν παραθρησκεία.

Πολλὲς αἰρετικὲς καὶ παραθρησκευτικὲς ὁμάδες δροῦν ἤδη μὲ ποικίλα προσωπεῖα ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια στὶς χώρες αὐτὲς, παρὰ τὴν ἐπίσημη ἀπαγόρευσίν τους. Ὅμως μετὰ τὶς πρόσφατες μεταβολὲς οἱ ὁργανώσεις αὐτὲς βγαίνουν ἀπὸ τὴν ἀφάνεια καὶ ἐπιτυγχάνουν εὐρύτερη συνεργασία καὶ ἀνταπόκριση, ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἐπίσημους παράγοντες.

Οἱ λαοὶ αὐτοὶ ποῦ εἶναι πλέον ἀπογοητευμένοι ἀπὸ τὴν μαρξιστικὴν ἰδεολογία καὶ ἀναζητοῦν ἐναλλακτικὰς λύσεις καὶ νέο πνευματικὸν προσανατολισμὸν, ἀποτελοῦν εὐκόλα θύματα τῆς προπαγάνδας τῶν ὁμάδων αὐτῶν, αἱ ὁποῖες ἀποκρύπτουν συστηματικὰ τὸ ἀληθινὸν τους πρόσωπο καὶ τοὺς ἀληθινούς σκοπούς τους.

Στὰ πλαίσια τῆς σύντομης αὐτῆς ἐκθεσης κρίνουμε χρήσιμο νὰ ἐξετάσουμε τὸ θέμα αὐτὸ μὲ βάση τὶς σποραδικὰς εἰδήσεις ποῦ διαθέτουμε μέχρι τώρα. Τὸ θέμα θεωρεῖται τόσο βασικὸ καὶ ἐπίκαιρο, ὥστε ἔγινε ἀντικείμενο εἰδικῆς ἔρευνας κατὰ τὴν διάσκεψιν ἐντεταλμένων ἐμπειρογνομῶνων γιὰ θέματα αἱρέσεων καὶ κοσμοθεωριῶν ποῦ πραγματοποιήθηκε στὸ ROTHENBURG τῆς Δ. Γερμανίας, τὸ Μάρτιο τοῦ 1990. Ἀναγκαστικὰ θὰ περιοριστοῦμε στὶς χώρες ἐκεῖνες γιὰ τὶς ὁποῖες ὑπάρχουν ἐλεγμένους πληροφορίες.

α) ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Στὴν Ἀνατολικὴν Γερμανία δὲν ἐπετρέπετο καμμία κριτικὴ ἐναντίον τῶν αἱρέσεων. Μερικὲς μάλιστα ἀπὸ αὐτὲς, ὅπως οἱ «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά», ἡ «Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη», οἱ Πεντηκοστιανοί, ἦσαν ἀπαγορευμένες. Ἀλλὰ ὅπως ἀνέφερε ὁ Th. Candow, στὴ Συνδιάσκεψιν τοῦ Rothenburg, ὅλες ἦσαν ἐκεῖ καὶ δροῦσαν εἴτε στὰ πλαίσια τῶν ἀναγνωρισμένων ἐκκλησιῶν, εἴτε καὶ ὑπογείως.

Ὅμως τὸν τελευταῖον καιρὸ ὁ θρησκευτικὸς χῶρος στὴ DDR διευρύνθηκε. Λόγῳ χάρις οἱ Μορμόνοι ἐγκαινίασαν τὸ 1985 τὸν πρῶτον ναὸν τους στὴ Σαξωνία. Ἀκόμη ἐπετράπη ἡ κίνησις τῶν Ροδόσταυρων καὶ ἡ «Χριστιανικὴ Ἐπιστήμη».

Ἦδη ἀπὸ τὴν δεκαετία τοῦ 1970 ὑπάρχει στὸ ἀνατολικὸ Βερολίνο ἡ κίνησις τῶν Κρίσνα καὶ τοῦ γκουρού Ραζνίς, ποῦ ἐπεκτάθηκε καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς DDR. Ὁ Th. Candow ἀνέφερε καὶ ἄλλες ὁμάδες, ὅπως αὐτῶν τοῦ Ζεν-Βουδισμού, γιόγκα, Tai Chi, Reiki, καθῶς καὶ σουφιστικὲς ὁμάδες.

Μία ἡμέρα μετὰ τὸ ἀνοιγμὰ τῶν συνόρων καὶ πρὶν ἐμφανισθοῦν ὅλοι οἱ ἄλλοι πολιτικοὶ σχηματισμοί, παρουσιάσθηκε στὴν Ἀνατολικὴν Γερμανία ἡ «Χριστιανικὴ Μεσότης» (Christliche Mitte), ποῦ ἀνήκει στὸ χῶρον παραθρησκευτικῆς ὁργάνωσης. Ἀλλὰ καὶ ἄλλες παραθρησκευτικὲς ὁργανώσεις ἔκαναν τὴν ἐμφάνισίν τους ἀμέσως μετὰ τὸ ἀνοιγμὰ τῶν συνόρων, ὅπως ἡ ὁργάνωσις «Οἰκουμένη Ζωὴ» τῆς Gabrielle Wittek, ἡ σαχεντόλοτςζυ κ.ἄ.

«Αἱ αἱρέσεις προετοίμασαν τὴν στρατηγικὴν τους πρὶν ἀπὸ τὸ ἀνοιγμὰ τῶν συνόρων», ὑπογράμμισε στὸ Rothenburg ὁ Thomas Candow. Σὲ μιὰ δῆλωσις ποῦ δημοσίευσε ὁ γκουρού Ραζνίς, ποῦ παλαιότερα εἶχε ἐπιχειρήσει νὰ ἐγκατασταθεῖ στὴν Κρήτη, ὑπογραμμίζοταν: «Παρακαλῶ μὴ γκρεμίζετε τὸ τεῖχος, γιὰτὶ ἔτσι θὰ μπορούμε νὰ κλειδώσουμε καλύτερα τὸ δικὸν μας ἄσραμ (Ἰνδουιστικὸ κοινόβιο) ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ 10.000 σαννιάσιν, οἱ ὁποῖοι θὰ κληθοῦν νὰ ἐποικήσουν τὴν ἐρημομένη Λαϊκὴ Δημοκρατία τῆς Γερμανίας».

Ὁ Th. Candow ἀνέφερε ὅτι τὸ Συμβούλιο τῆς κίνησης τοῦ Μαχαρίσι Μαχῆς Γιόγκα κατέφθασε στὸ τεῖχος τοῦ Βερολίνου τὴν ὥρα τῶν ἐπισήμων ἐκδηλώσεων μὲ τεράστιο ταμπλώ, ποῦ εἰδείνε «τὸν οὐρανὸν στὴ γῆ» καὶ προσπάθησε νὰ «περάσει» τὴν παρουσία του στὰ τηλεοπτικὰ μέσα ποῦ κάλυπταν τὸ γεγονὸς.

1. Ἡ κίνησις τοῦ Chinmoy

Ὁ Th. Candow, ποῦ ἔζησε τὰ γεγονότα τοῦ Βερολίνου ἀνέφερε ἀκόμη ὅτι ἡ πρώτη μεγάλη δραστηριότητα σὲ σχέση μὲ τὸ τεῖχος τοῦ Βερολίνου προῆλθε ἀπὸ τὸν Sri Chinmoy. Μία ἐβδομάδα μετὰ τὸ «ἀνοιγμὰ» ἡ κίνησις αὐτὴ πραγματοποιοῦσε «μαραθῶνιο εἰρήνης» 28 χιλιομέτρων στὸ ἀνατολικὸ Βερολίνο. Σ' αὐτὴ τὴν πορεία συμμετείχαν οἱ ἀθλητικὲς ἐνώσεις τῆς περιοχῆς καὶ δόθηκε μεγάλη δημοσιότητα. Τὸ περιοδικὸ τῆς FDJ «Νέος κόσμος» ἀφιέρωσε δλόκληρη στήλη σ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς. Μεταξὺ ἄλλων ἀνέφερε: «Ἀθλητισμὸς καὶ εἰρήνη». Ὁμάδα πρωτοβουλίας CHIMOY - δύναμις μὲσω διαλογισμοῦ. Τὸ ἀνοιγμὰ τῶν συνόρων σημαίνει ἀνυποψίαστες δυνατότητες καὶ γιὰ τὸν ἀθλητισμὸν». Στὸ ἴδιο ἐντυπο γνωστοποιεῖτο ἐπίσης ὅτι στὶς 3 Δεκεμβρίου 1989 ἐπρόκειτο νὰ ἐπαναληφθεῖ ὁ «Μαραθῶνιος εἰρήνης» καὶ στὴ DDR. Προστίθεται ἀκόμη πὼς οἱ δραστηριότητες τοῦ CHINMOY τυγχάνουν παγκόσμιας ἀναγνώρισης. Μάλιστα ὁ σχολιαστὴς δὲν παρέλειπε νὰ προσθέτει: «Αὐτὸ ποῦ ἔγινε, πεποίθησή μου εἶναι ὅτι δὲν ἔχει σχέση μὲ αἱρέσεις!»

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ «Μαραθῶνιο εἰρήνης» ὁ CHINMOY πραγματοποιοῦσε στὸ ἀνατολικὸ Βερολίνο καὶ «Συναυλία εἰρήνης». Οἱ τοπικὲς Ἀρχὲς διέθεσαν στὴν

«Ομάδα Πρωτοβουλίας Chinmoy», ήδη από τον παρελθόντα Νοέμβριο, ειδικό γραφείο με τηλέφωνο στο «Σπίτι του Δασκάλου», στο ανατολικό Βερολίνο, για την προετοιμασία της εκδήλωσης στη DDR. Κάθε πολίτης της Ανατολικής Γερμανίας μπορεί να τηλεφωνήσει και να ζητήσει να του αποσταλεί ή ειδική Κάρτα συμμετοχής. Έτσι η κίνηση καταγράφει τις διευθύνσεις όλων των ενδιαφερομένων.

2. Σα η εν τό λ ο τ ζ υ.

Μεγάλη δραστηριότητα ανέπτυξε η «Εκκλησία της Σαηεντόλοτζυ».

Όπως ανέφερε ο Th. Cadow, πραγματοποιήθηκε πριν από τα Χριστούγεννα του 1989 μαζική προσηλυτιστική δραστηριότητα στις διαβάσεις των συνόρων στο Βερολίνο και σε άλλες πόλεις. Ολόκληρα κιβώτια με έντυπα της οργάνωσης αυτής διανεμήθηκαν. Τα «χοντρά» βιβλία του Ron Hubbard προσφέρονταν με 20 ή 30 ανατολικογερμανικά μάρκα.

Κατά τον Cadow ιδιαίτερη επιτυχία σημείωσε η σαηεντόλοτζυ στο Βερολίνο κατά τις Κυριακές, που τα καταστήματα ήταν κλειστά. Οι επισκέπτες από το Ανατολικό Βερολίνο δεν μπορούσαν να αγοράσουν τίποτε με τα χρήματα «ύποδοχής» (Begrüßungsgeld) που έδιδοντο τότε στους Ανατολικογερμανούς από το Δυτικό Βερολίνο κατά την επίσκεψή τους εκεί.

Στά σύνορα τους περίμεναν οι όπαδοι της σαηεντόλοτζυ, για να τους προσφέρουν τα βιβλία της κίνησης σε ανατολικά μάρκα και μάλιστα στην τιμή «ένα προς ένα». Δεν παρέλειψαν να σημειώσουν τις διευθύνσεις των αγοραστών, για μετέπειτα επεξεργασία. Υπολογίζεται πως πουλήθηκαν στην περίοδο των Χριστουγέννων 10.000 «χοντρά» βιβλία της σαηεντόλοτζυ.

Σε ειδική έκθεση της σαηεντόλοτζυ αναφέρεται ότι διανεμήθηκαν 150.000 φέιγ-βολάντ και άλλα έντυπα: τα αποθέματα βιβλίων στο Βερολίνο εξαντλήθηκαν και ακολουθήσαν μεγάλες αποστολές από το Μόναχο, τη Φρανκφούρτη, το Ντύσσελντορφ, τη Στουτγκάρδη και το Άμστερνταμ.

Σε περιοδικό που στέλνεται στα μέλη της κίνησης Σαηεντόλοτζυ αναφερόταν: «Ζητείτε ανθρώπους σ' ολόκληρο τον πλανήτη, που επιθυμούν να αναλάβουν ιεραποστολή στην DDR. Τίποτε δεν είναι σπουδαιότερο από το να δράσει κανείς τώρα».

Στο Δυτικό Βερολίνο δημοσιεύθηκαν άγγελίες της Σαηεντόλοτζυ, που απευθύνονταν σε ανθρώπους που προέρχονταν από τη DDR. Σ' αυτούς τους Ανατολικογερμανούς προτεινόταν μία θέση για ιεραποστολή στη Δρέσδη, στο Μαδεμβούργο, στο Ροστόκ. Το ποσόν των 10 Γ. Μ. που προσφερόταν σαν χαρτζιλίκι για δεκάωρη εργασία ήταν για τους Ανατολικογερμανούς πολύ έλκυστικό.

3. Ά ν θ ρ ω π ο σ ο φ ί α.

Στο χώρο της Ανατολικής Γερμανίας, η ανθρωποσοφία καταβάλλει τώρα προσπάθειες επέκτασης με

την ίδρυση των λεγομένων «Σχολείων WALDORF». Ήδη δημιουργήθηκε το πρώτο τέτοιο σχολείο στη Λειψία. Όπως γίνεται πρόσφατα και στην Ελλάδα, έτσι και στην Ανατολική Γερμανία, η Ανθρωποσοφία οργανώνει «Συμπόσια για την παιδαγωγική μέθοδο WALDORF».

Η επιτυχία της κίνησης στον παιδαγωγικό τομέα οφείλεται ασφαλώς στην επιθυμία των γονέων και εκπαιδευτικών της DDR να αναζητήσουν ένα νέο σχολικό μοντέλο, που αποκλείει την ανάμιξη του κόμματος στο σχολείο. Όπως υπογράμμισε ο Cadow, λόγω της έλλειψης ενημέρωσης, η παιδαγωγική της θεοσοφίας και ανθρωποσοφίας τυγχάνει στην Ανατολική Γερμανία θετικής κριτικής, ακόμη και από ανθρώπους της εκκλησίας.

β) ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στη Σοβιετική Ένωση δρούσαν όλες οι αίρέσεις και παραθρησκευτικές οργανώσεις, ακόμη και τότε που ήταν απαγορευμένες. Όμως κατά την περίοδο της περestroika και της γκλάσνοστ του Μ. Γκορμπατσώφ η δραστηριότητα άρχισε να γίνεται φανερή και οι διάφορες ομάδες να νομιμοποιούνται.

Το έντυπο της νεο-πεντηκοστιανής ομάδας «Πνευματικό Κέντρο Έπιστημόνων και Φοιτητών» (Θεσσαλονίκη), που αυτοδιαφημίζεται σαν «ορθόδοξο δόγμα της αγίας Γραφής», αναφέρει ότι το 1989 επισκέφθηκε τη Σοβιετική Ένωση ο BILLY CRAHAM και κήρυξε σε εκκλησία της Λετονίας.

Ακολούθησαν δύο εκπομπές στην τηλεόραση της Λετονίας διάρκειας μιάς ώρας για το έργο του «ευαγγελιστή-θεραπευτή REINHARD BONNKE (γι' αυτόν βλ. Α. Άλεβιζοπούλου, Έγχειρίδιον αίρέσεων και παραχριστιανικών ομάδων). Αργότερα ο ίδιος ο BONNKE πήρε άδεια εισόδου στη Λετονία και πραγματοποίησε τρεις εκδηλώσεις, με συμμετοχή χιλιάδων Λετονών (Πνευματικά Νέα 54/1989).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα που ζωγραφίζει την κατάσταση η οποία διαμορφώνεται σήμερα στη Σοβιετική Ένωση, είναι η κίνηση του Μούν. Οι πρώτες επαφές έγιναν με την οργάνωση του Μούν «Παγκόσμιος Σύνδεσμος Μέσων Ενημέρωσης-WMA», η οποία πραγματοποίησε το 1988 εκπαιδευτικό ταξίδι στη Σοβιετική Ένωση για δημοσιογράφους, με τη συνεργασία της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ρωσίας.

Όπως μάς πληροφορεί το Δελτίο του Συλλόγου Πρωτοβουλίας των Γάλλων Γονέων (ADFI), κατά τη διάρκεια του ταξιδιού ο Eugene Pozdnyakov, υποδιευθυντής του τμήματος «Βόρειος Αμερική» του Σοβιετικού Πρακτορείου Τύπου, είχε προτείνει ανταλλαγή δημοσιογράφων υπό την διπλή εποπτεία της WMA και της NOVOSTI.

Αυτή η ανταλλαγή έλαβε χώρα το 1989: η δεκάτη WMA έγινε με τεράστιες δαπάνες στην Ουάσιγκτον. Ο Μούν προσκάλεσε στις ΗΠΑ από τις 22 έως τις 25 'Απριλίου, 12 Σοβιετικούς. Η επιτροπεία

είχε ανατεθεί στον αναπληρωτή Γενικό Διευθυντή του Πρακτορείου TASS.

Η έναρκτήρια όμιλία έγινε από τον Μούν, ο οποίος εκφράστηκε φιλικά για την πολιτική του κ. Γκορμπατσώφ και για τις ανακατατάξεις στην Κίνα. Έκτος από τις επίσημες συγκεντρώσεις, οι σοβιετικοί επισκέφθηκαν ένα μέρος των 'Ηνωμένων Πολιτειών: έθνικά πάρκα, συνοικίες 'Ινδιάνων, τη Ν. Υόρκη και κυρίως τους ύπεδέχθησαν στα κέντρα της 'Ενωτικής 'Εκκλησίας. Γενικά έγινε ένας «βομβαρδισμός αγάπης και έναγκαλισμών».

Επισκέφθηκαν όμως και τα εργοστάσια ψαριού του Μούν και είδαν πώς εκτρέφονται τα καβούρια.

Το πνευματικό μέρος δεν ξεχάστηκε και σε όσους ήθελαν να ακούσουν, ανεπτύχθησαν οι βασικές αρχές του Μούν. Ο Λιθουανός VIRGILIUS SAVISKAS πήρε μαζί του ένα αντίτυπο των «θεικών αρχών» του Μούν. 'Εθαύμασαν επίσης τους ομαδικούς γάμους που τελούνται από τον Μούν. «Θά ήτο μια θαυμάσια σκέψη να εφαρμοσθεί αυτό στη Σοβιετική 'Ενωση, δεδομένου του αυξανόμενου αριθμού διαζυγίων», είπε κάποιος από τους συνέδρους.

Στην ειδική φωτογραφία που τραβήχτηκε φαίνεται ο εκπρόσωπος του πρακτορείου TASS να έχει άγκαλιασμένους τους αρχηγούς της οργάνωσης στο SEATTLE (WASHINGTON).

Όπως παρατηρεί το δελτίο BULLES, τὰ κέρδη δεν άργησαν να φανούν: στις 12 'Ιουνίου 1989 ένας από τους προσκεκλημένους του κ. Μούν, ο VLADIMIR LORDANSKY, δημοσίευσε στο έβδομο διαίο ρωσικό «ZA RUBEZHOM» μία μακρά συνέντευξη της κ. Μούν (όπως είναι γνωστό ο Μούν δεν δίνει συνεντεύξεις).

Είναι ενδιαφέρουσα και σημαντική για τὸ θέμα μας σχετική δήλωση του Μούν. 'Ανήγγειλε στους οπαδούς του ότι η κυρία Μούν ανέλαβε ρόλο παιδαγωγού στη Σοβιετική 'Ενωση. 'Η συνέντευξη της κυρίας Μούν για τὴ Σοβιετική 'Ενωση περιορίστηκε σε ευνόϊκες γενικότητες: καμία συγκεκριμένη ενοχλητική ερώτηση. Οι απαντήσεις παρουσιάζουν τὸν Μούν κάτω από τὰ επίσημα χαρακτηριστικά του: άνθρωπος του Θεού, αλλά επίσης άνθρωπος της δράσης, κοιμάται μόνο δύο ώρες τὴ νύχτα, ασχολείται προσωπικά με τις παλυάριθμες επιχειρήσεις και τις οργανώσεις του (περισσότερες από 300, μόνο στις ΗΠΑ).

Πουθενά δεν γίνεται λόγος για τὰ τεράστια κεφάλαια που χρειάζονται για όλα αυτά, ούτε για τὸν τρόπο με τὸν ὁποῖο βρίσκονται. Ο V. LORDANSKY ρώτησε για τὸς στόχους του κ. Μούν, αλλά του ἐδόθη μία πολύ ἄοριστη ἀπάντηση: ὁ Θεὸς του ὑποδεικνύει τὸ θέλημά Του και τὸν βοηθεῖ νὰ τὸ ἐκπληρώσει (Bulles 24/1989, σ. 23-24).

Μία ἄλλη πὺ οὐσιαστική ἐπαφή τῆς Σοβιετικῆς 'Ενωσης με τὴν ἰδεολογία του Μούν (UNIFICATIONISM) πραγματοποιήθηκε με «σημεῖο ἐπαφῆς» τὶς πολεμικὲς τέχνες. Αυτό μᾶς πληροφορεῖ τὸ ἐσωτε-

ρικό Δελτίο τῆς κίνησης του Μούν UNIFICATION NEWS (1/1990).

Τὸ καλοκαίρι του 1989 προσκλήθηκαν στὴν 'Εσθονία, τρία ἡγετικά στελέχη τῆς «'Ενωτικῆς 'Εκκλησίας» του Μούν στὴν ἐκεῖ «'Ενωση Καράτε». Ἀργότερα ὁ Dr. JOON HO SEUK, πρόεδρος τῆς «Διεθνούς 'Εταιρείας WON HWA DO», μίᾶς οργάνωσης του Μούν, και ὁ 'Ιάπωνας KENSAKU TAKAHASHI, δάσκαλος του σκί, προστέθηκαν στους καλεσμένους τῶν 'Εσθονῶν. Ἀποτέλεσμα: Σὲ δύο ἐβδομάδες τρία ἐντευκτήρια Καράτε μεταβλήθηκαν σε ἐντευκτήρια WON HWA DO.

Τὸ ἐσωτερικό Δελτίο του Μούν ὑπογραμμίζει πὺς τὸ WON HWA DO ἔχει σὰν φιλοσοφία τὸν UNIFICATIONISM, πὺ δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν Μούν. Πληροφορούμεθα ἀκόμη πὺς στὴ Σοβ. 'Ενωση ἰδρύθηκε και «'Ρωσική 'Εταιρεία WON HWA DO». Σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ ἐντευκτήρια ἔγιναν ἤδη οἱ πρῶτες ἐξετάσεις. Σ' αὐτὲς τὶς ἐξετάσεις ὁ κάθε μαθητὴς πρέπει νὰ ἐξηγήσει και νὰ ἀπαγγεῖλλει στὰ κορεάτικα τὴν «πρώτη φόρμουλα» πὺ ἐκφράζει τὴν ἐνότητα του πνεύματος και του σώματος, τὴν ἐνότητα ἀνάμεσα στὸν ἄνδρα και στὴ γυναίκα. Ἦταν ἡ πρώτη φορά πὺ συνέβη τούτο στὴ Σοβιετική 'Ενωση, καταλήγει τὸ Δελτίο.

Ἐκτιμώντας τὴν κατάσταση στὴ Ρωσία ὁ ἴδιος ὁ TAKAHASHI ὑπογραμμίζει:

Οἱ Ρῶσοι τῶρα αἰσθάνονται ὅτι τὸς χρειάζεται και ψάχουν νὰ βροῦν ἕνα καινούργιο ἰδανικό. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὸς μαθητὰς του WON HWA DO εἶχαν ἤδη ἐκπαιδευτεῖ πρὸ πολλοῦ σε ἄλλες πολεμικὲς τέχνες και ἔτσι ἐξελίχθηκαν γρήγορα. Οἱ μαθητὲς ἔκαναν ἐρωτήσεις ἐπὶ ὥρες. Τὸς ἐνδιέφερε περισσότερο νὰ μάθουν τὶς ἐσωτερικὲς ἀπόψεις τῶν πολεμικῶν τεχνῶν και τὶς ἠθικὲς ἀρχές, πὺς νὰ τὶς διδάξουν και τί στάση νὰ κρατήσουν. Ἦταν προφανὲς ὅτι ἦταν ἔτοιμοι νὰ δεχθοῦν τὴ θεία Ἀρχή. Ο Δρ. SENK εἶπε ὅτι ὁ ἰδρυτὴς του WON HWA DO και του ἐνωτισμοῦ ἦταν ὁ Μούν και μίλησε για τὴν ἀναγκαιότητα μίᾶς πνευματικῆς ἐπανάστασης στὸ νοῦ και τὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων. Ἐπίσης ἐξήγησε πὺς οἱ ἰδέες του Unificationism μποροῦν νὰ ἀναπτύξουν νοητική και σωματική ἐνότητα, πὺ εἶναι ἕνα σκαλοπάτι πρὸς τὴν παγκόσμια εἰρήνη.

«Ὅσοι πῆραν μέρος σ' αὐτὸ τὸ ταξίδι ἐνίωσαν ὅτι ἡ Ρωσία μπορεῖ νὰ ἀποκατασταθεῖ στὸν 'Ενωτισμὸ πὺ γρηγορότερα ἀπὸ τὶς ΗΠΑ, ὅσο εἶναι διψασμένη για μίᾶ νέα ἰδεολογία, καταλήγει ὁ TAKAHASHI.

Μία ἄλλη δραστηριότητα του Μούν στὴ Σοβιετική 'Ενωση εἶναι τὸ συνέδριο τῆς οργάνωσης «Συμβούλιο για τὶς θρησκείες του Κόσμου» πὺ πραγματοποιήθηκε με τὴ συνεργασία τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης 'Εκκλησίας στὴν ἱερὰ μονὴ DANILOWSKI (28.10—1.11.1989), με θέμα «'Η Τριαδικὴ βάση τῆς Χριστιανικῆς ἐνότητος», ὑπὸ τὴν ἡγεσία του CHUNG HWAN KWAK, διευθυντοῦ τῆς CEGYE TIMES

και προέδρου τῶν ὀργανώσεων τοῦ Μοῦν ICF και IRF.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία εἶχε ἄγνοια τοῦ τί εἶναι ἡ «ἐνωτικὴ Ἐκκλησία» και ποιοὶ οἱ σκοποὶ τοῦ Μοῦν. Εἶναι ὅμως ἐνδιαφέρον νὰ παραθέσουμε στὴ συνέχεια μερικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὸ κείμενο τοῦ Δελτίου UNIFICATION NEWS τῆς κίνησης τοῦ Μοῦν (Γ/1990) τὸ ὁποῖο εἶναι πολὺ ἀποκαλυπτικό:

Τὸ νὰ εἶσαι αὐτὲς τὲς ἡμέρες στὴ Μόσχα, γράφει τὸ ἡγετικὸ στέλεχος τοῦ Μοῦν FRANKAUFMANN, εἶναι πολὺ ἐρεθιστικό· πιστεύω, συνεχίζει, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Αἰδ. KWAK και τῆς Συνδιάσκεψης αὐτὸν τὸν ἀπίστευτο καιρὸ στὴ Μόσχα, εἶναι πράγματι μιὰ μεγάλη στιγμή στὴν ἱστορία. Σύγχρονα θρησκευτικὰ γεγονότα στὴ Ρωσία συμπεριλαμβάνουν τὴν 1000ετηρίδα τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴ Ρωσία τὸ 1988, τὴν 400στὴ ἐπέτειο τοῦ Ρωσικοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου, πὺ γιορτάστηκε 7 ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴ Συνδιάσκεψη, και τὴν ἀνακήρυξη σὲ Ἅγιο τοῦ Πατριάρχη πὺ ζοῦσε κατὰ τὴν Ὀκτωβριανὴ ἐπανάσταση και κατὰ τὸν χρόνο τῆς γέννησης τοῦ Rev. Moon. Ὅπως και μετὴν Συνδιάσκεψη τῆς New Era μετὴν θέμα «Θρησκεία στὴν Κίνα», τὸ θαῦμα τοῦ συγχρονισμοῦ δὲν μπορεῖ νὰ παραβλεφθεῖ.

Παρόλον ὅτι ἡ Σοβ. Ἐνωση και ἡ Ν. Κορέα δὲν ἔχουν διπλωματικὲς σχέσεις, ὁ Αἰδ. KWAK πῆγε μετὴν προσωπικὴ πρόσκληση τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, συν-αναδόχου αὐτῆς τῆς συνδιάσκεψης. Αὐτὰ τὰ γράμματα ἦσαν γιὰ κάθε προσκεκλημένο βίβες!

Οἱ συμμετέχοντες ἐπελέγησαν λόγῳ τῆς φήμης τους ὡς θεολόγοι τῆς Ἁγίας Τριάδας. Αὐτοὶ οἱ ἐξέχοντες Εὐρωπαῖοι και Ἀμερικανοὶ Χριστιανοὶ εἶχαν δυνατὲς ἐμπειρίες στὴ Συνδιάσκεψη, και ἀνεγνώρισαν τὴ φύση τῆς Ἐνωτικῆς ὑποσχέσεως στὸν κόσμον τῶν θρησκείων.

12 Ρῶσοι Ὁρθόδοξοι μετεῖχαν. Μεταξὺ αὐτῶν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀρμενίας και ὁ ἐπίσκοπος πὺ ἀνοίξε τὴ λεωφόρο τῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου και τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, και πὺ συνέβαλε στὴ συμμετοχὴ τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν. «Εἶμαι σίγουρος ὅτι ἡ πείρα αὐτῶν τῶν σπουδαίων ἀτόμων θὰ κάνει τὲς μελλοντικὲς μας σχέσεις μετὴν Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν καλύτερες ἀπ' ὅ,τι ἦσαν στὸ παρελθόν».

«Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φίλους και συνεργάτες τοῦ CWR ἔχουν πεῖ ὅτι θὰ χρειαστοῦν 15 χρόνια νὰ σπάσουμε τὴν παγκόσμια ἀρνητικὴ στάση ἀπέναντι στὴν Ἐνωτικὴ Ἐκκλησία. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς χρειάζεται μόνο δευτερόλεπτα ὅταν οἱ καταστάσεις εἶναι σωστὲς, και φαίνεται ὅτι ἦσαν σ' αὐτὴ τὴ Συνδιάσκεψη».

«Ὁ Αἰδ. KWAK κατάφερε πολλὰ. Συναντήθηκε μετὴν ἀνθρώπους πὺ ἐπηρεάζουν, ὅπως μετὴν ἀρχηγὸ τοῦ τμήματος Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸν Μητροπολίτη. Ἡ συνάντηση ἐγίνε τὴν τελευταία μέρα, ὁ Αἰδ. KWAK συνεργῆ τὸν Μητροπολίτη γιὰ τὴ θρησκευτικὴ ἐλευθερία στὴ Ρω-

σία, και προσεφέρθη νὰ βοηθήσει μετὴν συγκεκριμένους τρόπους, συμπεριλαμβανομένων και τῆς ἐξάσκησης σὲ κομπιούτερς και ἄλλα εἶδη ἐκπαίδευσης. Ὁ Μητροπολίτης ἐφάνη συγκινημένος και εὐγνώμων. Κοίταξαν διάφορα ἔντυπα πὺ παρουσιάζουν τὲς παγκόσμιες δραστηριότητες τῆς Ἐνωτικῆς κίνησης. Ὁ Μητροπολίτης ἔμεινε ἐκπληκτος μετὴν νὰ τὰ δεῖ τυπωμένα στὴ ρωσικὴ. Τελικὰ ἔκλεισε τὴ συνάντηση μετὴν λόγια ἐνθαρρυντικά: «Προσβλέπουμε σὲ καλλίτερες σχέσεις μετὴν Ἰδρυμά σας και τὸν Ἰδρυτὴ του», ἔνα μεγάλο βῆμα ἀποδοχῆς ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη».

«Ἀλλὰ ὁ Αἰδ. KWAK εἶχε ἐντολὴ νὰ ζητήσει τὴν ὀρθόδοξη ὑποστήριξη γιὰ τὴ λειτουργία τῆς Ἐνωτικῆς Ἐκκλησίας μέσα στὴ Σοβ. Ἐνωση. Ἀψηφώντας τὴν προσπάθεια τοῦ Μητροπολίτη νὰ κλείσει τὴ συζήτηση, ξανακάθησε και ζήτησε τὴ νομιμοποίηση τῆς Ἐνωτικῆς Ἐκκλησίας στὴ Σ. Ἐνωση. Τότε ὁ Μητροπολίτης εἶπε: «καὶ στὴν Ἀνατολὴ και στὴ Δύση οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ ἀναγνωρίζουν ὅτι οἱ θρησκείες θὰ σώσουν τὲς κοινωνίες ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἀποσύνθεση και τὴν ἠθικὴ πτώση. Ὅταν οἱ πολιτικοὶ μιλοῦν στοὺς θρησκευτικούς ἀρχηγούς εἶναι πολὺ σοβαροὶ. Τέτοιες στιγμές, εἶναι ὑποχρέωση τῶν ἱστορικῶν θρησκείων νὰ προστατεύσουν τὴν κοινωνία και τοὺς πιστοὺς ἀπὸ κακὲς ἐρμηνείες τῆς θρησκευτικῆς ἐμπειρίας. Ὁ κόσμος γέμισε ἀπὸ αἵρέσεις και λατρεῖες. Ἀλλὰ πάντα ἦταν ἡ εὐθύνη τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νὰ συνεργάζεται και νὰ ὑποστηρίξει τὲς ἀληθινὲς θρησκείες. Ἐτσι λοιπὸν προσβλέπω στὴν πιθανότητα νὰ καλωσορίσω τὴν Ἐνωτικὴ Ἐκκλησία στὴ Ρωσικὴ κοινωνία».

Στὸ γεῦμα πὺ παρέθεσε ὁ Μητροπολίτης πολλοὶ μίλησαν ὑπὲρ τοῦ Μοῦν. Ἐνας Βαπτιστὴς, ὁ Dr. Francis Clare, καθολικὸς ὁ ὁποῖος εἶπε ὅτι ἔχει συνεργαστεῖ πολλὰ χρόνια μετὴν Μοῦν και μαρτυρεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ και τῶν πιστῶν του. Ὁ Μητροπολίτης εἶπε ὅτι θὰ τὸν ὑποστηρίξει ἐὰν ἀνακαλύψει ὅτι εἶναι μιὰ πραγματικὴ θρησκεία. Τότε ὀλόγυρα ἀπὸ τὸ τραπέζι φωνῆς «χριστιανῶν θεολόγων ἐμπειρογνομένων» ἀπάντησαν ὅτι ἡ «Ἐνωτικὴ Ἐκκλησία εἶναι καλὴ, πραγματικὴ και ἀληθινὴ».

Τὸ ἴδιο βράδυ ἡ τηλεόραση ἔδειξε ἔνα ντοκυμανταίρ γιὰ τὸν Αἰδ. Μοῦν και τὴν Ἐκκλησία του (Unification News 1/1990, 6. 7-8).

(Συνεχίζεται)

Πρωτ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ.

Ἐκυκλοφόρησε σὲ 6' ἔκδοση:

ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
τῆς Γεωργίας Π. Κουνάθη,
θεολόγου καθηγητριάς

Ἀπευθυνθετε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ. Κλαυ-
θμῶνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

Ο ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΕΩΔΕΣ*

3. "Αν θά θέλαμε νά έκτιμήσουμε τή σημερινή κατάσταση τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως στή σύγχρονη ἑλληνική παιδεία, γιά τή θεμελίωση καί ἐδραίωση τῆς ὁποίας ἀγωνίστηκε ὁ ἅγιος Κοσμάς, θά μπορούσαμε νά ποῦμε πώς, ἐνῶ θεωρητικά εἶναι συνταγματικά κατοχυρωμένη, στήν πράξη διακωμωδεῖται καί περιφρονεῖται. 'Ιδιαίτερα τά τελευταῖα χρόνια παρατηροῦνται θλιβερά καί ἀπαράδεκτα περιστατικά, ὅπως ἡ πλαστογράφηση τῆς ἱστορίας, ἡ ἀποκοπή ἀπό τίς ρίζες τοῦ "Ἔθνους, ἡ περιφρόνηση τῆς παραδόσεως, ὁ παραμερισμός τῆς μακροβίωνης πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς. Στά σύγχρονα σχολεῖα ἡ κατάσταση δέν εἶναι καλύτερη. Κυκλοφοροῦν διδακτικά βιβλία διαποτισμένα ἀπό τόν ἱστορικό ὕλισμό, πού ἀποκηρύσσεται στίς κοιτίδες του, καθῶς καί στήν πατρίδα μας πολὺ ἐνωρίτερα ἀπό τοὺς εἰσαγωγεῖς του⁴⁵. 'Ο ἐκκλησιασμός τῶν μαθητῶν καθίσταται προβληματικός. Ἐνθαρρύνονται οἱ ἐκτρεπόμενοι ἐκπαιδευτικοί. Μὲ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως δημιουργεῖται ἐντονη ἀντιπνευματικὴ ἀτμόσφαιρα. Στά διδακτικά βιβλία διοχετεύονται ἀντιθρησκευτικὲς θέσεις. Τὸ Βυζάντιο καί ὁ πολιτισμός του ὑποτιμοῦνται. Ἡ ἀποστολὴ καί ἡ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας στοὺς ἀγῶνες τοῦ "Ἔθνους ἀποσιωπάται. Στά ἀναγνωστικά βιβλία λείπει κάθε ἀναφορὰ στή θρησκεία, τὴν πίστη καί τὴν Ἐκκλησία, μὲ μακροπρόθεσμο στόχο τὴν ἀλλοίωση τῆς ἑλληνορθόδοξου ταυτότητάς τοῦ "Ἔθνους. Γενικά, ὅπως ἐπισημαίνει ἡ ἐγκύκλιος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «ἐπιχειρεῖται ἀλλοίωση τοῦ παραδοσιακοῦ μορφωτικοῦ ιδεώδους μέσα στοὺς χώρους τῆς ἐκπαιδεύσεως γιά νά υποδαθμιστοῦν τὰ χριστιανικά του στοιχεῖα»⁴⁶.

Ποιοὶ ὅμως εἶναι οἱ λόγοι πού ὑπαγορεύουν τὸν ἑλληνορθόδοξο προσανατολισμὸ τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς παιδείας; Ἀναμφίβολα ἡ παιδεία στὸ σύνολό της θεωρούμενη ἀποτελεῖ κοινωνικὸ λειτούργημα, πού εἶναι στενὰ συνδεδεμένο μὲ τὴν ἱστορικὴ ἰδιοσυστασία καί τὴν ἰδεολογικὴ φυσιογνωμία τοῦ κάθε λαοῦ. Πάντοτε ἔχει συγκεκριμένο ἰδεολογικὸ προσανατολισμὸ, τὸν ὁποῖο

προσφέρει ἡ γενιά τῶν ἐγγέλων στὴ γενιά τῶν παιδαγωγουμένων. 'Ο ἰδεολογικὸς προσανατολισμὸς πηγάζει ἀπὸ τὰ ἰδανικά καί τίς ἀξίες, πού διέπουν τὴ σκέψη καί τὴ ζωὴ τῆς γενιάς πού ἀσκεῖ τὴν ἀγωγή. Τὸ κράτος μὲ τὸ σχολεῖο ἐκφράζει θεσμικά αὐτὴ τὴ σχέση. Τόσο μὲ τὸ Σύνταγμα ὅσο καί μὲ ἄλλα νομοθετικά κείμενα ὀρίζει τοὺς σκοποὺς τῆς ἀγωγῆς σύμφωνα μὲ τὸ πιστεύω τοῦ λαοῦ. Οἱ σκοποὶ αὗτοὶ πραγματοποιοῦνται μὲ τὴ διδασκαλία τῶν μαθημάτων ἰδεολογικοῦ προσανατολισμοῦ. Μάλιστα τὸ κράτος ἔχει χρέος νά κατοχυρώνει νομοθετικά αὐτὸ πού φρονεῖ ὁ λαὸς καί ἐπιθυμεῖ νά προσφέρει στὰ παιδιά του, ἐπειδὴ ἀναγνωρίζεται ὡς ἐντολοδόχος καί ἐναρξικωτῆς τῆς λαϊκῆς βουλήσεως.

Στὴν Ἑλλάδα οἱ κάτοικοι κατὰ 95% οὐ καὶ πλέον εἶναι Ὁρθόδοξοι χριστιανοί. 'Ο λαὸς μας ἔχει θρησκευτικὴ ὁμοιογένεια. Αὐτὴ τὴ δοκιμασμένη πείρα τοῦ παρελθόντος ἐπιθυμοῦν νά προσφέρουν καί στήν ἐρχόμενη γενιά, χωρὶς τὴν παραμικρὴ παραγνώριση τοῦ δικαιώματος ἐλεύθερης ἀσκήσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων ἐκείνων, πού δέν εἶναι ὀρθόδοξοι ἢ καὶ χριστιανοί. Βασικὸ μέσο προσφοράς αὐτῆς τῆς πολυτίμητης κληρονομιάς εἶναι τὸ σχολεῖο, διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου οἱ "Ἕλληνες ἀπὸ συστάσεως τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους προσφέρουν στὰ παιδιά τους καί τὴν ἑλληνορθόδοξην πίστη καί ζωὴ.

Αὐτὴ ἡ δοκιμασμένη ἑλληνορθόδοξη παράδοση προστατεύεται καί ἀπὸ τὸ ἰσχύον Σύνταγμα τοῦ 1975, πού ἀπηχεῖ καί τὸ πιστεύω τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Στὸ ἄρθρο 16, παρ. 2 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ἀναγράφεται: «Ἡ παιδεία ἀποτελεῖ βασικὴν ἀποστολὴν τοῦ Κράτους, ἔχει δὲ ὡς σκοπὸν... τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς καί θρησκευτικῆς συνειδήσεως καί τὴν διάπλασιν αὐτῶν ὡς ἐλευθέρων καί ὑπευθύνων πολιτῶν»⁴⁷.

"Αν αὖριο οἱ "Ἕλληνες ἀλλάξουν πίστη καί δίκαιο, φυσικὸ εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ νά ἐκφραστεῖ καί μέσα στὸ σχολεῖο. Σήμερα ὅμως οἱ "Ἕλληνες, ὅπως ἀπέδειξαν μὲ τὴν παταγώδη ἀποτυχία τοῦ πολιτικοῦ γάμου, δέν ζητοῦν κάτι τέτοιο καί καλὸν θά εἶναι ὀρισμένοι ἀμφισβητήτες τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως νά μὴν αὐτοαναγορευοῦνται σὲ ἐκφραστὲς τῆς λαϊκῆς βουλήσεως.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 344 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

45. 'Αχ. Γ. Λαζάρου, «Ἐκκλησία καί Τουρκοκρατία» Ἐλευθερία (Ακρίσιος) 31.3.1985, σ. 8. Πρβλ. τοῦ ἰδίου, «Θεώρηση τῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821» (SINE IRA ET STUDIO), Ἑλληνοχριστιανικὴ Ἀγωγή 334 (1986), σσ. 69-76.

46. Ἐθν. Γ. Δεληκωστοπούλου, Ὁρθόδοξία — ἡ σύγχρονη πρόκληση, Ἀθήνα 1986², σ. 267.

47. ΦΕΚ Α' 111/9.5.1975.

Έξ άλλου για τον Έλληνισμό ή Όρθοδοξία δέν αποτελεί ένα άπλο ειδυλλιακό στοιχείο, αλλά μια ζωντανή έντελέχεια, που του έξασφάλισε βιωσιμότητα και δύναμη και που συνεχίζει να γονιμοποιεί και να τρέφει τη νεοελληνική μας διάκριση. Δέν γνωρίζουμε τί μορφή θά είχε ή Όρθόδοξη Έκκλησία χωρίς την ελληνική κληρονομιά. Όσ τόσο είναι κοινή συνείδηση πως χωρίς την Όρθοδοξία Ελλάδα δέν θά ύπήρχε σήμερα. Όπως γράφει χαρακτηριστικά ο έθνικός μας ιστορικός, «Τό Έλληνικόν Έθνος δέν διεσώθη, τουλάχιστον δέν διέσωσε την ιστορικήν αυτού αξία, ειμή δια της μετά του Χριστιανισμού συμμαχίας»⁴⁸.

Η Όρθοδοξία βοήθησε τον Έλληνισμό να ξεπεράσει τη θαιθεία πολιτική και πολιτιστική κρίση που περιούσε, όταν έκείνος έμφανίστηκε. Πανίσχυρα κέντρα πνευματικής άφυπνίσεως του ελληνικού λαού άναδείχτηκαν όλες οι Έκκλησίες που ιδρύθηκαν από τον Άπόστολο Παύλο. Όπως γράφει σύγχρονος πανεπιστημιακός δάσκαλος «ή Όρθοδοξία συνετέλεσεν στην έξυγίαση ή ολοκλήρωση του άρχαίου ελληνικού ανθρωπισμού, ο όποιος είχε πολλά κενά, έλλείψεις και στίγματα»⁴⁹. Χωρίς την Όρθοδοξία ο άρχαίος ελληνικός πολιτισμός θά είχε ταφεί κάτω από τά έρείπια του ρωμαϊκού κόσμου.

Τό Βυζάντιο «συνυφασμένο με την Όρθοδοξία, επιτελεί νέα θαύματα και καταστρέφει με νέας δόξας τό ελληνικόν όνομα»⁵⁰. Διατηρεί για χίλια δλόκληρα χρόνια την πνευματική κληρονομιά της άρχαιότητας από τις επιθέσεις βαρβάρων λαών. Πέτυχε τη συνένωση των πολιτών του βυζαντινού κράτους σε μια ένιαία και κοινή έκπολιτιστική προσπάθεια, ώστε δικαιολογημένα ο JORGA να πει πως «ή Όρθοδοξία ήπήρξεν ο κύριος παράγων έξελληνισμού»⁵¹.

Άν σήμερα ύπάρχουν κλασικές σπουδές και μελέτη της άρχαίας ελληνικής φιλολογίας, αυτό κυρίως όφείλεται στους μεγάλους πατέρες της Έκκλησίας, σε πολλά μοναστήρια και χριστιανικά βυζαντινά αντιγραφικά έργαστήρια, τά όποια διέδωσαν τά έργα των άρχαίων συγγραφέων. Ο γνωστός βυζαντινολόγος Κάρολος Ντήλ διακήρυξε: «Η σύγχρονος Έλλάς όφείλει πολύ περισσότερο εις τό χριστιανικόν Βυζάντιον παρ'

όσα εις τάς Άθήνας του Περικλέους και του Φειδίου»⁵².

Έκεί όμως όπου ή προσφορά της Όρθοδοξίας στον Έλληνισμό ήταν γενναιότερη, ήταν ή περίοδος μετά την πτώση της βασιλεύουσας και τη διάλυση της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Τότε ή Όρθοδοξία είδε σαν ιστορικό της χρέος τη συντήρηση του Έλληνισμού. Και άναπακριβήκε στο χρέος αυτό τετρακόσια δλόκληρα χρόνια με άπόλυτη συνέπεια. Δικαιολογημένα ο ιστορικός Σπυρίδων Ζαμπέλιος δήλωσε: «Χωρίς την Όρθοδοξίαν τό όνομα της Ελλάδος δέν ήθελεν ύσως ύπάρχει σήμερα ή έντός διδλοθηριών και εις σοφών τινων άναμνήσεις»⁵³.

Γενικά ή Όρθοδοξία απέδω για τό Γένος μας «πνοή ζωογόνας, έμπνευσις και καθοριστική άρχή της αυτοσυνειδησίας του, ένοποιός δύναμις, πηγγή λυτρώσεως και έλπίδα άναστάσεως εις περιόδους έθνικών περιπετειών»⁵⁴.

Επομένως, τό ελληνορθόδοξο ιδεώδες, που κυριολεκτικά διέπλωσε τον άρχαίο, βυζαντινό και νεώτερο Έλληνισμό και συνέβαλε στη διατήρηση μιας διαχιλιόχρονης πολιτιστικής συνέχειας, δέν είναι δυνατόν να παραθεωρηθεί από τό ελληνικό σχολείο. Λόγοι δηλ. ιστορικοί, έθνικοί και πολιτιστικοί, καθιστούν επιβεδλημένη την έμφύσησή του στους μαθητές. Μονάχα πρόσωπα προκατειλημμένα και άμισθόρητα είναι δυνατόν να ζητούν τον έξοβελισμό αυτού του μεγέθους από τό γνωστικό πεδίο του μαθητή.

Πράγματι ή ελληνορθόδοξη άγωγή, όπως την άραματίστηκε και την έξέφρασε ο πατρο - Κοσμάς ο Αιτωλός, έχει μια μοναδική διαχρονική παιδαγωγική ή σημασία και αξία. Κατά πρώτον άναπακρίβεται στο παιδαγωγικό και έπιστημονικό αίτημα της άγωγής του όλου. Ίκανοποιεί θεμελιώδεις προδιαθέσεις της ανθρωπίνης ύπάρξεως. Όξύγει την κριτική σκέψη. Ρίχνει πλούσιο φώς στα αιχμηρά ύπαρξιακά και μεταφυσικά του έρωτήματα. Δημιουργεί άνώτερα όντολογικά βιώματα. Προσφέρει σύστημα αξιών. Ορίζει τό νόημα του ύπάρχειν μέσα στον κόσμο. Οδηγεί στον αξιολογικό έλεγχο των διαφόρων ιδεολογιών⁵⁵. Προσφέρει την λύτρωση, την όποια κα-

48. Κων. Παπαρηγοπούλου, Ίστορία του Έλληνικού Έθνους, τ. 6', σσ. 316 και 95.

49. Εδάγγ. Θεοδώρου, Οίκοδόμοι Πολιτισμού, Άθήνα 1968, σ. 303.

50. Λεων. Φιλιππίδου, Έλλάς πιστεύουσα, Άθήνα 1937, σσ. 13-14.

51. Κων. Άμάντου, Ίστορία του βυζαντινού κράτους, τ. α', σ. 59.

52. CHARLES DIEHL, Ίστορία του βυζαντινού κράτους, μτφρ. Έμμ. Καφαμπέλη, Άθήνα 1923, σ. 8.

53. Θεοδώρου, ό.π., σ. 304. Πρδλ. Κων. Μουρατίδου, Έκκλησία - Πολιτεία - Σύνταγμα, Άθήνα 1975, σ. 17.

54. Βαρνάβα Δ. Τζωρτζάτου, ΊΗ Όρθοδοξία και ήμεεις, έν Άθήναις 1981, σ. 6.

55. Εδάγγ. Θεοδώρου, «Τό μάθημα των θρησκευτικών», Κοινωνία 25 (1982), τεύχος 1, σ. 37.

μιὰ άλλη ένδοξοσμοικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἀξία δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει. Ἐπὶ πλέον ἱκανοποιεῖ ὅλα τὰ μορφολογικὰ αἰτήματα τῆς νεώτερης ψυχολογικῆς τυπολογίας καὶ παιδαγωγικῆς, συνδυάζοντας στὴ ζωὴ τὰ στοιχεῖα τῆς ένδοστρέφειας καὶ ἐξωστρέφειας, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν Γιούγκ συνιστοῦν τὸν ὀλοκληρωμένο τύπο τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ τὸ αἶτημα τοῦ Σπράγγερ, γιὰ ἀρμονικὴ ἱκανοποίηση ὅλων τῶν ἐμφυτων ἀξιολογικῶν τάσεων καὶ προδωθεύσεων τῆς ψυχῆς μὲ τὴ δίωση καὶ τὴν πραγματοποίηση ἀντιστοίχων ἀξιών⁵⁶.

Ἡ Ἑλληνορθόδοξη ἀγωγή ἀποτελεῖ μιὰ παρεμβολὴ ζωῆς στὴ ζωὴ τῶν νέων, ἀφοῦ εἶναι ἕνας τέλειος ἀνθρωπισμός. "Ὁχι ἕνας ἀνθρωπισμός δυτικῶν τύπου, ὁ ὁποῖος ἔχει καθαρῶς ένδοξοσμοικὸ χαρακτήρα καὶ ἀδιαφορεῖ τελείως γιὰ τὴ σχέση ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ μὲ συνέπεια τὴν ἀδυναμία θεμελιώσεως τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου⁵⁷, ἀλλὰ ἕνας θεοκεντρικὸς ἀνθρωπισμός, ριζωμένος ἐκεῖ ὅπου ὁ ἀνθρώπος ἔχει τὶς ρίζες του, ἀνθρωπισμός ἄρτιος, ἀνθρωπισμός τῆς ένσαρκώσεως⁵⁸.

Ἡ Ἑλληνορθόδοξη παιδαγωγικὴ προσφέρει μιὰ ὀλοκληρωμένη μὀρφωση καὶ παιδεία, ὥστε νὰ ἀποφεύγονται οἱ ἐπικίνδυνες ἀκρότητες καὶ μονομέρειες. Ἐδῶ δὲν ἔχουμε οὔτε ἕναν ἄκρατο δογματισμό, ποῦ ὀδηγεῖ στὴν τυπολατρεία οὔτε μιὰ ἐγκόσμια κοινωνικὴ διάσταση, ποῦ τὴν ὑποβιβάζει σὲ ἀπλὸ κῶδικα ἠθικῆς⁵⁹. Στὴν Ἑλληνορθόδοξη ἀγωγή ἔχουμε ἕνα τέλειο συνδυασμὸ ἀτομικότητας καὶ κοινωνικότητας, μεταφυσικοῦ καὶ ἱστορικοῦ, θείας αὐθεντίας καὶ ἀνθρώπινης ἐλευθερίας, ὀρθοδοξίας καὶ ὀρθοπραξίας, ἱστορικῆς θεωρήσεως καὶ ἀλληγορικῆς ἐρμηνείας, κλωνίου καὶ παροδικοῦ, ένανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ καὶ θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν παιδαγωγικὴ τῶν ὀλοκληρωτικῶν συστημάτων, ποῦ βλέπουν τὸν ἀνθρώπο ὡς ἄτομο, ἕννοια καθαρὰ βιολογικὴ καὶ οἰκονομικὴ, ἡ παιδαγωγικὴ τῆς Ὀρθοδοξίας βλέπει τὸν ἀνθρώπο ὡς πρόσωπο, ἕννοια ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ. Ἡ ὀρθόδοξη ἀγωγή δημιουργεῖ ὅλες τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητας. Συναναπτύσσει ἀρμονικὰ τὶς νοητικές, συγκιθηματικὰς καὶ βουλητικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. Προσφέρει ἀφ' ένδρος μὲν ἐνιαία ἐρμηνεία τῆς ὑπάρξεως, ἀφ' ἐτέρου δὲ μιὰ πίστη γιὰ δράση, ποῦ ξεπερνάει τὴν ἀπλὴ κοινωνικὴ συμμόρφωση καὶ τὰ σύνο-

ρα τοῦ θνητοῦ τούτου κόσμου. Τέλος χαρίζει στὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητα χαρακτηριστικὴ ὀλοκληρώση, ἀφοῦ τῆς προσφέρει μιὰ γαλήνια αὐτοσυγκέντρωση προσπαθειῶν⁶⁰.

"Ὅλα τὰ προηγούμενα δικαιῶνουν ἀπόλυτα τὸν Μεγάλο Διδάχτο τοῦ Γένους πατρο - Κοσμά τὸν Αἰτωλό, ποῦ πάσχισε γιὰ τὸν ἑλληνορθόδοξο προσανατολισμὸ τῆς παιδείας.

Γιὰ μᾶς τοὺς νεοέλληνας δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος πέρα ἀπὸ αὐτὸν ποῦ μᾶς δείχνει ἡ φωτεινὴ μορφή τοῦ μεγάλου Ἑθναποστόλου. Εἶναι ὁ δρόμος τοῦ προσανατολισμοῦ τῆς παιδείας μας πρὸς τὴ δοκιμασμένη ἑλληνορθόδοξη παράδοση καὶ κληρονομία, ποῦ δὲν εἶναι μιὰ στεῖρα παρελθοντολογία οὔτε μιὰ ἄγονη ἐπιστροφή σὲ παρωχημένες μορφές ζωῆς, ἀλλὰ ἕνας συσσωρευτῆς πείρας ζωῆς, ἕνα δυναμικὸ γίγνεσθαι καὶ μιὰ ζωντανὴ παρουσία, ποῦ γονιμοποιεῖ καὶ τρέφει τὴ νεοελληνικὴ μας διάρκεια. Μονάχα «οἱ ἡμιμαθεῖς, οἱ σνόμπ, οἱ ξεθυμασμένοι φυλετικά "Ἕλληνες", ὅπως θὰ τοὺς ἀποκαλοῦσε ὁ ἀείμνηστος Στρατῆς Μυριόδηλης, δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἐννοήσουν τὴ βιολογικὴ δύναμη ποῦ ἔχει ἡ ἑλληνορθόδοξη παράδοση στὴ διατήρηση τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ φτάνουν στὸ σημεῖο εἶτε ἀπὸ ἀμάθεια, εἶτε ἕννοια «παράδοση» μὲ τὴν ἕννοια «ἀντίδραση» καὶ «ὀ-ἀπὸ σκοπιμότητα προπαγανδιστικὴ νὰ συγχέουν τὴν πισθοδρόμηση»⁶¹.

Ἰδιαίτερα σήμερα, καθὼς ὀδεύουμε στὴν πλήρη ἐνοποίηση τῆς Εὐρώπης τοῦ 1992 κατὰ τὴν ὁποῖα θὰ ὀδηγηθοῦμε σὲ ἕναν πολιτιστικὸ καὶ πνευματικὸ συγκρητισμὸ τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης, ἡ Ὀρθόδοξία καλεῖται στὴν ἐνεργότερη παρουσία καὶ προσπάθεια γιὰ τὴ διατήρηση τῆς φυσιογνωμίας τοῦ ἐθνικοῦ καὶ πνευματικοῦ μας βίου. "Ὅπως ἔχει παρατηρηθεῖ «Δὲν πηγαινουμε στὴν Ε.Ο.Κ. γιὰ νὰ ἀλωθοῦμε, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀλώσουμε πνευματικὰ τὴν Εὐρώπη. Δεδομένου ὅτι Εὐρωπαϊοὶ διαγινόμενοι πιστεύουν ὅτι πολλὰ ἔχει νὰ ὀφελῆται ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν ἄμεση ἐπαφή μὲ τὴν ἑλληνικὴ κλασσικὴ κληρονομία καὶ τὴν νεοελληνικὴ χριστιανικὴ ὀρθόδοξο ζωὴ καὶ πραγματικότητα»⁶².

Ἡ ἑλληνορθόδοξη παράδοση, γιὰ τὴν ὁποῖα ἀγωνίστηκε καὶ ἔχυσε τὸ αἷμα του ὁ Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ἀποτελεῖ γεγονός καὶ ἀπόλυτη πραγματικότητα, μπροστὰ στὴν ὁποῖα πρέπει νὰ σταθοῦμε γονυκλινεῖς. Ἄπο-

56. Τοῦ ἴδιου, «Ὁ ἀγὼν γιὰ τὴν ὀλοκληρώση τῆς προσωπικότητας», Διάλογος μὲ τὸν Φοιτητὴ, ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 1970, σ. 70.

57. Μέγα Α. Φαράντου, Δογματικὴ καὶ Ἠθική, Ἀθήνα 1973, σ. 179.

58. J. Maritain, Humanisme integral, Paris 1968, σ. 84

59. Κων. Μουρατίδου, «Ἡ θερηκευτικὴ παιδεία σήμερα», Κοινωνία 25 (1982), τευχ. 1, σ. 31.

60. Fr. Foerster, Religion und Charakterbildung, München 1925, σ. 237.

61. Στρατῆς Μυριόδηλης, «Οἱ παραδόσεις τοῦ Γένους καὶ ἡ δύναμη τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς», Ἡ Ἑλληνικὴ παράδοση, Εὐθὺνη - Καίμενα τῆς Μεθορίου 2, σ. 107.

62. Ἀνθίμου Ρούσσα, Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μας γιὰ τὴν ένταξὴ τῆς Ἑλλάδος στὴν Ε.Ο.Κ., Ἀθήνα 1979, σ. 22.

Η ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΟ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Στο κατώφλι του είκοστού πρώτου αιώνα η τεχνολογία επεκτείνει τους ορίζοντες της ανθρώπινης γνώσης και ευρύνει το φάσμα της σκέψης για να περιλάβει τα φαινόμενα του κόσμου αλλά και να αποκαλύψει την άπειρη ομορφιά του μικρόκοσμου και του μακρόκοσμου. Η ραγδαία, ωστόσο, τεχνολογική πρόοδος έχει δημιουργήσει μια φθορά στις ηθικές αξίες και ένα συναίσθημα ανασφάλειας. Η αγωνία τούτη είναι δικαιολογημένη, διότι η τεχνολογία προχώρησε με γεωμετρική πρόοδο, ενώ η δομή της κοινωνίας φάνηκε αδύναμη να ξεελιχθεί στον ίδιο βαθμό.

Η τεχνολογία προσφέρει τα αναρίθμητα αγαθά της σύγχρονης κοινωνίας και βελτιώνει τις συνθήκες της ζωής. Ωστόσο, πολλοί άνθρωποι διαβλέπουν τις προοπτικές για το μέλλον θολές και αβέβαιες. Αυτό το κύμα απαισιοδοξίας και φόβου στην προσέγγιση της ζωής πρέπει να αντιστραφεί.

Στην προσπάθεια για την αντιστροφή αυτή πρωταγωνιστεί η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής, η οποία είναι μια οργάνωση μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που ιδρύθηκε το 1985. Από τότε γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη και αντιπροσώπων από σαράντα χώρες συμμετέχουν στην προσπάθεια για την υλοποίηση των στόχων της. Άτομα και Πανεπιστημιακά Ίδρύματα έχουν ήδη συμπεριλάβει τα ιδεώδη και τους στόχους της στις δραστηριότητες και τα προγράμματα σπουδών τους. Η ένθουσιώδης υποστήριξη των συμμετεχόντων στα τρία διεθνή συνέδρια της Β.Ι.Ο. που πραγματοποιήθηκαν από το 1987 ως το 1989 οδήγησε στην έκδοση των πρακτικών των συνεδρίων αυτών και στην παγκόσμια προώθηση της «Θεωρίας του Βίου».

Σε μια προσπάθεια να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ τεχνολογικής πρόοδου και κοινωνικών αξιών, η Διεθνής Οργάνωση Βιοπολιτικής προτείνει τη «Θεωρία του Βίου» και προωθεί την εφαρμογή των ακόλουθων προγραμματικών στόχων:

— διεθνή συνεργασία για την καλύτερη κατανόηση του βίου. Παράλληλα προς τα εσωτερικά τους προβλήματα τα κράτη θα αναλάβουν ένα διεθνές καθήκον. Τα πιο προηγμένα μπορούν να αναλάβουν μια παγκόσμια εκπαιδευτική έκστρατεία δια μέσου τηλεπικοινωνιακών δορυφόρων, με σκοπό να επανξήσουν την ενημέρωση του κοινού στο θέμα του βίου.

— δημιουργία διεθνούς νομοθεσίας για τα «Δικαιώματα του Βίου». Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πως η καταστροφή του περιβάλλοντος αποτελεί άπειλη για όλες τις μορφές του βίου. Στο φως των συγχρόνων τεχνολογικών προόδων, νέες διαστάσεις της ανθρώπινης κατανόησης προκύπτουν. Ο σεβασμός προς το βίο μπορεί ν' αποτελέσει πυρήνα σκέψης και δράσης ώστε να προκύψει ένα πιο αρμονικό μέλλον για τον κόσμο. Ο βίος δεν αναγνωρίζει ιδεολογικά και γεωγραφικά σύνορα, Ανατολή - Δύση, Βορρά - Νότο ή ανεπτυγμένες - υπανάπτυκτες χώρες. Ο βίος παρέχει την ενεργοποιήσιμη δύναμη για όλες τις μορφές της ζωής.

— βιο - θεώρηση της τεχνολογίας. Η προσφορά και οι θετικές όψεις της τεχνολογίας στη ζωή μας πρέπει να επανεξεταστούν προκειμένου να μετατοπισθεί το κέντρο βάρους από το φόβο στην ελπίδα. Η Ελλάδα προτείνεται ως ο ιδανικός τόπος συνάντησης για ανθρώπους όλων των ειδικοτήτων, ώστε σε διαλεκτική συζήτηση να εξετάζουν την επερχόμενη πρόοδο και τις νέες αξίες. Επιστήμονες, ακαδημαϊκοί και φιλόσοφοι και κάθε απλό άτομο θα μπορούν να καταθέτουν τις απόψεις τους σε μια Τράπεζα Ίδεων.

— ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης απέναντι στους διάφορους κλάδους της βιολογικής επιστήμης, καθώς και τον αντίκτυπο που η πρόοδος της τελευ-

τελει το πιο βασικό παραδοσιακό μας στοιχείο. Και αν αποξενωθούμε από αυτό θα έρθει σιγά - σιγά η αποξένωσή μας και από όλα τα άλλα παραδοσιακά μας γνωρίσματα.

Αυτήν την παράδοση έχουμε χρέος να τη διαφυλάξουμε σαν κόρη οφθαλμού, αν θέλουμε να διατηρή-

σουμε την εθνική μας αυτοσυνειδησία και ταυτότητα και να μη γίνουμε ένας λαός άχρωμος, κοσμοπολίτικος, χωρίς ιδανικά, που δεν θα έχει τίποτε το διαφορετικό από τους άλλους.

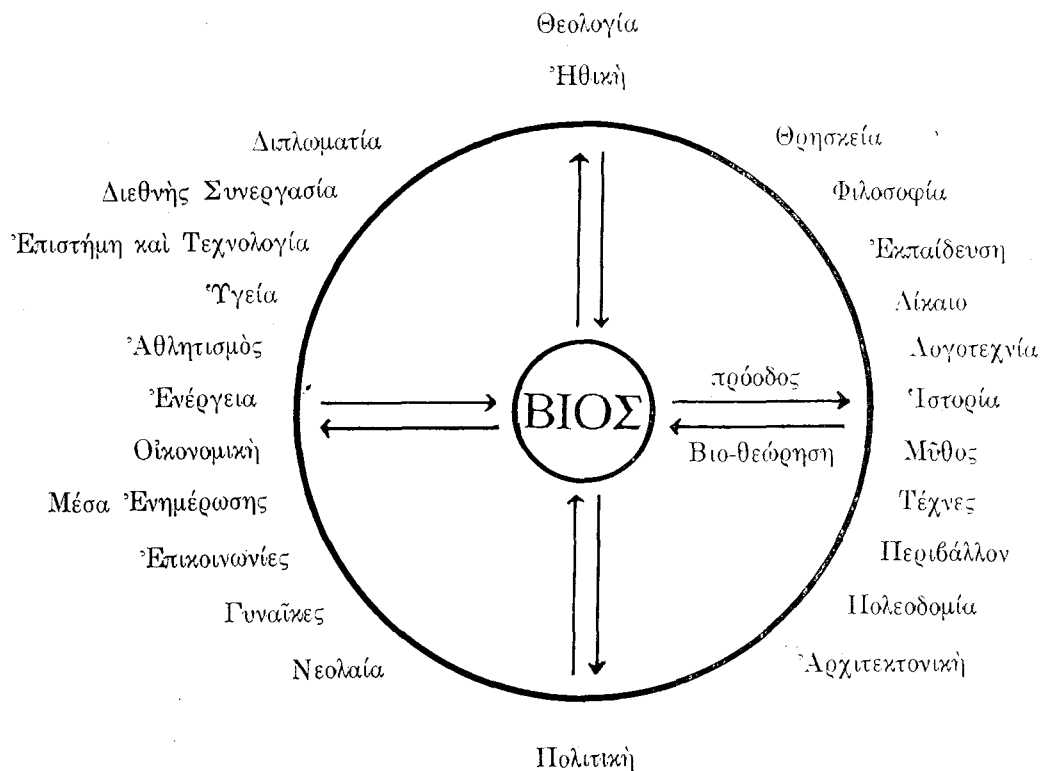
(Τέλος)

ΜΙΧΑΗΛΣ Γ. ΤΡΙΤΟΣ, δ. Θ.

ταίας μπορεί να έχει σέ όλους τούς τομείς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος.

— Ἰδρυση τοῦ «Διεθνοῦς Πανεπιστημίου γιά τὸ Βίο - Περιβάλλον». Πανεπιστήμια ἐνθαρρύνονται νὰ ἀναθεωρήσουν τὰ προγράμματά τους καὶ νὰ συμπεριλάβουν τὴ Βιοπολιτικὴ στὴ μελέτη τῆς Θεολογίας, τῶν Νομικῶν, τῆς Πολιτικῆς Ἐπιστήμης, τῶν Τεχνῶν, τῆς Διοίκησης Ἐπιχειρήσεων, τῶν Οἰκονομικῶν, κ.λπ. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ τομεῖς σχετίζονται πλέον ἄμεσα μὲ τὶς βιολογικὲς ἐπιστῆμες. Ἦδη, μερικὰ πανεπιστήμια καὶ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα διδάσκουν τὴ βιοπολιτικὴ ὡς ἄπλο μάθημα ἢ ὡς μάθημα ἐξειδίκευσης.

Τὰ δικαιώματα τοῦ βίου παρέχουν τὴ δυνατότητα νὰ ἀντικρύσουμε τὸ μέλλον ἀπὸ μιὰ νέα ὄψη ὅπου ἡ τεχνολογία μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὡς προώθηση τῆς ἀλήθειας. Οἱ διάφορες περιοχὲς τοῦ πλανήτη δὲν πρέπει νὰ διακρίνονται σὲ προνομιούχες καὶ μὴ. Ἡ κοινωνία σήμερα μοιάζει μὲ μιὰν ἀντεστραμμένη πυραμίδα ὅπου τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα βρισκονται στὴν κορυφὴ καὶ ἡ τεχνολογία ἐπεκτείνει τὴν ὀλοένα καὶ πιὸ ἀσταθὴ μετέωρη βάση. Ἡ ἀνισορροπία θὰ ἐκλείψει ἂν ἀναστρέψουμε τὴν πυραμίδα καὶ τοποθετήσουμε τὰ δικαιώματα τοῦ βίου στὴν πλατιὰ βάση τῆς κοινωνίας μας. Τότε τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα θὰ κατέχουν τὴ σταθερὴ κορυφὴ τῆς πυραμίδας.

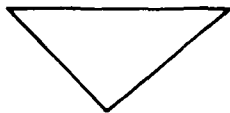

Βρισκόμαστε στὸ μεταίχμιο μιᾶς νέας χιλιετίας ὅπου τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος μποροῦν νὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ θετικὴ δράση γιά τὸ μέλλον ἔτσι ὥστε ἡ παγκόσμια εἰρήνη, ἡ υγεία καὶ ὁ σεβασμὸς γιά τὸ βίο μποροῦν νὰ γίνουν μιὰ πραγματικότητα. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ καθενὸς ἀπὸ ἐμᾶς εἶναι ἀπαραίτητη γιά τὴν οἰκοδόμηση ἑνὸς πύργου ἐνόρασης ποῦ θὰ ἐπιτρέψει στὸ φῶς καὶ στὴ λάμψη τῆς ἐλπίδας νὰ ὑπερτερήσουν τῆς σύγχυσης καὶ τῆς ἀγωνίας.

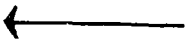
Ἡ ἔγκαιρη συμμετοχὴ ἀφοσιωμένων ἀτόμων θὰ

συμβάλει στὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν τῶν ἰδανικῶν γιατί ἡ καταστροφὴ τοῦ περιβάλλοντος ἐπιτελεῖται μὲ ὀλοένα καὶ πιὸ γρήγορο ρυθμὸ.

Χρειάζεται ἡ ἄμεση ἰδρυση ἑνὸς Διεθνοῦς Πανεπιστημίου γιά τὸ Βίο - Περιβάλλον γιά νὰ προωθήσει τὴν πραγματοποίησιν τῶν στόχων τῆς Β.Ι.Ο. καὶ νὰ συνεισφέρει στὸ πέρασμα ἀπὸ τὴ σύγχρονη κοινωνικὴ δομὴ μιᾶς ἀντεστραμμένης πυραμίδας σὲ μιὰ πιὸ σταθερὴ βάση στὸ μέλλον.

Σύγχρονη Κοινωνία
 Έπέκταση τών κοινωνικών αξιών
 υπό την επίδραση τής τεχνολογι-
 κής προόδου.

Ἡ προσπάθεια τοῦ Β.Ι.Ο. Διε-
 θνοῦς Πανεπιστημίου γιά τὸ Βιο -
 Περιβάλλον θά εἶναι ἡ γεφύρω-
 ση τοῦ χάσματος μεταξύ τεχνο-
 λογικῆς προόδου καὶ κοινωνικῶν
 ἀξιών.

Μέλλουσα Κοινωνία
 Σταθερή Κοινωνία με βάση τὸν
 σεβασμὸ τοῦ βίου καὶ τοῦ βιο -
 περιβάλλοντος.

Σὲ μίᾳ προσπάθεια νὰ ἐφαρμοστοῦν οἱ στόχοι τῆς Β.Ι.Ο., τὸ Διεθνὲς Πανεπιστήμιο γιά τὸ Βιο - Περιβάλλον, ἔχει σὸν ἐπίκεντρο στὶς προσπάθειές του τοὺς ἀκόλουθους στόχους:

- συνεργασία πανεπιστημίων, κυβερνήσεων, βιομηχανιών, ὀργανώσεων καὶ ἀτόμων στὴν προσπάθεια νὰ εἰσαχθεῖ μίᾳ νέα διάσταση στὰ προγράμματα σπουδῶν τῶν πανεπιστημίων καὶ νὰ ἀσκηθεῖ ἐπιρροή στυς ἡγέτες γιά τὸ σχεδιασμὸ τῆς κατάλληλης δράσης μετ' στόχο περισσότερο σεβασμὸ καὶ ἐκτίμηση πρὸς τὸ ἀγαθὸ τοῦ βίου.
- ἐγκαθίδρυση δεσμῶν μεταξύ ἀφοσιωμένων ἀτόμων καὶ δημιουργία πλέγματος ὀργανώσεων ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ συνεργαστοῦν καὶ νὰ συνεισφέρουν στὴ διάσωση τοῦ βιο - περιβάλλοντος.
- ἐνθάρρυνση τῆς παγκόσμιας βιο - θεώρησης τῆς τεχνολογίας ὅπου ἡ τεχνολογικὴ πρόοδος θά θεωρηθεῖ ὑπὸ τὸ πρῶσμα τοῦ «Βίου στὴν Ἐπόμενη Χιλιετία», ὥστε νὰ προαχθοῦν οἱ θετικὲς πλευρὲς τῆς τεχνολογίας, οἱ ὁποῖες συνεισφέρουν στὴ διατήρηση τοῦ βιο - περιβάλλοντος. Σὲ μίᾳ διαλεκτικῆ ἀνταλλαγῆ ἀπόψεων, εἰδικοὶ σὲ ἀντίστοιχους κλάδους καλοῦνται νὰ παρουσιάσουν τὴ θέση καὶ τὴν ἀντίθεση καὶ νὰ δημιουργήσουν τὴ σύνθεση τῶν νέων ἀξιών ποὺ ὀδηγοῦν σὲ μίᾳ ἁρμονικῆ παγκόσμια κοινότητα. Ἡ προσπάθεια θά εἶναι νὰ περιορισθεῖ ἡ καταστροφὴ στὸ βιο - περιβάλλον (ἐξάλειψη εἰδῶν, μόλυνση τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀτμόσφαιρας, καταστροφὴ τοῦ ὄζοντος, φαινόμενο θερμοκηπίου, διάβρωση τοῦ ἐδάφους κ.λπ.) καὶ νὰ ἀξιοποιηθοῦν οἱ θετικὲς συνεισφορὲς τῆς τεχνολογίας.
- παρουσίαση προβλημάτων ἀπὸ ἀνεπάρκειες καὶ ἀδικία, ὅπως ἡ ἔλλειψη ὑγείας καὶ ἡ πείνα τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ ἐκλείψουν ἂν γίνεῖ ὁ κατάλληλος προγραμματισμὸς ἀπὸ τοὺς διεθνεῖς ἡγέτες ἀγνοώντας λάθη τοῦ παρελθόντος καὶ ὑποτάσσοντας τὸ κέρδος

στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν νέων προτεραιοτήτων ποὺ σχετίζονται μετ' τὸ σεβασμὸ τοῦ βιο - περιβάλλοντος.

Ὁ βίος ἐξελίχθηκε στὴ διάρκεια ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Ἄν παρομοιάσουμε τὴ χρονικὴ διάρκεια τῆς ἐξέλιξης τοῦ βίου μετ' ἓνα εἰκοσιτετράωρο, ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου πραγματοποιεῖται μόλις στὰ τελευταῖα λεπτά. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι ἡ παρουσία μας στὸν πλανήτη δὲν θά ὀδηγήσει στὸ σκοτάδι ἀλλὰ στὴν αὐγὴ τῶν νέων προσδοκιῶν, ἀφοῦ ἡ τεχνολογία προσφέρει μίᾳ ἐπέκταση τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀνθρώπου. Μίᾳ νέα ἀντίληψη ἀπαιτεῖται γιά τὴν ἐπόμενη χιλιετία, ἡ ὁποία δὲν ἀντιπροσωπεύει παρὰ δευτερόλεπτα στὴν ἐξέλιξη τοῦ βίου. Διαθέτουμε τὴν γνώση νὰ παράσχουμε ἀρκετὴ τροφή γιά τὰ παιδιά τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἐπουλώσουμε τὶς πληγὲς τοῦ βιο - περιβάλλοντος. Διαθέτουμε δορυφόρους οἱ ὁποῖοι μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιά τὴν ἄμεση πληροφόρηση καὶ παιδεία τοῦ κοινῶν σχετικὰ μετ' προβλήματα ποὺ ἀφοροῦν τὸ βίον.

Ἀντιλαμβανόμεστε ὅτι ὁ ἀνθρώπος κατέχει τὴ δυνατότητα τῆς ἐπιλογῆς τοῦ μέλλοντος. Ἡ ταχεία ἀνάπτυξη τῆς τεχνολογικῆς προόδου προσφέρει τὴν ἄνοδο στὴν κλίμακα τῆς γνώσης καὶ τὴν συνδετικὴ γέφυρα μεταξύ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Στὶς ἐπόμενες δεκαετίες ἡ «Βιοπολιτικὴ» μπορεῖ νὰ παίξει ἓνα σημαντικὸ ρόλο στὴν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης καὶ τὴν ἀποκάλυψη τῆς ἁρμονίας. Πρὸς τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖα ἡ συνεργασία ὄλων τῶν τομέων τοῦ πολιτισμοῦ ὑπὸ τὴν ἐνοποιὸ συντονιστικὴ ἐνέργεια πολιτικῆς, ἡ ὁποία θά ἐμπνέεται ὑπὸ τῆς Ἐρησκείας καὶ τῆς Ἠθικῆς, ὅπως κάπως ἐξεικονίζομε στὸ πρῶτο σχῆμα.

Δρ. ΑΓΝΗ ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ - ΑΡΒΑΝΙΤΗ

Ἰδρύτρια καὶ Πρόεδρος

τῆς Διεθνούς Ὄργάνωσης Βιοπολιτικῆς

Ο ΦΑΡΑΩ ΤΩΝ ΚΑΤΑΒΑΣΙΩΝ

(Τὸ θέμα τῆς ἀ' ᾠδῆς τῶν Κανόνων)

Ἡ θαυματουργικὴ διάσωση τῶν Αἰγυπτίων, ἐρμηνευομένη τυπολογικῶς ἀπὸ τοὺς Πατέρες, περιέλαβε δεσπόζουσα θέση μέσα στὴν Ὑμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα δὲ στοὺς Ψαλμοὺς καὶ στὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος, ὅπου «φύσει» καὶ «θέσει» ἀνήκει, ἀλλὰ γενικότερα καὶ σ' ὅλες τὶς Δεσποτικὲς γιορτές, οὕσα σύνηθες θέμα τῶν Ἀσματογράφων. Ἐκεῖ ὅμως πού τὸ μέγιστο καὶ σημαντικὸ στὴν ἱστορία τῆς Θ. Οἰκονομίας «θεοσημεῖον» κυριάρχησε μέχρι σήμερα στὴ λειτουργικὴ πράξι τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι, ἀναμφισβήτητα, οἱ Καταβασίαι. Στὴ μικρὴ αὐτὴ ἔρευνα θ' ἀναφερθοῦμε κυρίως μόνο στὸν πρῶτο εἰρμό τῶν ὀκτῶ ᾠδῶν τῆς κάθε καταβασίας. Οἱ Ὑμνογράφοι, τὰ ἔργα τῶν ὁποίων χρησιμοποιοῦμε, εἶναι ὁ Κοσμάς ὁ Μελωδὸς καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνοῦς.

*

Οἱ «Φαραωνικὲς» καταβασίαι ἀναφέρονται, ὡς γνωστὸ, στὸ Φαραῶ Μερνεπτά (X) (Mernephta H) ἢ Μενεπτάχ ἢ Μινεπτάχ ἢ Μενεφθά καὶ Μερνεφθά (1223-1215 ἢ 1232-1218 ἢ 1246-1239 π.Χ.), γιὸ καὶ διάδοχο τοῦ Ραμσή Β' τοῦ Μεγάλου ἢ Σέσωστρη (γιὰ τοὺς Ἕλληνες), Φαραῶ τῆς 19ης δυναστείας. Τὸ ὄνομά του (Μερνεπτάχ) σημαίνει τὸν «ἀγαπημένο τοῦ Πτάχ». Κατὰ ἀρχαιότατη καὶ μακρὰ ἐπιστημονικὴ (ἀρχαιολογικῶς) παράδοση, ἀναγομένη στοὺς Champollion, Figeac, Lepsius, Brugsch, Mariette, Maspero κ.ἄ., καὶ ἔχουσα ἀκόμα ἀκλόνητους ὁπαδοὺς, — ἀν καὶ κατὰ τὸν ἀείμνηστο καθηγητὴ Π. Μπρατσιώτη πρόκειται ὄχι γιὰ τὸν Μερνεπτά ἀλλὰ γιὰ τὸν Φαραῶ Ἀμένωφ Β' (1451-1426)—, ὁ Φαραῶ αὐτὸς ἦταν ὁ καταποντισθεὶς Φαραῶ τῆς Ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον (1230 π.Χ.), σύμφωνα μὲ τὸ Ἐξ. 1, 15, 14, 10, τὴν ὁποία γιορτάζουσι οἱ Ἑβραῖοι κάθε χρόνο στὶς 14 τοῦ μῆνα Nisan (πανσέληνος κατὰ τὸν Ἀπρίλιο μῆνα). Τὸ πτώμα του, ἀποβρασθὲν ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἀνευρέθη ἀπὸ τοὺς Αἰγύπτιους καὶ ταριχεύτηκε. Κατὰ γενόμενες ἀνασκαφές, ἀπὸ τὸν καθηγητὴ G. E. Smith, βρέθηκε τὸ σῶμα του «σκεπασμένο μὲ μιὰ κρούστα ἀπὸ κοινὸ ἀλάτι» (περ. Ἀκτῖνες», 1952, σ. 487).

Ἡ Ὑμνολογία τῶν Καταβασιῶν φαίνεται ὅτι εἶναι ἐμποτισμένη ἀπὸ τὴ συμβολικὴ διαλεκτικὴ τοῦ «θεῖου» (ἀγίου) καὶ «δαμονικοῦ» (ἁμαρτωλοῦ), ἢ ὁποία παραστατικὰ ἐμφανίζεται μὲ τὴν ἀντίθεση (πρβλ. ταοῖστικὸ νόμο τῶν ἀντιθέτων, κατὰ C. Jung) τοῦ Ἄνω καὶ τοῦ Κάτω (βλ. θρησκευολογικὴ ἀναφορὰ στὸ Traité d' Histoire des Religions τοῦ M. Eliade). Γιὰ τὴν πρωτόγονη ἀντίληψη, ἢ γεωδαιτικὴ διάσταση τοῦ ὑψηλοῦ καὶ χαμηλοῦ ἔπαιξε πρωταρχικὸ ρόλο. Ἔτσι, ἀντικειμενικὰ κάθε τι τὸ

Ἄνω ἐθεωρεῖτο «θεῖον», ἐνῶ κάθε τι τὸ Κάτω ὡς «δαμονικὸ» — κακὸ, καταστροφικὸ. Στὸ εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ γίνεται λόγος παραβολικὰ γιὰ δύο (2) ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι (ἀμφότεροι) «ἀνέβησαν» (18, 10). Ἀντίθετα μιλάμε γιὰ «κάθοδος» θετικὰ (ὡς θεῖα) ἢ ἀρνητικὰ (ὡς δαμονικὴ), ὅπως λ.χ. στὸν Γνωστικισμό, πού ἀφενὸς μὲν ὁ Θεὸς (ὁ πρῶτος «Αἰών») ἀπεκαλεῖτο «Βυθός», κατὰ τὸν Οὐαλεντῖνο, καὶ ἀφετέρου οἱ Νικολαῖτες ἀπέδιδαν τὸ «βάθος» στὸ Σατανᾶ (πρβλ. ατὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ).

Ἄπ' τὴν ἄλλη μεριά, ἡ λέξι «φαραῶν» (ἔβρ. Par'oh) σημαίνει «ὑψωμένος οἶκος». Ὁ γιὸς τοῦ Ἡλιου-Ρᾶ ἐθεωρεῖτο «Θεὸς» (Γιὸς Θεοῦ). Αὐτὴ ἢ μαξιμαλιστικὴ αὐτοθεοποίηση τοῦ Αἰγύπτου Φαραῶ συνιστᾶ γιὰ τὴν ἰουδαιοχριστιανικὴ γραμματεία τὴν ἐπαχθέστατη μορφή εἰδωλολατρίας. Στὶς Καταβασίαι ὁ «αδιώκτης Φαραῶν» ἀποδείχεται ὑπερφίαλος καὶ ἀλαζόνας (φαραωνικὴ ἔπαρση) — ἀντιδιαστειλόμενος πρὸς τὴν τελωνικὴ ταπείνωση στὸ ἀνθρώπινο ἐπίπεδο, καὶ πρὸς τὴν (ἐν Χριστῷ) θεῖα κένωση («ἄκρα ταπείνωση») ὡς πρὸς τὸ θεῖο ἐπίπεδο— ὄχι μόνο γιὰτὶ παρέμεινε ἀμετανόητος (βλ. «σλήρυνση») μετὰ τὶς τόσες παιδαγωγικὲς δοκιμασίαι τοῦ Yahweh, ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ ὡς κατὰ κυριολεξία «εἰδωλο-λάτρης» (πρβλ. ναρκισσιστικὴ ψύχωση, Solipsismus) αὐτοθεοποιεῖτο μὲ μιὰ αὐτιστικὴ «εἰκόνα» (Imago, φαντασιωτικὸ «εἶδωλο»). Πράγματι κατὰ τὸν Ἡσύχιον τὸν πρεσβύτερο, ὁ Φαραῶ αὐτὸς κατεχόταν ἀπὸ πνεῦμα ἀκάθαρτο. Ἐπειδὴ ὅμως, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ, «πᾶς ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται» (18, 14), ὁ Φαραῶ «κατέβη» στὸν «οἶκον» του ὄχι «ἀδικαιωμένος», ὅπως ὁ Τελώνης, ἀλλὰ ἀπολωλώς, ὅπως ὁ Φαρισαῖος. Ἔτσι ὁ μὲν «οἶκος τοῦ Θεοῦ Ρᾶ», δηλ. ὁ Φαραῶ, καταποντίζεται σὺν τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς ἐποχῆς τοῦ Νῶε, ἐνῶ ὁ πατρῶος «οἶκος», ὅπως ψάλλον οἱ Καταβασίαι, δηλ. ἡ κιβωτὸς — Ἐκκλησία, πού εἶναι «βοηθὸς καὶ σκεπαστῆς» ὡς «εὐδῖος λιμῆν» δια-σώζει τὰ μέλη του, ὅπως διασώθηκε ὁ Ἰωάνης μέσα στὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους, μὲ τὶς πρεσβεῖαι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου (ἢ Παναγία συγκεκριμενοποιεῖ τὴν ἔννοια τοῦ «βοηθὸς καὶ σκεπαστῆς» ὡς ἁγία «Σκέπη») καὶ τῆς δι-κῆς μας μετανοίας: γιὰτὶ, αὐτὴ ἢ σωστικὴ «γαστήρ» καὶ «κιβωτὸς» δὲν εἶναι ἄλλη παρὰ ἢ Παναγία, ἢ ὁποία, ὡσὰν μεταγωγικὸ ὄχημα τῶν πιστῶν, μᾶς διαπερνᾶ σώους μέσα ἀπ' τὰ κύματα (προβλήματα) τῆς ζωῆς («τοῦ βίου τὴν θάλασσαν») καὶ «ἐν πελάγει τοῦ βίου» ὅπως ἀκριβῶς πέρασε — διήλθε (πρβλ. Πάσχα) «ἐκ παρθενικῶν λαγόνων» ἀλωβήτως ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἐδῶ ἢ Ὑμνογραφία συνάπτει κατ' ἀντίθεση τὴν ἄλλη, τὴν ἄτυχῃ διέ-

λευση τοῦ Φαραώ μετὰ τὴν γιορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς.

Ὁ «δυνατὸς ἐν πολέμῳ» (Ψαλμ. 23,8) Κύριος συνέτριψε διὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (πρβλ. τὸ μονόγραμμα X τοῦ Μ. Κωνσταντίνου) νικηφόρα τὶς δυνάμεις τοῦ κακοῦ (αὐτῶν δυναστῶν τὰ κράτη), ἀποκαλύπτοντας τὴν ὑπεροχὴ τῆς θείας παντοδυναμίας ἐναντι κάθε ἀνθρώπινης στρατιωτικοπολιτικῆς ἰσχύος. Γι' αὐτὸ ψάλλει ὁ Ἀσάφ: (Σὺ ἐκραταίωσας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν· Σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος, ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς Αἰθίοψιν) (Ψαλμ. 73, 13-14). «Δράκων» (Draco) εἶναι ὁ γνωστὸς στὴν Ἰουδαϊκὴ Ἀποκαλυπτικὴ ὄψις Λευιάθαν, τ.ἔ. ὁ μεγάλος φολιδωτὸς κροκόδειλος ἐν εἶδει προϊστορικοῦ δεινόσαυρου (σαυροειδοῦς), σύμβολο τῆς Αἰγύπτου, ὁ ὁποῖος περιτυλίσει ὅλη τὴν ὑδρόγειο, τινάζοντας τὴν κεφαλὴ του πρὸς τὰ Ἄνω γὰρ ν' ἀποροφήσει τὸν «Ἥλιο». Ὁ δράκος αὐτός, τοῦ ὁποῖου γίνεται συχνὴ μνεία στὶς Καταβάσεις εἴτε ὡς ὑπάρξεως αὐτοῦ καθαυτοῦ, εἴτε ὡς ἐκ τῆς καταστρεπτικῆς ἐνεργείας του (πρβλ. ἰδὸς τοῦ ὄψεως), σημαίνει θεολογικῶς τὸν Σατανᾶ (διάβολο), ὁ ὁποῖος στὴν Π.Δ. καὶ ἰδίως στὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ, ἐμφανίζεται ὡς «βασιλεὺς πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδατιν» (41,26, Σύμμαχος, Ὀλυμπιόδωρος). «Κεφαλὴ» ὄλων τῶν ἀμαρτιῶν θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς Νηπτικούς ἢ φιλαυτία (ὑπερηφάνεια - ἐγωϊσμός), ἐνῶ «κεφαλαὶ» εἶναι τὰ τρία βασικὰ πάθη: Φιληδοονία (Libido: ἀύγρασία τῶν σωματικῶν ἡδονῶν), κατὰ τὸν ἅγιον Γρηγόριον Συναῖτη, φιλαργυρία («Μαμωνᾶς») καὶ φιλοδοξία (Complex ἀνωτερότητας - κατωτερότητας)· γι' αὐτὸ καὶ καλοῦνται ποιητικῶς «τριστάται» οἱ στρατιῶτες τοῦ Φαραώ, γιὰτὶ σὲ κάθε αἰγυπτιακὸ πολεμικὸ ἄρμα ἐπέβαιναν τρεῖς· ἔτσι οἱ Καταβάσεις μᾶς ὀδηγοῦν σὲ μιὰ ἀντιστοιχία πρὸς τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς (ἐπιθυμητικὸ, θυμικὸ, λογιστικὸ). Ἐπίσης, οἱ δαίμονες ἀλληγορικὰ καλοῦνται ἐξ αἰτίας ἀκριβῶς τοῦ συμβολισμοῦ αὐτοῦ, καὶ «ἀναβάται» ἢ «ἄρματα», γιὰ τὴν ἐπαρση καὶ ἀλαζονεία τους. Τέλος, ἡ «Αἴγυπτος» δηλώνει πνευματικὰ τὴν ἀμαρτία. «Δράκοντα καλεῖ τοὺς Αἰγυπτίους, κεφαλὰς τῶν δρακόντων τοὺς ἐκείνων ἀρχηγούς, ταξιάρχαυ καὶ λοχαγούς, δράκοντα δὲ τὸν Φαραώ», ἐπεξηγεῖ ὁ Θεοδώρητος. Οἱ Ὁ' ἀπέδωσαν μετὰ τὴν ἴδια λέξιν («δράκων») δυὸ διαφορετικὰ ἄλλα: α) Tanninim <Tanan (=ἐκτίνειν), ποὺ σημαίνει θαλάσσια τέρατα, ἤτοι ὄφεις θαλάσσιους, μακροὺς καὶ ἐκτεταμένους, καὶ β) τὸν Λεβιάθαν. Σύμφωνα πάντως μετὰ Ἐξ. 14,30, μετὰ τὴν φαραωνικὴ πανωλεθρία, ἡ θάλασσα ἐξέμεσε τὰ πτώματα τῶν Αἰγυπτίων στὸν αἰγιαλὸ, ὅπου σαρκοφάγα θηρία, θῶες ἢ ὄρνεα, τὰ κατασπάραξαν. Ἐνῶ ὅμως ὁ Θεὸς ἄφησε βορᾶ τῶν θηρίων τοὺς ἐχθροὺς τῶν πιστῶν παιδιῶν Του, κατὰ τὴν ὑμνολογίαν τῶν Καταβάσεων, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ὄχι μόνον τὸν θανάτωσαν, ἀλλὰ θὰ ἄφηναν καὶ ἄταφο τὸ νεκρὸ σῶμα Του γιὰ νὰ τὸ καταφάγουν αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ θηρία, ἂν κατὰ Θ. Πρόνοια δὲν τὸ ἀποκαθῆλωναν καὶ ἐνταφίαζαν

ἐυλαβῶς οἱ κρυφοὶ μαθητὲς τοῦ Κυρίου, Ἰωσήφ καὶ Νικόδημος.

*

Ἢδη ἀναφέραμε, ὅτι τὸ μόνο ἰσχυρὸ καὶ ἀποτελεσματικὸ ὄπλο-μέσο, ποὺ διαθέτουν οἱ Χριστιανοὶ σὲ ὁποιοδήποτε ἀπόλεμο (ὕλικό ἢ πνευματικὸ), εἶναι κατὰ τὶς Καταβάσεις σαφῶς ὁ σταυρός, ποὺ διαθέτει τὴ σωστικὴ ἰδιότητα τῆς ακιβωτοῦ, ἀφοῦ καὶ αὐτός «ἀπὸ ξύλου ἦν», κατὰ τὸν Εὐσέβιον Ἐμέσης. Τὸ ξύλο, καὶ μάλιστα γιὰ τὴν ἀρχαία ἐποχὴ, ἦταν τὸ κατ' ἐξοχὴν πυριπλεγεῖς εἶδος· στὸ μεταξὺ, ὁ διαφορούμενος συμβολισμὸς τῆς φωτιᾶς (τοῦ πυρός), ὡς γνωστὸ, κατέχει σημαντικὴ θέση στὴ θεολογία περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, ἐρειδόμενος στὸ Δευτ. 4,24 («Κύριος ὁ Θεὸς σου πῦρ καταναλίσκον ἐστίν») καὶ ἀκολουθώντας τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸ Θεολόγο, ἀπαντᾷ ἀπερίφραστα ὅτι τὸ ὄπλο αὐτοῦ τοῦ σταυροῦ εἶναι καὶ ἔχει τὶς ἰδιότητες τῆς φωτιᾶς: «...θεοφεγγεῖ πυρσῶ Πνεύματος, ἐνθάπτει νόμασιν ἀμπλακίην...» (βλ. Ἀκροστιχ. ἰαμβ. κανόνος τῶν Θεοφανείων).

Ὁ Μωϋσῆς, ὡς τύπος τοῦ ἀνοδῶν (πρβλ. Ὑπερεγὼ - Superego στὴν Ψυχολογία τοῦ βάρους), κατὰ τὸν Ἠσύχιον τὸν πρεσβύτερο, χτύπησε σταυροειδῶς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα μετὰ τὴν ῥάβδο του («σταυροτύποις Μωσῆος χερσίν»), καὶ τότε αὐτὴ σχίστηκε. Ἡ «θάλασσα», καὶ γενικὰ τὸ «ὔδωρ», συμβολίζουν στὴ Νηπτικὴ Θεολογία (π.χ. ὁ Μακάριος ὁ Μέγας στὴν ΜΔ' ὁμιλία του, συμβολίζει τὸ πνεῦμα μετὰ τὸ νερὸ) καὶ τὴν Ἀναλυτικὴ Ψυχολογία τοῦ C. Jung τὸ ἀσυνείδητο (πρβλ. Κάλλιστος Καταφυγιώτης), τὸ ὁποῖο εἶναι σάν τὸ νερὸ (ἄλλωστε, τὸ ὔδωρ, κατὰ τὸν ἅγ. Νικόδημον τὸν Ἁγιορείτη, σημαίνει καὶ τὴ σάρκα τοῦ Κυρίου), «ἀχρωμάτιστο», δηλ. ἠθικὰ οὐδέτερο. Ὁ Ἐρυθρὰ, λοιπόν, γίνεται ἡ «θάλασσα» (τὸ ὔδωρ), ὅταν «χρωματιστεῖ» ἀπὸ τὴν εἰς τὸ χρῶμα τοῦ αἵματος («αἱματώδη») ἀμαρτία (πρβλ. Ἦσ. 1,18), μεταβαλλομένη, ἔτσι, σὲ «ἄλμυρὰ θάλασσα τῆς ἀσεβείας». Πράγματι, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος (τὸ Ἐγὼ) εἶναι «κόκκινος» (ἀμαρτωλὸς), καὶ τὸ ἀσυνείδητό του θὰ φανεῖ «κόκκινον» χρωματισθέν, ὅπως ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα ποὺ ἐξωτερικὰ καὶ στὰ παραλία φαινόταν κόκκινη, ἐπειδὴ φέγγριζαν μερικὲς κοκκινόπετρες κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὡς νέος Μωσῆς, ἔσχισε μετὰ τὴν δικήν του ῥάβδο, δηλ. τὸν Τιμίου Σταυρὸ (πρβλ. Ψαλμ. 44,7) τὴν ἀμαρτία (σὲ πείσμα τοῦ Ἀντίχριστου χῆς' (666), ὁ ὁποῖος ἐπέδιωσε νὰ σχίσῃ τὸ Χριστὸ, ἐφόσον τὸ ὄφιοειδὲς ξ, ὡς συμβολικὸ γράμμα τοῦ Σατανᾶ — καὶ αὐτὸ γίνεται φανερότερο ἂν τοποθετήσουμε τὸ I (συμβολικὸ γράμμα τοῦ Σταυροῦ) πάνω στὸ ξ, ὑπενθυμίζοντας τὸν «χαλκοῦν ὄφιν» τοῦ Μωϋσῆ— διαχωρίζει τὴν λέξιν Χ(ριστός), διαπερνώντας μας στὴν «ἐρημο» (ἐλλειψη καὶ ἀπουσία δηλ. τῆς «υἰγρότητας») - ἀμαρτίας, τ.ἔ. στὴν ἀ-πάθεια.

Ἔτσι, τὸ «βάθος τῆς θαλάσσης» (ἀσυνείδητο), γιὰ μὲν τοὺς «Αἰγυπτίους» γίνεται ὑγρὸς τάφος,

για δὲ τοὺς «Ἰσραηλίτες» ξηρά-στεριά (πρβλ. Γεν. 1,6). Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια περιγράφει ὁ Κοσμῶς ὁ Μελωδός, ὅταν γράφει ποιητικά, ὅτι ὁ βυθός μόνον τοὺς «ἐν μετανοίᾳ» σώζει, ἐνῶ τοὺς «ἐν ἀμετανοήσι» (ἠθικὴ πώρωση) καταστρέφει: «Ἀδάμ τὸν φθαρέντα ἀναπλάττει... καὶ δρακόντων, κεφαλὰς ἐμφωλευόντων διαθλάττει». Συνεπῶς, ἐπιβάλλεται σὲ μᾶς τοὺς Χριστιανοὺς νὰ «βαπτίζομαστε» ὅχι «φαραωνικῶς» (καταβυθιστικῶς), ἀλλὰ «μωσαϊκῶς» (διαβατικῶς). Ἔτσι μόνον κι ἐμεῖς θὰ ξαναδοῦμε (ἀναξηράναιτι) τὴν «ξηρὰ» (ἔρημο), ἀφήνοντας τὸ Πνεῦμα τοῦ φωτός (πρβλ. φωτισμός) νὰ ρίξει ἀπλετα τις (ἄκτιστες) ἀκτῖνες τοῦ (Γεν. 1,9 Ἐξ. 14,24), ὡς «στήλη φωτός» (νεφέλη)· τότε ἐπανασυνειδητοποιεῖ κανεὶς τὰ ἀπωθημένα στὸ ἀσυνειδητό του πάθη (ἀμαρτίες), ζώντας συνεχῶς μιὰ «φωτεινὴ ζωὴ»· αὐτὸ εἶναι τὸ «στερέωμα» (Γεν. 1,7) τῆς (προσωπικῆς) Πεντηκοστῆς τῶν πιστῶν, καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο συνδέεται θεολογικὰ ἀπὸ τὴν Ἑμνολογία ὁ καταποντισμός τοῦ Φαραῶ στὸν «ὕδατοςτροπὸ τάφο» μὲ τὴ μὴ - «πτῶση» τῶν πιστῶν, ἀφοῦ ἔχουν χτίσει τὸν «οἶκο» τους (Λουκ. 6,48) πάνω στὸν ἀχειρόμνητο καὶ ἀκρογωνιαῖο Λίθο («ἢ δὲ πέτρα σύ, Χριστέ»), ὁποῖος βρισκεται ριζωμένος βαθιὰ μέσα στὰ σπλάγχνα τοῦ «κατασκειῶν» καὶ «δασέος» «ὄρους», δηλ. τοῦ Θεοῦ Πατρός.

*

Ἄλλὰ γιὰ νὰ κάνει ὁ ποιητὴς πιὸ σαφέστερη τὴ συμβολικὴ εἰκόνα τοῦ Ὑποκάτω (τοῦ οὐρανοῦ) καὶ Ἐπάνω (τοῦ στερεώματος) δὲν ἀρκεῖται οὔτε στὸ σχῆμα πυθμένα - ἐπιφάνειας, οὔτε πεδιάδας - ὄρους· δανεῖζεται ἐπίσης καὶ τὸν ἀρχαῖο συμβολισμό τοῦ φωτός («Ἥλιος») καὶ τοῦ σκότους («τὸ σκοτεινὸν τῶν ἐν ἀμαρτίαις ψυχῶν», κατὰ τὸν Δίδυμο Ἀλεξάνδρειας). Ὅπως γιὰ τοὺς ἀρχαίους λαοὺς ἡ ἐαρινὴ ἰσημερία ἐθεωρεῖτο σημαδιακὴ ἡμέρα, ἔτσι καὶ τὸ Πάσχα γιὰ τοὺς Ἑβραίους, ἢ τὸ χριστιανικὸ Πάσχα γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς, πού νοεῖται ὡς ἡμέρα ἀναδημιουργίας τοῦ κόσμου. Γνωρίζουμε ὅτι ἡ πρωτοχριστιανικὴ Ἐκκλησία βάπτισε τοὺς Κατηχομένους τὴ νύχτα τοῦ Μ. Σαββάτου πρὸς ξημέρωμα Κυριακῆς τοῦ Πάσχα (πρβλ. «Ἀποστολικὴ Παράδοσις» Ἰππολύτου), γιὰ νὰ συνδυάσει τὸ συμβολισμό τοῦ νοητοῦ φωτός, τοῦ «Ἥλιου τῆς Δικαιοσύνης» Χριστοῦ, μὲ τὴ νατουραλιστικὴ (ἐαρινὴ) ἀναγέννηση τῆς Φύσης τῶν ἀρχαίων μυστηριακῶν θρησκειῶν. Τὸ σεληνόφως διαδέχεται τὸ φῶς τοῦ ἡλίου: «... δὲν ὑπάρχει σκοτάδι ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι γεμάτα ἀπὸ φῶς, δεδομένου ὅτι ὁ ἥλιος λάμπει ἀπὸ τὴν αὐγὴ μέχρι τὸ βράδυ, καὶ ἡ σελήνη, ἀπὸ τὸ βράδυ μέχρι τὴν αὐγὴ». (Φίλων, Περὶ τῶν ἐν μέρει διαταγμάτων, 150. Πρβλ. Εὐσέβιον, Μ. Ρ. Γ. XXII, 6960, Γρηγ. Νύσσης, Μ. Ρ. Γ. XLVI, 628 C-D, Ψαλμ. 36,6, Ἦσ. 58,10, Ἰὼβ 11, 17, Παροιμ. 4,18, Ματθ. 23,43 κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιο). Γι' αὐτὸ ψάλλουμε στὶς Καταβασίες: «τῆς νυκτός διελευθώσης, ἤγγικεν ἡ ἡμέρα, καὶ τὸ φῶς τῶ κόσμῳ ἐπέλαμψε».

Ὁ νοητὸς Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης ἀνέτειλε

«φῶς ἅγιον ἐπιστρέφον»)· αὐτὰ εἶναι τὰ Θεοφάνεια (Φῶτα), ἢ Ἐπιφάνεια δηλ. τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, πού, ἔτσι, μᾶς εἰσάγουν στὴν θεολογία τοῦ φωτός (πρβλ. Γεν. 1,4), συσχετίζοντας τὸ ἱστορικὸ τοῦ Φαραῶ μὲ τὸν (πνευματικὸ) καθαρισμὸ (ἀγιασμὸ) τῶν ὑδάτων. Ὁ ἀκρατοὺς ἐν πολέμοις Κύριος, μὲ τὴν ξαφνικὴ θαυματουργικὰ σωστικὴ ἐπέμβαση Του, τύπος τῆς ὁποίας εἶναι ἡ συμβολικὴ τριττὴ κατάδυση - ἀνάδυση τοῦ βαπτίσματος, καθαρίζει, ὑπερβαίνοντας κάθε ἀντίστοιχη οἰκολογικὴ ἀναλογία, μὲ τὸ αἷμα Του τὴ «θάλασσα τοῦ βίου», δηλ. τις καθημερινές δοκιμασίες, προβλήματα, πάθη καὶ πειρασμούς («κυματοῦμενος σάλος») καὶ τῶν «πειρασμῶν τῶ κλύδωνι», πού δέχεται μέσα της (στὸ ἀσυνειδητό) ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ τὸν ἡμερονύκτιο «φαραῶ» τῆς ζωῆς μας. Στὶς Καταβασίες γίνεται ἀκριβῶς λόγος ἀφενὸς μὲν γιὰ τὸ χρῶμα τοῦ «βυθοῦ» («μέλας πόντος»). Πρβλ. «Μαύρη θάλασσα», πού συνδυάζει τὸ ἀλμυρὸ μὲ τὸ ἄζωο κάτω ἀπὸ τὰ 200 μ. τῆς ἐπιφάνειας της), κι ἀφετέρου γιὰ τὴν ἀνα-κάλυψη (Ἀποκάλυψη) τοῦ πυθμένα («ῶφθησαν, αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου»). «Μαῦρος» (πρβλ. Ὁμήρου, «κρήνη μελάνυνδρος») ὀνομάζεται ὁ «κόλπος» (ἡ ἔδρα, ἡ μήτρα) τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας, ἐπειδὴ ὁ βυθὸς της φαίνεται μαῦρος, καθότι ἀδιαπέραστος παντελῶς ἀπὸ τὸ ἡλιακὸ φῶς, λόγω βάθους καὶ πυκνότητας (πρβλ. ἀορασία — μὴ διαγνώσιμο τοῦ ἀσυνειδήτου), ἂν καὶ εἶναι δυνατὸ σ' αὐτὸν τὸν πυθμένα της νὰ ὑπάρχουν ποικιλόχρωμα πετράδια. Ὅπως ὅμως μιὰ φορὰ στὴν ἱστορία καὶ μὲ μόνη τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, τὸ φῶς τοῦ Ἥλιου εἶδε κάποτε τὸν πάτο τῆ Ἐρυθρᾶς θάλασσας, κάνοντάς ταν ὄρατο (πρβλ. θεία διόραση — «έτασμός»), ἔτσι καὶ μεῖς ὀφείλουμε μὲ τὴ δύναμη τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος Χριστοῦ νὰ παραμερίζουμε τὰ τευχώματα (φράγματα) τῶν ψυχικῶν μας «διαμερισμάτων» ἢ «ζωνῶν ἀσφαλείας» (Κ. Horney), ὥστε νὰ ἐκνωθεῖμε στὴν ἀληθινὴ αὐτογνωσία.

*

Τέλος ἡ θεολογία τῶν Καταβασιῶν, ὀλοκληρώνοντας τὸν ἑορταστικὸ κύκλο τοῦ ἐπίγειου ἔργου τοῦ θεανθρώπου, ἀναφέρεται στὸ μέγιστο γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση γεγονὸς τῆς Ἀνάληψης τοῦ Κυρίου. Ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν Ἀνάστασή Του ἔσπασε (ἄνοιξε) —διαρρηγνύοντας ὡς διὰ μέσου τῶν Συμπληγάδων (ὕπαινηγμὸς πάλι γιὰ τὴ Μαύρη θάλασσα), κατὰ τὸν τύπο τοῦ προφήτη Ἰωνᾶ— τις πύλες τοῦ Ἄδη («ἐξ Ἄδου κατωτάτου»), περνώνας, σὰν ἄλλος Μωϋσῆς, σῶος καὶ σώζων τοὺς («συσσώμους» μ' αὐτόν, ἀπὸ τὴ νοητὴ «Ἀἴγυπτο») στὴ νοητὴ «Γῆ τῆς ἐπαγγελίας» (Βασιλεία τοῦ Θεοῦ Πατρός)· σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἡ ὑμνογραφία τῶν Καταβασιῶν διαβλέπει τὴν «εἰς οὐρανοὺς» Ἀνάληψη (ἄνοδος) στὴν «Ἄνω Ἱερουσαλήμ») τοῦ Κυρίου, προτρέποντας ἐμᾶς τοὺς πιστοὺς νὰ Τὸν ἀκολουθήσουμε στὸν ὑπερυψωμένον Γολγοθᾶ, γιὰτὶ ὁ κατὰ τὸν «πεπτωκότα» αὐτὸν κόσμον «Γολγοθᾶς» («σταυρός») συνιστᾷ γιὰ τὸν Θεὸ τὴν «ἐξ ὕψους δύναμιν»: «Σὲ τὸν καταβάνα εἰς ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ τὸν ἀνθρω-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἡ επίσκεψις τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς Ἀμερικὴν.

«Όταν θὰ ἔχη δημοσιευθῆ τὸ παρὸν σχόλιον, οἱ Ἕλληνες τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἰδιαίτερος ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος θὰ ἔχουν ἤδη ὑποδεχθῆ τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Δημήτριον καὶ θὰ ἔχουν λάβει τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας του.

Τὴν σημασίαν τῆς εἰς Ἀμερικὴν ἐπισκέψεως τοῦ Προποθρόνου ἐν τῇ καθ' ὄλου Ὁρθοδοξίᾳ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξήρην ἐν συνεντεύξει του ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰάκωβος, εἰπὼν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

πον σώσαντα, καὶ τῇ ἀναβάσει Σου ἀνυψώσαντα, τοῦτον μεγαλύνομεν».

Ὅμοια ὁ ψαλμωδὸς τῆς Π.Δ. ἔλεγε ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἰωνᾶ: «ἤλθον εἰς τὰ βᾶθη τῆς θαλάσσης, καὶ καταιγὶς κατεπόντισέ με» (Ψαλμ. 68,3), ἀλλὰ «σύ, ὁ Θεός μου, ἐπιστρέψας παρεκάλεσάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς πάλιν ἀνήγαγές με» (Ψαλμ. 70,21). Ἡ πνευματικὴ ζωὴ, ἀναμφισβήτητα, προϋποθέτει ὄχι μόνο αὐτὴ τὴ συνεχῆ πτώση καὶ ἀνόρθωση, ἀλλὰ φτάνει ἕως καὶ τῆ «συντριβῆ (per crucem ad lucem). Κατὰ τὸν ἱ. Χρυσόστομο, «καταποντίστηκαν» (πνευματικά), ἀργότερα, καὶ οἱ Ἑβραῖοι, θανατώνοντας τὸν Σωτῆρα (Λουκ. 13,34)· ἀλλὰ, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο κινδυνεύουν νὰ καταποντιστοῦν ἀπὸ τὸν πολὺ πιὸ φοβερὸ ἔχθρὸ, τὴν ἁμαρτία («βυθῶ ἁμαρτημάτων») καὶ οἱ βαπτισμένοι στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Γι' αὐτό, ἀπαιτεῖται διαρκῶς μιὰ πνευματικὴ πόντιση (βουτιά) προληπτικὰ καὶ θεραπευτικὰ μέσα στὴ νοητὴ «θάλασσα» (ἀσυνείδητο) τῆς ψυχῆς μας, σύμφωνα μὲ τὸν τύπο τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος ποῦ ἐνθάπτεται, ὅπως σπέρνεται ὁ σπόρος-σῖτος (Χριστός: «κατῆλθες ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς»), στὸν ὑγρὸ τάφο (κολυμβήθρα) «σῶμα ψυχικόν» καὶ «ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν» (Α' Κορ. 15,44). Ἡ πόντιση, ὅμως, αὐτὴ δὲν εἶναι ἀλλιῶς δυνατὴ, εἰμὴ μόνο μὲ τὴ μ ε τ ἄ ν ο ι α. Ἔτσι, κατὰ τὸν ὅσιο Νεῖλο, ὁ ποταμὸς Ἰορδάνης τυπολογικῶς σημαίνει τὴ μετάνοια (πρβλ. Πράξ. 19,4).

Οἱ Καταβασίες ἀναφέρονται στὸ περιφῆμο θαῦμα τοῦ προφήτη Ἐλισσαίου (Δ' Βασ. 6, 1-7), ποῦ σχετίζεται μὲ τὴν ἀποκάλυψη (φανέρωση - ἀξ-ομολόγηση) στὴν ἐπιφάνεια (τὸ συνειδητὸ) ἀσυνείδητων - ἀπωθημένων (τοῦ «βυθοῦ») τάσεων - ἐπιθυμιῶν (ὀρμῶν). Ἡ σιδερένια ἀξίνα, σύμβολο τῆς ἁμαρτίας (Ψαλμ. 37, 5, Ζαχ. 5, 7-8) διαγνώστηκε (φάνηκε), οὕσα βυθισμένη στὸν πάτο τοῦ «νεροῦ»

«Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Πατριάρχου σημειώνει τὴν ἀρχὴ μιᾶς νέας περιόδου στὴν ἱστορία τῆς ἴδιας τῆς Ἀμερικῆς. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ, ποῦ ἔρχεται Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὴς Ἠνωμένες Πολιτεῖες ὄχι μόνον ὡς πρόσωπο, ἀλλὰ ὡς φορεὺς μιᾶς οἰκουμενικῆς κληρονομίᾶς τουλάχιστον 14 αἰῶνων. Ἦταν καιρὸς νὰ πάρει ἡ Ἀμερικὴ μιὰν πρώτη γεύση καὶ ἐμπειρία τοῦ τί εἶναι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὡς φυσιογνωμία, ὡς ἱστορία, ὡς λειτουργημὰ καὶ ὡς παρότρυνση... Εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργηθεῖ ἐπίσης μιὰ καινούργια ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση γιὰ τὴν ὁμογένεια, ποῦ νὰ ἔχει ἐπίκεντρό της τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο».

Παράλληλως, ὡς ἐτόνισεν ὁ χαρισματικὸς πνευ-

(τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνη, ὁ ὁποῖος «ἐκολπώσατο», δηλ. δέχτηκε μέσα στοὺς κόλπους του τὴν «τέμνουσαν ἀξίνην»), ἀναδυθεῖσα θαυματουργικῶς στὴν ἐπιφάνεια, μὲ τὴ «ρίψη» (πρβλ. λογοθεραπευτικὴ νύξη) ἀπὸ τὸν προφήτη ἐνὸς «ξύλου» (πρβλ. τὸν Τίμιο Σταυρό, ὁ ὁποῖος ὡς ἐκ τοῦ χιαστοῦ σχήματός του δηλώνει τὸ δίκωπο σὰν τὴ φωτιά, ποῦ ἀπ' τὴ μιὰ θερμαίνει καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη καίει), τὸ ὁποῖο ἔλκυσε, ὄντας ἐλαφρότερο τὸ βαρύτερο, δηλ. τὸ «σιδηροῦν», τὸ ὁποῖο ἔπειτα καὶ «τακτοποίησε» κατάλληλα ὁ προφήτης μπροστὰ στὴ «δοκὸ» (στυλιάρι), θέτοντας ἔτσι μεταφορικὰ τὴν ἁμαρτία πάλι ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἁμαρτάνοντος, δηλ. ἐπὶ τοῦ συνειδητοῦ («ὑψώσον σεαυτῶν»)· γι' ἄλλη μιὰ φορὰ, λοιπόν, φαίνεται —ἐφαρμοσμένο στὰ χριστιανικὰ δεδομένα— ἐκπληρωμένος (ἀρχετυπικὰ) ὁ δελφικὸς χρησμός τῆς Πυθίας Ἀριστονίκης, ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν «θεωροῦς» στὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν, ρωτώντας τί ἔπρεπε νὰ πράξουν ἐπελαύνοντος τοῦ Ἐέρξη μέσα σὲ ὀκτὼ ἡμέρες μετὰ τὴ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν στὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς, ὅτι ὁ Ζεὺς θὰ δώσει στὴν Τριτογένεια Ἀθηνᾶ ἓνα «ξύλινο τεῖχος», τὸ ὁποῖο, ἐρμηνευόμενον ἀπὸ τὸν Θεμιστοκλῆ ὡς τὰ πλοῖα, θὰ παραμείνει ἀπόρητο, σῶζον, ὡς «τεῖχος τῆς πόλεως» (Ἀποκ. 21,14) αὐτὴν τὴν «πόλη», τὴν «πολιτεία» τοῦ Ἄβελ, κατὰ τὸν ἱ. Αὐγουστῖνο (στὴν Ἀποκαλυπτικὴ γραμματεία ἢ Ἐκκλησία συμβολίζεται ὡς πύργος, λ.χ. στὸν Ποιμένα τοῦ Ἐρμᾶ, ἐνῶ ἡ ἀνθρώπινη ὑπαρξὴ ὡς πόλη, κατὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιο, ἔχουσα διόδους, εἰσόδους καὶ ἐξόδους - τὰ τέσσερα ἄκρα καὶ τίς σωματικὲς ὁπές), δηλ. τὴν ἐδεμικὴ Ἐκκλησία ὡς κιβωτὸ σωτηρίας μὲ τὸν ξύλινο σταυρὸ της (πρβλ. Γεν. 2,9).

ΣΠΥΡΟΣ ΤΣΙΤΣΙΓΚΟΣ

Θεολόγος - Πρόεδρος Π.Ε.Θ. Ν. Εὐβοίας

μαϊκὸς Ἠγέτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς Ἀμερικὴν θὰ ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ γνωρίσουν οἱ ξένες Ἐκκλησίες, ἡ Καθολικὴ, ἡ Προτεσταντικὴ, ἀκόμη καὶ τὰ ἄλλα θρησκεύματα, ὅπως εἶναι ὁ Ἰουδαϊσμός καὶ τὸ Ἰσλάμ, πὺν ἔχουν καινούργιες τῶρα ρίζες στὴν Ἀμερικὴ, διὸ ὑπάρχει μίᾶ Ἐκκλησία ὄχι μόνον παλαιά καὶ ἔνδοξη καὶ ἁγία, ἀλλὰ μίᾶ Ἐκκλησία ζῶσα στὴν ἐποχὴ μας, μὲ δικό της μήνυμα καὶ φωνὴ γύρω ἀπὸ τὰ διεθνή, καθὼς καὶ τὰ τοπικά, κοινωνικά, ἠθικά καὶ πραγματικά προβλήματα τῆς ἐποχῆς».

Ἀνάγκη τροποποιήσεως τοῦ νόμου περὶ τῶν Κέντρων Ἀποκαταστάσεως τῶν Τοξικομανῶν

Ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει ὑπεγράφη προσφάτως συμφωνία μεταξὺ τῆς ἐν αὐτῇ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Σοβιετικοῦ Ὑπουργείου Ὑγείας διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ὀργάνωσιν τοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ ἀλκοολισμοῦ καὶ τῶν ναρκωτικῶν, τοῦθ' ὅπερ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸ νὰ προετοιμάζη αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία τὴν ἴδρυσιν εἰδικῶν νοσοκομείων διὰ τὴν ἀποτοξίνωσιν τῶν ἀλκοολικῶν καὶ τῶν ναρκωμανῶν.

Ἀλλὰ ἂν αὐτὰ συμβαίνουν ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει, τί θὰ ἐπρεπε νὰ γίνεταί ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἑλλάδι; Ὅθεν ἂς ἐλλίσωμεν, διὸ ἡ Κυβέρνησις θὰ προβῆ εἰς νομοθετικὴν ρύθμισιν τῆς προσπαθείας πρὸς ἀναβάθμισιν τοῦ ἀντιναρκωτικοῦ ἀγῶνος, ὡς προτείνεται ἐν σχετικῷ ἐγγράφῳ, τὸ ὁποῖον ἐστάλη εἰς τὴν Ὑπουργὸν Ὑγείας κ. Γιαννάκου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Χριστοδούλου, ὅστις ὡς γνωστόν, ἔχει ἐφαρμόσει εὐρὸν καὶ πολύπτυχον πρόγραμμα καταπολεμήσεως τῶν ναρκωτικῶν.

Ὁ Σεβασμιώτατος, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἐγγράφον του τοῦτο, ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς: «Ἡ τρομακτικὴ ἄνοδος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θυμάτων τῶν ναρκωτικῶν στὴν χώρα μας ἐπιβάλλει καὶ στὴν Ἐκκλησία τὸ χρέος νὰ ἀναλάβει συντονισμένο ἀγῶνα εὐαισθητοποίησης τῆς κοινῆς γνώμης καὶ μάλιστα τῆς νεολαίας γιὰ τὰ αἴτια, πὺν ὀδηγοῦν σὺν «λευκὸ θάνατον», ἀλλὰ καὶ καθιστᾶ πλέον γιὰ τὴν Πολιτεία ἀδήριτη ἀνάγκη τὴν τροποποίησιν τοῦ ἰσχύοντος νόμου, προκειμένου νὰ δοθῇ στὴν Ἐκκλησία ἡ δυνατοῦς νὰ δημιουργήσῃ Κέντρα Ἀποκατάστασης Τοξικομανῶν καὶ Ἐπανεξαρτήσεως τῶν στὴν κοινωνία, δεδομένου διὸ τὸ σημερινὸ νομικὸ πλαίσιο δὲν προσφέρει τέτοια δυνατότητα».

Ἀνθησις τῆς Μοναστικῆς Πολιτείας τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ὁ διακεκριμένος συντάκτης τῆς εἰς οἰκονομικὰ κριτικὰ ζητήματα ἀναφερομένης στήλης τῆς «Μεσημβρινῆς» κ. Κ. Κόλμερ ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ του ἐπεσήμανε προσφάτως τὴν ἀνθησιν τῆς Μοναστικῆς Πολιτείας τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Οὕτως, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, γράφει τὰ ἑξῆς:

«Μία σύντομη ἐπίσκεψις σὺν Ἁγίου Ὁρος μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαπιστώσομεν —συγκρίνοντάς με προηγούμενες ἐπισκέψεις μας— διὸ ἡ Ἀθωνικὴ Πολιτεία βρίσκειτῃ σὲ ἄνοδο... Αὐτό, πὺν διαπιστώσαμε σὺν Ἁγίου Ὁρος, ὅπου κι ἂν πῆγαμε, ἀπὸ τὴν Ἱ. Μονὴ Βατοπεδίου μέχρι τὴν Ξεροφῶντος καὶ ἀπὸ τὴν Ἐσφιγμένου μέχρι τὴν οἰκίαν τῆς Ἁγίας Ἄννας, ἦταν ἕνα πνεῦμα αἰσιοδοξίας γιὰ τὸ μέλλον τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Νέοι ἀνθρώποι ἐπανδρώνουν τὶς 20 μονῆς καὶ πολλὰς ἀπὸ τὶς μέχρι τοῦδε ἐγκαταλειμμένες οἰκίαι. Νέον αἷμα —ἀκόμη κι ἀπὸ τὴν Κύπρον— διοχετεύεται σὺν ἀφθαρτῆς ἀρτηρίαις τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ πὺν ζωηρὰ πάλλει ἡ μεγαλόθυμος καρδιά του. Παντοῦ οἱ μονῆς ἐπισκευάζονται. Τὰ ἱερὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδοξίας συντηροῦνται κι ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε ἡ παρακμὴ καὶ ἡ ἐγκατάλειψη, σήμερον βλέπει κανεὶς ζωὴν, προκοπὴν καὶ συνέχειαν τῆς παράδοσης».

Αἱ ἀξιόλογοι διαπιστώσεις αὗται ἐπιβεβαιώνουν τὸ σιγήν ἐπισημαίνον γινόμενον γεγονός, διὸ τὸ Ἁγιον Ὁρος ἀνανεοῦται πνευματικῶς καὶ ἀποτελεῖ ἀκρόπολιν καὶ προπύργιον τῆς καθ' ὅλον Ὁρθοδοξίας.

Ἀνάγκη αὐτοελέγχου.

Τὸ «Ἐθνικὸν Συμβούλιον Ραδιοτηλεοράσεως» ἐπεσήμανε προσφάτως τὴν ἐκ μέρους τηλεοπτικῶν σταθμῶν παράθεσιν συγκεκριμένων ἰσχυροῶν διατάξεων, τὴν ὑπ' αὐτῶν παρουσίαν διαφημίσεων, αἱ ὁποῖαι προσβάλλουν τὴν γυναικὰ καὶ ἀπάδουν εἰς τὸ αἶτημα τῆς περιφρονησεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας καὶ τὴν προβολὴν προγραμμάτων, τὰ ὁποῖα περιέχουν βιαιότητος καὶ πορνογραφικὰς σκηνάς, αἱ ὁποῖαι βλάπτουν ἰδίως τοὺς ἀνηλίκους, τοῦθ' ὅπερ καταδικάζεται καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου 22 τῶν σχετικῶν ὀδηγιῶν τῆς Ε.Ο.Κ.

Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ ἀντιληφθῶμεν, διὸ τὰ τηλεοπτικὰ ὅπως καὶ τὰ ραδιοφωνικὰ προγράμματα, ὡς καὶ ἡ λογοτεχνικὴ ἢ κινηματογραφικὴ ἢ θεατρικὴ παραγωγὴ δὲν πρέπει νὰ εἰσέρχονται εἰς τὰ ὅρια τῆς ἀουδοσίας. Διὰ τοὺς διαφόρους παραγωγούς, συγγραφεῖς καὶ «καλλιτέχναις» ἐντὸς ἐνὸς ἐλευ-

θέρου δημοκρατικοῦ καθεισιώτος δὲν ἔχει θέσιν ἢ προληπτικὴ λογοκρισία, ἀλλ' ὁ αὐτοέλεγχος ἐκ τῆς συναισθησεως τῆς κοινωνικῆς των εὐθύνης. Ὅταν λείπη ὁ αὐτοέλεγχος αὐτός, τότε ἡ Πολιτεία πρέπει νὰ προσιαυῆ τοὺς πανοιοτρόπως κινδυνεύοντας.

«Πρότυπον ἐπιστήμονος καὶ ἀνθρώπου».

Ἡ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν γενομένη τιμητικὴ ἐκδήλωσις εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Καθηγητοῦ τῆς Θεραπευτικῆς Κλινικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Βασιλείου Κ. Μαλάμου ἔδωκεν ἀφορμὴν ἔνθεν μὲν εἰς τὸ νὰ ἐξαρθῇ ἢ λαμπρὰ προσωπικότης τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἐπιστήμονος καὶ ἢ τερασία συμβολὴ του εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ιατρικῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι, ἐτέρωθεν δὲ εἰς τὸ νὰ ἐξαρθῇ ἢ ὑπ' αὐτοῦ προβολὴ τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ χαρακτήρος τῆς Ιατρικῆς ἀποστολῆς.

Μάλιστα διὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτὴν ἐγένετο ὑπόμνησις τῶν ἐξῆς λόγων τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Μερικά: «Διὰ τὸ νὰ διατηρηθῇ, διὰ τὸ νὰ σωθῇ ὁ ἀνθρωπιστικὸς χαρακτήρ τῆς Ιατρικῆς ἀποστολῆς, προβάλλει ἐπιτακτικὴ ἢ ἀνάγκη τῆς περιφρουρήσεως τῶν παλαιῶν ἀρχῶν τοῦ ἰδεαλισμοῦ καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως. Θὰ ἀποτελέσῃ τοῦτο τὴν μεγίστην ὀναγνώριον δι' ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εἶχον ταχθῇ νὰ διαμορφώσουν εἰς ἀποφασιστικὰς στιγμὰς τὴν Ἰατρικὴν Κοινωνίαν καὶ εἶχον τὴν διορατικότητα καὶ τὸ ὑπέριτον θάρρος νὰ ἀντιτάξουν εἰς τὸν ἐργωκεντρικὸν ὕλισμόν τὰς ὑψίστας ἀρετὰς τοῦ ἀνθρώπου».

Αὐτὸ τὸ ἰδεῶδες ἐνεσάρκωσεν εἰς τὴν ζωὴν του ὁ ἀείμνηστος Βασίλειος Μαλάμος, ὁ ὅποιος, κατὰ τὸν κ. Γ. Μερικάν, «ἐπῆρξεν ἰδανικὸν πρότυπον ἐπιστήμονος καὶ ἀνθρώπου, μὲ πνευματικὴ, ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ συγκρότησιν».

Χαρακτηριστικὸν εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῷ μεγάλῳ κήρῳ τῆς κατοικίας του ὑπάρχει περικαλλῆς γὰς, ἐν τῷ ὁποίῳ συγχάκεις τελοῦνται ἢ Θεία Λειτουργία καὶ ἀκολουθίαι μερλίμνη τῆς ἐριτίμου εὐσεβοῦς συζύγου του κυρίας Ἑλλης Μαλάμου.

«Ἐπόδειγμα ἀσυναρτησίας καὶ ἀσυνέπειας».

Ὁ ἀναμφισβητήτως μὴ «δεξιὸς» γνωστὸς φιλοσοφῶν διαροσούμενος κ. Κορηλῖος Καστοριάδης ἐν ἄρθρῳ του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ θάνατος τοῦ Λένιν» («Τὸ Βῆμα», 29.4.1990, σ. 40) προβάλλει ἀληθείας, αἱ ὁποῖαι ἐξηγοῦν τὴν οὐσιαστικὴν διάλυσιν τοῦ κομμουνισμοῦ.

Διὰ τὴν διάλυσιν αὐτὴν ὁ κ. Καστοριάδης γρά-

φει τὰ ἐξῆς: «Ἡ κατάρρευση τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀδιοκρατορίας διήρκεσε τρεῖς αἰῶνες. Δύο μόλις χρόνια ἐπῆρκεσαν, καὶ μάλιστα χωρὶς τὴν ἔξωθεν βοήθεια τῶν βαρβάρων, γιὰ τὸ νὰ ἐξαρθρωθεῖ πλήρως τὸ παγκόσμιο δίκτυον ἐξουσίας πὸν ἤλεγχε ἡ Μόσχα... Ὅσο κι ἂν τὴν ἀναζητήσαμε μετὰ μανίας, σιάνηκε ἀδύνατο νὰ βροῦμε μίαν ἱστορικὴ ἀντιστοιχία γι' αὐτὴν τὴν καταλυτικὴν κοριοροποίηση ἐκείνου, πὸν μόλις ὡς χθὲς θεωρεῖτο ἀσάλινο φρούριον. Ὁ φοβερός μονόλιθος ἀπὸ γρανίτη ἔγινε ξαφνικὰ διάφανος, σὰν τὸν ἰστὸ ἀράχνης, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ φρίκη, ἢ βαρβαρότητα, τὸ πρέμα καὶ ἢ παράνοια τοῦ συστήματος —δπως σιγά-σιγά ἀποκαλύπτονταν— πῆραν τερατώδεις διαστάσεις, ξεπερνώντας καὶ τὴ νοσηρότερη φαντασία».

Ἡ φοβερὰ αὐτὴ πραγματικότητα, ὡς τονίζεται ἐν συνεχείᾳ, «παρὰ τὶς συντομισμένες προσπάθειες τῶν κομμουνιστῶν, τῶν συναγωνιστῶν τους, ἀλλὰ καὶ τοῦ φιλοσοβιετικοῦ δημοσιογραφικοῦ κόσμου τῆς Δύσης», «ἦταν ὀρατὴ καὶ κατανοήσιμη γιὰ ὅποιον ἤθελε νὰ τὴν δεῖ καὶ νὰ τὴν κατανοήσῃ... Πρόκειται γιὰ ὑπόδειγμα ἀσυναρτησίας καὶ ἀσυνέπειας».

Προσωπογραφία τοῦ Λένιν.

Ἐν συνεχείᾳ σημειοῦμεν ὅτι ὁ κ. Κορηλῖος Καστοριάδης ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ, ὅπερ ἀνεφέραμεν εἰς τὴν προηγουμένην παρατήρησιν, προβαίνει εἰς ἀπομύθευσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ Λένιν, ὁ ὅποιος, θεωρεῖται ὑπὸ μερικῶν, ὡς μὴ ὄφελε, ἀμέτοχος τῆς εὐθύνης διὰ τὰ ὀλισθήματα τοῦ κομμουνισμοῦ.

Χαρακτηριστικῶς ὁ διαπρεπὴς ἀρθρογράφος, ὅστις ἀνήκει εἰς τὸν χῶρον τῆς «προσοδευτικῆς ἀριστερᾶς», ἐπισημαίνει τὰ ἐξῆς: «Ὁ πραγματικὸς πλάσις τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ εἶναι ὁ Λένιν... Ἀπάνθρωπος καὶ χωρὶς ἀμφιβολία ἀνιδιοτελής καὶ εἰλικρινής, ὑπερ-διορατικὸς ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀντιπάλους του καὶ τυφλὸς ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἑαυτὸ του, ξανακτίζει τὸν τσαρικό κρατικὸ μηχανισμό ἀφοῦ πρῶτα τὸν καταστρέφει καὶ ὕστερα διαμαρτύρεται γιὰ τὴν ἀνάβωσιν του πὸν ὁ ἴδιος ἔχει προκαλέσει, δημιουργεῖ γραφειοκρατικὰς ἐπιτροπὰς γιὰ τὸν καταπολεμῆσαι τὴν γραφειοκρατία, πὸν ὁ ἴδιος εὐνοεῖ, καὶ ἐμφανίζεται ταυτοχρόνως ὡς ὁ ἀρχιμάτορας μιᾶς ἐκπληκτικῆς ἀνακατάταξης καὶ ὡς ἀσήμαντο κλαράκι πὸν ἀπλῶς ἐπέπλευσε στὸν χεῖμαρρο τῶν γεγονότων».

Ἄν εἰς ταῦτα προσθέσωμεν καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Λένιν ἔδωκεν ὄθησιν εἰς τὴν προβολὴν τῆς ἀθείας καὶ εἰς τοὺς διωγμοὺς ἐναντίον τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἔχωμεν πλέον ὀλοκληρωμένην τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Λένιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

'Ιερά Μητρόπολις 'Αττικής

Μεγάλην επιτυχίαν έσημείωσε τὸ κληρικολαϊκὸν Συνέδριον τῆς 'Ι. Μητροπόλεως 'Αττικῆς, τὸ ὁποῖον ἐπραγματοποιήθη τὴν 30ὴν Μαΐου μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Δωροθέου εἰς τὸν 'Ι. Ναὸν «Εὐαγγελισμὸς Θεοτόκου» Ν. 'Ερυθραίας. Ὑπῆρξε λίαν ἐνδιαφέρουσα ἡ Εἰσήγησις τοῦ κ. Κων. Μουρατίδου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν. Τὸ θέμα ἦταν: «Ἡ Ὁρθοδοξία στὴν ἐνωμένη Εὐρώπη». Περιέγραψε τὴν κρίσιν τῆς δυτικῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία θυθίζεται στὸ τέλος τῶν ναρκωτικῶν, τοῦ ἐγκλήματος, τῆς βίας, τῶν σεξουαλικῶν διαστροφῶν, τοῦ μηδενισμοῦ κ.λπ. Ἀνέφερε τὴν ἀποτυχίαν τοῦ Παπισμοῦ νὰ συγκρατήσῃ τὴν λαίλαπα τῆς γενικῆς διαφθορᾶς. Ὁ Παπισμὸς ἀποτελεῖ νόθον ἐκκλησιαστικοπολιτικὸν ὄργανισμὸν, ἀλλοτριωμένην Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ὠδήγησε μέγα μέρος λαῶν στὶς χιλιάδες προτεσταντικῆς αἱρέσεις. Ἐπίσης κατέρρευσε ὁ μαρξιστικὸς παράδεισος καὶ ἀπεδείχθη ἀπατηλὸς μύθος, πού εἶχε ἐξαπατήσει καὶ φανατίσει τόσοσους λαοὺς μετὰ χιμαϊρικὰ ὄνειρα.

'Ακολούθως ὁ κ. Καθηγητὴς ἀνέφερε τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα τῆς ἐντάξεώς μας στὴν Ε.Ο.Κ., λόγῳ τῆς ἀνετοιμότητός μας καὶ τῶν δεδομένων τῆς ἀριθμητικῆς μας μειοψηφίας καὶ τῶν πολλῶν ἀνθελληνικῶν προπαγανδῶν.

Ὁ κ. Κων. Μουρατίδης ἦταν πολὺ ἐπιγραμματικὸς, γιὰ νὰ δώσῃ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον καὶ τὴν βαρῆτητα στὴν συζήτησιν, στὸν προβληματισμὸν καὶ στὴν ἐμβάθυνσιν μετὰ τὸν ζωντανὸν διάλογον. Ἐπὶ μίαν ὥραν ἐδέχθη ἐρωτήματα καὶ παρατηρήσεις. Κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ἔθεσαν καὶ γραπτῶς καὶ διὰ ζώσης ἀπὸ μικροφώνου ἐρωτήματα, στὰ ὁποῖα ὁ κ. Καθηγητὴς ἀπάντησεν εὐστόχως.

(Ἐκ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως)

'Ιερά Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως

Πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον, τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, τὸν Ἱερόν Σύνδεσμον Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ι. Σ.Κ.Ε.), τὸν Ἑλληνικὸν καὶ ξένον Τύπον καὶ τὰ Ραδιοτηλεοπτικὰ μέσα ἐνημερώσεως, ἀπεστάλη τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Μετὰ θαυμάτης θλίψεως καταγγέλλομεν συγκλονιστικὸν περιστάτικὸν καὶ παρακαλοῦμεν, ὅπως ὑπάρξῃ ἄμεσος ἀντίδρασις Ἱερᾶς Συνόδου, Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, Συνδέσμου Κληρικῶν, Τύπου καὶ Ραδιοτηλεοπτικῶν μέσων ἐνημερώσεως.

Μάρτυρες αὐτόπται καὶ ἀξιόπιστοι, ἐλθόντες ἐσχάτως ἐκ Βορείου Ἠπείρου, κατήγγειλαν εἰς ἡμᾶς ἀπάνθρωπον συμπεριφορὰν ἀλθανικοῦ καθεστώτος.

Καὶ συγκεκριμένα: Τὴν 2αν Μαΐου 1990, ὁ Δήμαρχος Ἀργυροκάστρου, μεταξύ τῶν ἄλλων χωρίων πού ἐπεσκέφθη διὰ νὰ προλειάνῃ ἐπίσκεψιν Κουεγιάρ εἰς

'Αλθανίαν καί, ἀκόμη, ἀνακινῶσθαι τὰ δῆθεν «ριζοσπαστικὰ» μέτρα καθεστώτος, ἐπεσκέφθη καὶ τὸ χωριὸ Πέπελη—τόπον καταγωγῆς τῶν μαρτυρικῶν ἀδελφῶν Πράσσου—ἐναντι τῆς Κακαθιάς.

Εἰς τὸ χωριὸ, λοιπόν, τοῦτο ὁ Δήμαρχος ἀνήγγειλε πομπωδῶς τὶς τελευταῖες, τάχα σπουδαῖες, παραχωρήσεις τοῦ κόμματος, ἐκάλεσε δὲ ἐν συνεχείᾳ νὰ λάβουν «ἐλεύθερα» τὸν λόγον ὅσοι τὸ ἐπιθυμοῦσαν.

Μεταξὺ τῶν ὀμιλησάντων καὶ ἐγκωμιασάντων, ἐξ ἀνάγκης, τὰ «μέτρα», ἠγέρθη καὶ ὠμίλησε καὶ ὁ θιαύως ἀποσχηματισθεὶς ἀλλὰ Ἑλληνόψυχος, γέρον πλέον, Ἱερεὺς τοῦ χωρίου Ἀντώνιος Γκιόκας, ἐκ τῶν δέκα (10) ἴσως ἐπιζησάντων μέχρι σήμερα εἰς ὄλην τὴν Βόρειον Ἠπειρον Ἱερέων.

Ἰδοῦ, ἐν συντομίᾳ, τί εἶπεν ὁ μαρτυρικὸς Ἱερεὺς. «Τί εἶναι αὐτὰ πού μᾶς λέτε; Μᾶς ἐπήρατε τὰ πάντα καὶ μᾶς ὑπόσχεσθε νὰ μᾶς δώσετε ψίχουλα;». «Μὰ πρὸ παντός—τοὺς εἶπε—μᾶς καταργήσατε τὴν θρησκείαν μας, μᾶς γκρεμίσατε τοὺς ναοὺς μας ἢ τοὺς μετατρέψατε σὲ στάβλους καὶ ἀχυρῶνες, καὶ συνεχίζετε νὰ κλέβετε ἀπὸ τὶς καρδιῆς μας καὶ κυρίως ἀπὸ τὶς καρδιῆς τῶν ἀθῶων παιδιῶν μας τὴν πίστι τῶν πατέρων μας».

«Ἄλλὰ, κατέληξε, σύντομα—καὶ νὰ εἴσθε θέθαιοι γι' αὐτὸ—θὰ ἔλθῃ ἡ νίκη τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ», ἐνῶ συγχρόνως ἐσχημάτισε μετὰ τὰ δάκτυλά του τὸ γνωστὸν σῆμα τῆς νίκης.

'Αντιλαμβάνεσθε, τώρα, τί ἔγινε.

Συγκίνησις καὶ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια ἐπεκράτησε στὸν δύστυχο λαὸ τοῦ χωριοῦ, ἀλλὰ καὶ ὀργὴ στοὺς κομματικὸς προπαγανδιστάς. Ὁρῶμενος ὁ μελιστάλακτος μέχρι τότε Δήμαρχος ἐξετράπη εἰς ὕβρεις καὶ διέταξε τὴν ἄμεσον σύλληψιν τοῦ Ἱερέως, ὅστις, δαρεὶς ἀνηλεῶς ἐνώπιον τῶν κατοίκων, μετεφέρθη ὑπὸ τῆς SIGOURIMI εἰς ἄγνωστον κατεύθυνσιν, ἀναζητηθεὶς δὲ ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τὰ τέκνα τοῦ οὐδαμοῦ εὐρέθη ὁ γενναῖος μάρτυς Ἱερεὺς. Τὸ περιστάτικὸν αὐτό, λαθὸν χώραν μετὰ τὴν ἐξαγγελίαν τῶν περὶ «ἐκδημοκρατισμοῦ» δῆθεν μέτρων τοῦ ἀλθανικοῦ καθεστώτος, ἔρχεται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ὅτι τὸ ἀντίχριστον καθεστὸς τῶν Τιράνων συνεχίζει νὰ εἶναι τυραννικόν, ἀπάνθρωπον καὶ ἐγκληματικόν, οἱ δὲ «ριζοσπαστικῆς ἀλλαγῆς» πού ἐξήγγειλε ἦταν μία δολία «φιέστα» πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ Κουεγιάρ, τοῦ ἐλευθέρου κόμμου καὶ ἰδιαίτερα τῶν ἀφελῶν Ἑλλήνων.

Θὰ συνέλθωμεν, τέλος πάντων, οἱ Ἕλληνες, καὶ θὰ ὑψώσωμεν, ἔστω καὶ τώρα, ἔντονον φωνὴν διαμαρτυρίας πρὸς τοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς καὶ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, διὰ νὰ ζητήσωμεν τὸν πλήρη σεβασμὸν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐλευθεριῶν διὰ τὸν δύσμοιρον λαὸν τῆς Βορείου Ἠπείρου;

Εἶθε ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος νὰ μᾶς λυπηθῇ καὶ νὰ

μᾶς φωτίση, νὰ πράξωμεν, ἐν προκειμένῳ, τὸ χρέος μας.

† 'Ο Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτιης Σεβαστιανός».

'Ιερά Μητρόπολις Κορίνθου

Τὴν Πέμπτη 17 Μαΐου τὸ Κεντρικὸ Γραφεῖο Αἰμοδοσίας τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου ἐπραγματοποίησε Ἡμερίδα Αἰμοδοσίας στὸ Ξενοδοχεῖο «Κόρινθος», γιὰ νὰ γιορτάσει τὰ πέντε χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων εἶχε τὴν ἐμπνευση νὰ ἰδρύσει τὸ Κεντρικὸ Γραφεῖο Αἰμοδοσίας.

Ἐλαβαν μέρος οἱ ἱερεῖς ὀργανωτὲς Ἐνοριακῶν Ἐπιτροπῶν Αἰμοδοσίας, οἱ ὅποιοι ἐξέθεσαν τὶς ἐμπειρίες τους καὶ εἰσηγήθηκαν νέες προτάσεις γιὰ τὸ μέλλον.

Σκοπὸς τῆς Ἡμερίδας ἦταν ἡ ἀνταλλαγή ἐμπειριῶν σὲ μιὰ προσπάθεια ἀναζωογόνησης καὶ σύσφιξης σχέσεων, ὥστε νὰ ἐπανατοποθετηθοῦν τὰ προγράμματα τῆς Αἰμοδοσίας πάνω σὲ μιὰ πιὸ οὐσιαστικὴ βάση καὶ μέσα ἀπὸ μιὰ ἀμφίδρομη ἐπικοινωνία, ὅπως χαρακτηριστικὰ τόνισε ἡ Δρ. Καλλιस्थένη Φαρμάκη, Δ)τρια τοῦ Σταθμοῦ Αἰμοδοσίας καὶ μέλος τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου.

'Ο Ὑπεύθυνος τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου Αἰμοδοσίας εἶπε, ὅτι μελλοντικὸς στόχος εἶναι ἡ κάλυψη ὅλων τῶν περιστατικῶν μὲ ἐθελοντικὸ αἷμα. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ χρειάζεται ἐντατικὴ ἐνημέρωση τοῦ Κορινθιακοῦ λαοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα ἐνημερώσεως, καθὼς ἐπίσης νὰ δοθοῦν κίνητρα στοὺς φορεῖς καὶ τοὺς Ἐθελοντὲς Αἰμοδότες μὲ γιορτὲς Αἰμοδοσίας, ὅπου θὰ τιμωροῦνται μὲ τιμητικὰ Διπλώματα τὰ ὅποια ἡδη ἔχει θεσπίσει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων καὶ Μετάλλια, χάλκινο γιὰ ὄσους ἔχουν προσφέρει αἷμα 10 φορές, ἀσημένιο γιὰ τὶς 25 καὶ χρυσὸ γιὰ τὶς 50.

Στὴν Ἡμερίδα παραβρέθηκαν ὁ Νομάρχης Κορινθίας κ. Ἡλίας Ἀνδρακάκος, ποὺ εὐαισθητοποιήθηκε στὸ θέμα τῆς Ἐθελοντικῆς Αἰμοδοσίας καὶ ὑποσχέθηκε νὰ βοηθήσει ἠθικὰ καὶ ὕλικα τὴν προσπάθεια. Ἐπίσης παρόντες ἦσαν οἱ Πρόεδροι τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου κ. Ἀθανάσιος Δασκαρόλης καὶ τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου Κορίνθου κ. Θεόδωρος Καϊλάνης, οἱ ὅποιοι διαβεβαίωσαν τὴν ὑποστήριξή τους στὸ θεσμό. Ὁ παρευρισκόμενος ἐπίσης ἐπιχειρηματίας κ. Ἰωάννης Γκρούτσης τῆς «Μηχανοργάνωσης Πελοποννήσου Ε.Π.Ε.» προσέφερε τὸ ποσὸν τῶν 200.000 δραχμῶν, γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν τιμητικῶν Μεταλλίων.

Παραβρέθηκε καὶ μίλησε ἡ ἐκπρόσωπος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου Πασχόντων ἀπὸ Μεσογειακὴ Ἀναιμία Νομοῦ Κορινθίας κ. Αἰκ. Ρομπόρα, ἡ ὁποία εὐχαρίστησε τὴν Ἱερά Μητρόπολη Κορίνθου γιὰ τὴν κάλυψη σὲ αἷμα ὅλων τῶν πασχόντων ἀπὸ Μεσογειακὴ Ἀναιμία τοῦ Νομοῦ.

Συμπεράσματα τοῦ Συνεδρίου:

1. Ἡ δημιουργία Εἰδικῶν δωρητῶν αἵματος γιὰ σπάνιες ομάδες καὶ

2. Εἰδικῶν δωρητῶν αἵματος γιὰ τὴν Μεσογειακὴ Ἀναιμία, ὥστε νὰ ἐξυπηρετοῦνται ἀνεξαιρέτως, ὅλα τὰ περιστατικὰ σὲ ὁποιαδήποτε ἐποχὴ τοῦ χρόνου ἀκόμη κι ἂν στὴν ὑπόλοιπη Ἑλλάδα ἐπικρατεῖ ἔλλειψη αἵματος. Καθ' ἕνα πρέπει νὰ συνειδητοποιήσει, ὅτι τὸ αἷμα εἶναι ἕνα ἀναντικατάστατο θεραπευτικὸ μέσο ποὺ προσφέρεται ἐθελοντικὰ ἀπὸ ἕνα ὕγιή σὲ ἕνα ἄρρωστο ποὺ τὸ ἔχει ἀνάγκη καὶ χωρὶς αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει.

Τὸ αἷμα δὲν θρῖσκεται στὰ ράφια ὁποιοῦδήποτε πολυκαταστήματος, ἀλλὰ ρεεῖ μέσα στὶς ἀνθρώπινες φλέβες ἀπ' ὅπου πρέπει νὰ ἀντληθεῖ μὲ ἐλευθερία καὶ ἀγάπη γιὰ νὰ χαρίσει ἕνα πολυτιμότερο ἀγαθὸ, τὴ ζωὴ.

—Γιὰ τρίτη συνεχῆ χρονιά ἔγινε στὴν Κόρινθο καὶ στὸ Ἐθνικὸ Στάδιο ἡ Παγκορινθιακὴ Γιορτὴ τῶν Νέων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορίνθου. Τὴν μεγαλειώδη ἐκδήλωση παρηκολούθησαν περισσότεροι ἀπὸ πέντε χιλιάδες Κορίνθιοι, ποὺ καταχειροκρότησαν τοὺς δημιουργούς. Ἡ ἐκδήλωση ἄρχισε μὲ ψαλμούς ἀπὸ τὴν παιδικὴ Βυζαντινὴ Χορωδία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, συνέχισε μὲ τοὺς παραδοσιακοὺς Ἑλληνικοὺς χορούς, μὲ τὴν πανέμορφη ὀρχήστρα τῶν παιδιῶν καὶ ἔκλεισε μὲ θεατρικὴ παράσταση.

Ὅλη ἡ ἐκδήλωση, ὅπως καὶ οἱ προηγούμενες, διακρίθηκε γιὰ τὴ μεγάλη τῆς ἐπιτυχία καὶ ἦταν πέρα γιὰ πέρα ἀποκλειστικὸ δημιούργημα τῶν παιδιῶν τοῦ Κέντρου Νεότητος. Τὸ σημαντικό γιὰ τὸν ἐφετινὸ χρόνο, ἦταν ἡ ἰδρυση τῆς παιδικῆς Βυζαντινῆς Χορωδίας, καθὼς καὶ ἡ ἰδρυση Σχολῆς ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Κορίνθου κ. Παντελεήμονα, ὅπου φοίτησαν καὶ διδάχτηκαν τοὺς Ἑλληνικοὺς παραδοσιακοὺς χορούς διακόσια καὶ πλέον παιδιά, ἀπὸ ἡλικίας 8 μέχρι καὶ 20 ἐτῶν, ἐντελῶς δωρεάν.

Ἡ ὅλη προσπάθεια τῶν Νέων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως εἶναι ἀξιέπαινη, διότι, μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὲ Ὁρθόδοξο φρόνημα, συνεχῶς δημιουργοῦν, τόσο μὲ τὴ μεγάλη τους γιορτὴ, μὲ τοὺς χορούς, μὲ τὴ Βυζαντινὴ παιδικὴ Χορωδία, μὲ τὶς ἀνεπανάληπτες ἐκπομπὲς τους στοὺς τοπικοὺς ραδιοφωνικοὺς σταθμούς, μὲ τὶς ἀρθρογραφίες τους στὸν Τοπικὸ Τύπο, μὲ τὸ θεατρικὸ τους ἐργαστήρι καὶ τόσες ἄλλες πνευματικὲς ἐκδηλώσεις. Μέσα στὸ σημερινὸ ἄχρωμο κόσμο, οἱ Νέοι τῆς Ἐκκλησίας μας, θρῖσκουν καὶ τὸ χρόνο ἀλλὰ καὶ τὴ διάθεση νὰ θιῶνουν πανέμορφες πνευματικὲς ἐμπειρίες, μακριὰ ἀπὸ τοὺς ποικιλόμορφους κινδύνους τῆς ἐποχῆς.

—Ἐνα καινούργιο Μοναστήρι Γυναικεῖο ἰδρύθηκε στὴν Ἱερά Μητρόπολη Κορίνθου, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Θεράποντος. Βρίσκεται σὲ μιὰ πανοραμικὴ τοποθεσία, μέσα σὲ πευκοδάσος, τέσσαρα χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ χωριὸ Γαλατάκι. Τὴν 13η Μαΐου ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, χοροστατοῦντος καὶ

του Σεβ. Μητροπολίτου Μηθύμνης κ. Χρυσοστόμου, έτέλεσαν Πανηγυρικόν 'Αρχιερατικόν 'Εσπερινόν και έθεσαν τὸ θεμέλιο λίθον στὸ νεοανεγειρόμενο 'Ιερό Ναό, πρὸς τιμὴν τοῦ 'Αγίου Θεράποντος.

('Εκ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως)

'Ιερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

1. Τὴν Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων 29 'Απριλίου και ὥρα 11.30' π.μ. ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια τῶν δύο νέων πετρώγων τοῦ 'Ασύλου 'Ανιάτων Σπάρτης.

Τὸ πρῶτὸ τελέστηκε ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη μας κ. Εὐστάθιο ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία στὸν 'Ι. Ναὸ 'Αγίου Παντελεήμονος τοῦ 'Ιδρύματος πού τὴν παρακολούθησαν πλήθῃ πιστῶν.

Στῆ συνέχεια, τὴν καθορισμένη ὥρα, ἔγινε ὁ ἀγιασμός τῶν ἐγκαίνιων. Μίλησε πρῶτος ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας, πού ἀναφέρθηκε διεξοδικὰ στὸ ἱστορικὸ τῆς ἀνέγερσης τοῦ 'Ασύλου και εὐχαρίστησε τοὺς καθ' οἰονδήποτε τρόπο συντρέξαντες γιὰ τὴν τελειοποίηση τοῦ σημαντικοῦ γιὰ τὴν περιοχὴ τούτου ἔργου.

'Ιδιαίτερα εὐχαρίστησε τὴ μεγάλη Εὐεργέτιδα κ. Εἰρήνη Πορφύρη πού προσέφερε γιὰ τὴν τελειοποίηση τοῦ ἔργου 15.000.000 δραχμῶν και τὸ προίκισε μὲ οἰκοπεδικὴ ἔκταση 4 στρεμμάτων στὸ Λουτράκι και ἓνα κατάστημα στὸν Πειραιᾶ.

'Ακολούθησαν, ὁμιλία τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ 'Υπουργείου 'Υγείας και Κοινωνικῆς Πρόνοιας κ. Παπακωνσταντίνου ὁ ὁποῖος ἐξήγησε τὸ κοινωνικὸ ἔργο τῆς 'Εκκλησίας και ὑπογράμμισε τὴ σημασία του, και τῆς κ. Εἰρήνης Πορφύρη ἡ ὁποία μὲ ἔκδηλα τὰ σημεῖα τῆς συγκίνησης εἶπε ὅτι συνέδραμε και συνδράμει τὸ 'Ίδρυμα στὴ μνήμη τοῦ συζύγου της Σαράντου και τοῦ υἱοῦ της Χαραλάμπους.

'Η τελετὴ ἔκλεισε μὲ τὴν ἀπονομὴ διπλωμάτων τιμῆς, ἐπὶ περγαμνῆς, στὴν κ. Πορφύρη ἐκ μέρους τῆς Τοπικῆς 'Εκκλησίας και τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Ιδρύματος.

'Επακολούθησαν ξεναγήσεις και δεξιώσεις τῶν ἐπισήμων και τῶν πολυπληθῶν φιλανθρώπων πού κατέκλυσαν κυριολεκτικὰ και ἀσφυκτικὰ τοὺς χώρους ὁλοκλήρου τοῦ 'Ιδρύματος.

2. Τὴν πρώτη Μαΐου, μετὰ τὸν πανηγυρικὸ 'Αρχιερατικὸ ἔσπερινὸ πού ἔγινε στὴν κωμόπολη Γερακίου Λακωνίας μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τοῦ πολιούχου 'Αγίου 'Αθανασίου, σὲ εἰδικὴ τελετῇ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. Εὐστάθιος ἐτίμησε μὲ βραβεῖα ὄλους ἐκείνους, πού μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς τους, προσέτρεξαν και διέσωσαν τοὺς 4 δημοσιογράφους πού ἔπεσαν μὲ ἀεροπλάνο σὲ ὄρεινὴν περιοχὴ πλησίον τῆς κωμόπολης.

—Στὶς 9 Μαΐου ἑορτὴ τοῦ 'Αγίου Χριστοφόρου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. Εὐστάθιος ἐτέλεσε πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία μὲ ἀρτοκλασία και ἐμπνευσμένη ὁμιλία στὸν 'Ι. Ναὸ τοῦ 'Οσίου Νίκωνος Σπάρτης γιὰ τοὺς ὁδηγοὺς και αὐτοκινητιστὲς τῆς περιοχῆς. Τὴν ὥς ἄνω ἑορτὴ τὴν καθιέρωσε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας κ. Εὐστάθιος.

('Εκ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως)

'Ιερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

'Η 'Ιερά Μητρόπολις διοργάνωσε, γιὰ πρώτη φορὰ, τὸν ἐπίσημο ἑορτασμὸ τῶν 'Αγίων τῆς Λέσθου, πού θὰ γίνεται κάθε χρόνο μὲ ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις και πάνδημη Λιτανεῖα τῆ δευτέρῃ Κυριακῇ μετὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς.

'Ο πρῶτος ἑορτασμὸς ἔγινε κατὰ τὸ ἀκόλουθο πρόγραμμα:

Κυριακὴ 10 'Ιουνίου: 'Ανεγνώσθη στοὺς ναοὺς ἐγκύκλιος ἐνημερωτικὴ γιὰ τοὺς ἀγίους τοῦ νησιοῦ μας και τὶς ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις ὅλης τῆς ἑβδομάδος.

Δευτέρῃ 11 'Ιουνίου: 'Ἐγινε ὑπαίθριος ἑσπερινὸς στὸ παλασχοριστικὸ «μαρτύριο» στὸ ὕψωμα πάνω ἀπὸ τὸ Ναυτικὸ "Ὀμιλο.

Τετάρτῃ 13 'Ιουνίου: Στὸ Δημοτικὸ Θέατρο και ὥρα 7 μ.μ. ἔγινε διάλεξη μὲ ὁμιλητὴ τὸν κ. Γ. Σωτηρίου και θέμα: «Οἱ Νεομάρτυρες και ἡ σημασία τους γιὰ τὸ "Ἔθνος μας». 'Η διάλεξη πλαισιώθηκε μὲ θυζαντινοὺς ὕμνους.

Πέμπτῃ 14 'Ιουνίου: Στὸ ναὸ τοῦ ἀγίου Θεράποντος, ὅπου εἶχαν ἐκτεθεῖ γιὰ προσκύνηση τὰ 'Ιερά Λείψανα 'Αγίων τῆς Λέσθου, ἔγινε στὶς 7 μ.μ. 'Αρχιερατικὸς 'Εσπερινὸς και ἀκολούθησε ὀλονύκτια 'Αγρυπνία. Μίλησε ὁ πανοσ. 'Αρχιμ. κ. Χρυσόστομος 'Αθανασίου.

Παρασκευὴ 15 'Ιουνίου: Στὸν ἴδιο ναὸ τὸ πρῶτὸ ἐτελέσθη ἡ Θεία Λειτουργία. Τὸ θράδου ἑσπερινὸς και ὀλονύκτια 'Αγρυπνία, μὲ ὁμιλητὴ τὸν 'Ιεροδ. κ. 'Ιάκωβο Καραμούζη.

Σάββατο 16 'Ιουνίου: Στὸν ἴδιο ναὸ τὸ πρῶτὸ ἐτελέσθη Θεία Λειτουργία. Τὸ ἀπόγευμα ὥρα 7 ὁ Μέγας 'Εσπερινὸς στὸν ὁποῖο χοροστάτησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Μυτιλήνης κ. 'Ιάκωβος και Μηθύμνης κ. Χρυσόστομος. 'Ἐλαθαν μέρος στὸν ἑσπερινὸ και συνέψαλαν 'Αγιορεῖτες Πατέρες και ὁ 'Ιερός Κλήρος τῶν Μητροπόλεων Μυτιλήνης και Μηθύμνης.

Μετὰ τὸν ἑσπερινὸ ἔγινε μὲ κάθε λαμπρότητα και κατάνυξη ἡ Λιτάνευση τῶν 'Ιερῶν Λειψάνων ἀπὸ τὸ Ναὸ τοῦ 'Αγίου Θεράποντος μὲσω προκουμιάς πρὸς τὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ ὅπου ἐναποτέθηκαν τὰ σεπτὰ Λείψανα και οἱ εἰκόνες τῶν 'Αγίων. 'Ακολούθησε δέηση και ὀλονύκτια 'Αγρυπνία.

Κυριακὴ 17 'Ιουνίου: Στὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ ἐτελέσθη 'Αρχιερατικὴ Λειτουργία ἐπὶ τοῦ Λειψάνου τοῦ 'Αγίου Θεοδώρου στὸ μέσον τοῦ Ναοῦ, μίλησε ἐκπρόσωπος τοῦ 'Αγίου "Ὀρους και ἀκολούθησε δεξίωση στὸ Μητροπολιτικὸ γραφεῖο.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

1. 'Α λ έ ξ α ν δ ρ ο ς, ἐπίσκοπος τῆς 'Επαρχίας Μηθύμνης. 'Ασκήτευσσε στὴν περιοχὴ Λαφιῶνας Λέσθου. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στὶς 30 Νοεμβρίου.

2. 'Α ν α σ τ ἄ σ ι ο ς (Πανέρας), ἀπὸ τὴν Κοινότητα 'Ασωμάτου Λέσθου. Μαρτύρησε στὸν Κασαμπᾶ τῆς Μ. 'Ασίας τὸ ἔτος 1816 ἢ 1819. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στὶς 11 Αὐγούστου.

3. 'Α ν δ ρ έ α ς, 'Επίσκοπος Κρήτης, ὁ Μέγας ὕμνογράφος. Ταξιδεύοντας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη

για την Κρήτη, απέθανε στο πλοίο έξω απ' το νησί μας και έτάφη στην Έρεσό το έτος 740. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 4 'Ιουλίου.

4. Γ ε ώ ρ γ ι ο ς, 'Αρχιεπίσκοπος Μυτιλήνης, ό Σημειοφόρος (= θαυματουργός). 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 7 'Απριλίου.

5. Γ ε ώ ρ γ ι ο ς, 'Αρχιεπίσκοπος Μυτιλήνης, ό 'Ομολογητής. 'Αδελφός των όσιών Δαβίδ και Συμεών. 'Η μνήμη του γιορτάζεται χωριστά στις 16 Μαΐου.

6. Γ ε ώ ρ γ ι ο ς (Πασγιάνος), νεομάρτυς. Μαρτύρησε στην Κωνσταντινούπολη το έτος 1693. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 14 Φεβρουαρίου.

7. Γ ε ώ ρ γ ι ο ς, από την 'Ιθρία, νεομάρτυς. Μαρτύρησε στη Μυτιλήνη το 1777. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 2 'Ιανουαρίου.

8. Γ ρ η γ ό ρ ι ο ς, 'Επίσκοπος "Ασσου. Γεννήθηκε στη Γέρα της Λέσθου. "Εγινε επίσκοπος "Ασσου Μ. 'Ασίας. "Εζησε κατά το 12ο αιώνα. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 10 'Ιουλίου και ή εύρεση των λειψάνων του την Α' Κυριακή μετά τις 10 Νοεμβρίου.

9. 10. 11. Δ α θ ί δ, Σ υ μ ε ώ ν και Γ ε ώ ρ γ ι ο ς, άδελφοί Λέσθιοι. 'Ο Δαβίδ άσκήτησε στο όρος "Ιδη της Μ. 'Ασίας. 'Ο Συμεών άσκήτησε πάνω σε στύλο στη Λέσθο (Συμεών ό νέος στυλίτης) και ό Γεώργιος έγινε 'Αρχιεπίσκοπος Μυτιλήνης. "Εζησαν τον 9ο αιώνα.

12. Δ η μ ή τ ρ ι ο ς (Μπεγιάζης) από την 'Αγίασο Λέσθου. Μαρτύρησε στον Κασαμπά της Μ. 'Ασίας το έτος 1816 ή 1819 μαζί με τον 'Αναστάσιο Πανέρα από τον 'Ασώματο. 'Η μνήμη τους γιορτάζεται στις 11 Αύγουστου.

13. Δ ο ύ κ α ς ό Μυτιληναίος. Μαρτύρησε το 1564 στην Κωνσταντινούπολη. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 24 'Απριλίου.

14. Θ ε ό δ ω ρ ο ς ό Βυζάντιος, Πολιούχος Μυτιλήνης. Μαρτύρησε στη Μυτιλήνη το έτος 1795. Με τις προσευχές του έσωσε τη Μυτιλήνη από την πανώλη το 1832 και την προστάτησε κατά τον τελευταίο πόλεμο. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 17 Φεβρουαρίου και ή άνακομιδή των λειψάνων και ή άνάμνηση του θαύματος του 1832 την Δ' Κυριακή μετά το Πάσχα.

15. Θ ε ό δ ω ρ ο ς ό Μυτιληναίος ή Χαντζής. Γεννήθηκε στην Κοινότητα Πύργου Θερμής Λέσθου. Μαρτύρησε στη Μυτιλήνη το 1784. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 3 'Ιανουαρίου και ή εύρεση των λειψάνων του στις 4 Σεπτεμβρίου.

16. Θ ε ο κ τ ί σ τ η ή Μηθυμναία. 'Εμόνασε στο νησί μας και στην Πάρο. 'Απεβίωσε το έτος 872. 'Η μνήμη της γιορτάζεται στις 9 Νοεμβρίου.

17. Θ ε ο φ ά ν η ς 'Ομολογητής, ήγούμενος Σιγριανής. Θεωρείται κτήτωρ της 'Ιεράς Μονής 'Υψηλού κατά τον 8ον αιώνα. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 12 Μαρτίου.

18. Θ ε ω ν ᾱ ς, άρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ό Λέσθιος († 1541). Κτήτωρ της Μονής της 'Αγίας 'Α-

ναστασίας Χαλκιδικής, όπου και εύρίσκεται το λείψανό του. 'Η μνήμη του έορτάζεται την 4ην 'Απριλίου.

19. Θ ω μ ᾱ ῖ ς, όσια. Γεννήθηκε στη Λέσθο. "Εζησε και απέθανε στην Κωνσταντινούπολη κατά το 10ο αιώνα. 'Η μνήμη της γιορτάζεται στις 3 'Ιανουαρίου.

20. 'Ι γ ν ᾱ τ ι ο ς, 'Αρχιεπίσκοπος Μηθύμνης, Λέσθιος. Κτήτωρ των 'Ιερών Μονών Λειμώνος και Μυρσινιώτισσας στην Καλλονή. 'Εκοιμήθη έν Κυρίω τη 14η 'Οκτωβρίου του 1567. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 14 'Οκτωβρίου..

21. Κ ω ν σ τ α ν τ ῖ ν ο ς ό έξ 'Αγαρηών, από το 'Υψηλομέτωπο της Λέσθου. 'Επίστεψε και μαρτύρησε για την πίστη του Χριστού στην Κωνσταντινούπολη το 1819. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 2 'Ιουνίου.

22. Λ ο υ κ ᾱ ς, όσιομάρτυς. "Ηλθε από την 'Ανδριανούπολη στη Μυτιλήνη, άφου άσκήτησε στο "Αγιον "Ορος. Μαρτύρησε στη Μυτιλήνη το 1802. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 23 Μαρτίου.

23. Ν ι κ ό λ α ο ς, νεομάρτυς. Μαρτύρησε στη Μυτιλήνη το 1771. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 16 'Ιανουαρίου.

24. Π α ρ θ έ ν ι ο ς, Οίκουμενικός Πατριάρχης, Λέσθιος. Τόν έκρέμασαν οί Τουρκοί στην Κωνσταντινούπολη στις 24 Μαρτίου 1657. 'Η μνήμη του γιορτάζεται στις 24 Μαρτίου.

25. Π έ ν τ ε γυναικες μάρτυρες στη Λέσθο. Μαρτύρησαν στους πρώτους αιώνες της Χριστιανικής 'Εκκλησίας. 'Η μνήμη τους γιορτάζεται στις 5 'Απριλίου.

26. 'Ο "Αγιος Ραφαήλ 'Αρχιμανδρίτης από την 'Ιθάκη. 'Ο άγιος Νικόλαος 'Ιεροδιάκονος από τη Θεσσαλονίκη. Είρήνη 12 χρόνων, κόρη του προεστού της Κοινότητος Θερμής.

('Εκ της 'Ι. Μητροπόλεως)

'Ιερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Μέ ιδιαίτερη λαμπρότητα και συμμετοχή χιλιάδων λαού, γιορτάσθηκε στις 27 Μαΐου ή μνήμη του 'Οσίου 'Ιωάννου του Ρώσου, στο Νέο Προκόπι Εύβοιας, όπου φυλάσσεται ως άτίμητος θησαυρός το ιερό και θαυματουργό του λείψανο.

'Αφ' έσπέρας έτελέσθη 'Αρχιερατικός 'Εσπερινός χοροστατούντος του Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. 'Ιακώβου, ό όποιος και έκήρυξε τον Θεϊον λόγον. Την κυριώνυμον ήμέραν έγινε 'Αρχιερατικό Συλλείτουργο προεξάρχοντος του Σεβ. Μητροπολίτου Κυθήρων κ. 'Ιακώβου, με την συμμετοχήν των Σεβ. Μητροπολιτών Ναυπάκτου και 'Αγίου Βλασίου κ. 'Αλεξάνδρου (ό όποιος κήρυξε και τον θ. λόγον), Θήρας, 'Αμοργου και νήσων κ. Παντελεήμονος, Μυτιλήνης κ. 'Ιακώβου, Χαλκίδος, 'Ιστιαίας και Βορείων Σποράδων κ. Χρυσοστόμου και του Θεοφιλ. 'Επισκόπου 'Ολύμπου κ. Δημητρίου.

Μέ την Θ. Λειτουργίαν έγινε ή λιτάνευσις του 'Ιεροϋ Σκηνώματος, κατά την διάρκειαν της όποιας έκήρυξε ό Σεβ. Μητροπολίτης Θήρας κ. Παντελεήμων.

('Εκ της 'Ι. Μητροπόλεως)

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Π. Β. Πάσχου, «Υμνηπόλος Ἐράσιμος», Ὁ ὕμνογράφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Γεράσιμος Μοναχὸς Μικραγιαννανίτης, ἀνάτυπον ἐκ τῆς «ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ», Ἀθήναι 1989, σσ. 54.

Ἐξέχουσα φυσιογνωμία τῆς ἀγιορειτικῆς λογιότητος ἀποτελεῖ ὁ σεβάσιμος π. Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης, ὁ φιλοπονώτατος, εὐλαθέστατος καὶ δοσιλογιώτατος ὕμνογράφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὁ ἀξίως συνεχιστὴς τῆς ὕμνογραφικῆς παραδόσεως τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανοσύνης.

Αὐτὸν τὸν προκισμένον ἐργάτην τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ποιητικοῦ λόγου σκιαγραφεῖ μὲ δοκιμακὴ πληρότητα ὁ ἐμβριθέστατος Καθηγητὴς τῆς Ὑμνολογίας στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ ταλαντούχος ποιητὴς κ. Π. Β. Πάσχος στὴ μελέτη του «Υμνηπόλος Ἐράσιμος».

Μετὰ τὰ εἰσαγωγικὰ καὶ τὰ ἀπαραίτητα βιογραφικὰ στοιχεῖα, ἀκολουθεῖ ἡ ἐνδελεχὴς ἀνάλυση τοῦ ὕμνογραφικοῦ ἔργου τοῦ π. Γερασίμου, ὁ ὁποῖος συνεχίζει τὴν Τέχνην καὶ τὴ Θεολογίαν τῶν Βυζαντινῶν μελουργῶν καὶ «τρέφεται καὶ ξεδιψᾷ στουὺς θεοὺς λειμῶνες τῆς Ἁγίας Γραφῆς... καὶ διερμηνεύει τὰ διώματα τῆς χριστιανικῆς κοινότητος τῆς ἐνορίας, τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὑπογραμμίζοντας μὲ τὴν ἱερὴν τέχνην του τὰ συγκλονιστικὰ γεγονότα καὶ διώματα τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς· ἐνῶ παράλληλα, ἐξαιρεῖ τις σωτήριες ἀλήθειες τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος καὶ τὴν ἀρμονία πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτὸ καὶ στὴ θαυμαστὴ πολιτεία τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ», ὅπως πολὺ χαρακτηριστικὰ σημειώνει ὁ κ. Πάσχος.

Τὰ ἔργα τοῦ π. Γερασίμου ἀποτελοῦν ἄνθη τῆς ἀγιορειτικῆς ἐρήμου καὶ καρποὺς αὐστηρῆς ἀσκήσεως καὶ ἐνάρετης μοναχικῆς βιοτῆς. Τὰ ἐκφραστικὰ μέσα καὶ οἱ ποιητικοὶ τρόποι τοῦ ἀνεγνωρισμένου ὕμνογράφου συνεξετάζονται μὲ τὸ νοηματικὸ περιεχόμενον τῶν ὕμνων, γὰρ νὰ καταδειχθεῖ ἡ θαυμαστὴ ἰσορροπία πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν Ποιητικὴ καὶ τὴ Θεολογία.

Στὸ «Ἐπίμετρο» ἀνθολογοῦνται ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα τῆς ὕμνογραφικῆς τέχνης τοῦ π. Γερασίμου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, ἀκόμη καὶ ὁ ἀμύητος, ὡς πρὸς τὰ «Ἱερὰ Γράμματα», ἀναγνώστης, εὐκολὰ ἀντιλαμβάνεται τὴν ἐκπληκτικὴν ἀρχαιομάθεια, τὸ ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα, τὴ δυνατὴ ἔμπνευση καὶ τὸ ποιητικὸ χάρισμα τῆς φιλέρημης ἀηθῆνος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ μελέτη συνοδεύεται ἀπὸ «Μουσικὸ Παράρτημα», τὸ ὁποῖο περιλαμβάνει τὸ δοξαστικὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ

τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, μελοποιημένο ἀπὸ τὸν Ἄρχοντα Μουσικοδιδάσκαλο τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας Κύρ Ἀθραῖμ Εὐθυμιάδη, τρία στιχηρὰ προσόμια ἀπὸ τὶς Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, καθὼς καὶ δύο Ὁδῆς τοῦ κανόνος τῶν Ὁσίων Διονυσίου καὶ Μητροφάνους, ὅλα τονισμένα καὶ καλλιγραφημένα ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ τῆς Μουσικολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γρηγόριον Στάθη.

Ὁ κ. Π. Β. Πάσχος, μὲ τὴν ἀρτια ἐπιστημονικὴν του συγκρότηση καὶ τὴν ποιητικὴν του εὐαισθησία, εἶναι ὁ πλέον ἀρμόδιος νὰ ἀποτιμήσῃ κατ' ἀξίαν τὸ ἐπιβλητικὸ σὲ ὄγκον καὶ ἀπαράμιλλο σὲ ποιότητα ἔργον τοῦ πατρὸς Γερασίμου, τοῦ ἡδυμελιφθόγγου ὕμνοδου ἑκατοντάδων νεοφανῶν Ἁγίων, ἀλλὰ καὶ παλαιωτέρων, τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχουν ἀσματικὲς Ἀκολουθίες.

Οἱ θεολογικοὶ ὑπερνηματισμοί, οἱ εὐστοχοὶ παραλληλισμοὶ καὶ οἱ λεπταίσθητες λογοτεχνικὲς παρατηρήσεις τοῦ διακεκριμένου πανεπιστημιακοῦ Δασκάλου, καθιστοῦν τὸ δοκίμιον «Υμνοπόλος Ἐράσιμος» πολύτιμον βοήθημα γιὰ κάθε μελετητὴ, πού θὰ ἤθελε νὰ ἀσχοληθεῖ σοβαρὰ μὲ τὸν κορυφαῖον σύγχρονον ὕμνογράφον τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ὁποῖος διατηρεῖ ζωντανὴ καὶ παλλόμενη τὴν ὕμνογραφικὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανοσύνης.

Γ. Κ. ΑΓΓΕΛΙΝΑΡΑΣ

Ἀρχιμ. Κων/νου Παπαδάκη, Ἀπὸ τὸν Ἀμβωνά τοῦ Παλαίου Ψυχικοῦ, Σειρὰ Γ', Ἀθήναι 1989, σσ. 104.

Ὁ κατὰ πάντα σεβαστὸς μου Σχολάρχης καὶ προϊστάμενος τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου, Παλαιοῦ Ψυχικοῦ, κυκλοφόρησε πρόσφατα τὸ νέο του βιβλίον, τὸ τρίτον στὴ σειρὰ Ἀπὸ τὸν Ἀμβωνα τοῦ Παλαιοῦ Ψυχικοῦ. Τὸ νέο αὐτὸ καλοτυπωμένο βιβλίον, περιέχει δώδεκα ὁμιλίαι καὶ τρεῖς διαλέξεις, πού ἐξεφωνήθησαν ἀπὸ τὸν Ἱερόν Ἀμβωνα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ἐδῶ ἐπίσης πρέπει νὰ σημειώσουμε, πὼς οἱ τρεῖς διαλέξεις «ἔτυχον εὐρυτέρας ἐπεξεργασίας λόγῳ τῆς σπουδαιότητος τοῦ θέματος... ἐνώπιον εὐρυτέρου κοινοῦ» (σ. 6). Στὸ τέλος τοῦ ἐν λόγῳ πονήματος ὁ π. Κων/νος παραθέτει τὴν χρησιμοποιοῦμενη ἀπὸ τὸν ἴδιον βιβλιογραφία ὡς καὶ τὴν «Κριτικὴ τῆς σειρᾶς τοῦ παρόντος ἔργου».

Καθὼς περνοῦν τὰ χρόνια ὅλο καὶ περισσότερο μὲ συγκινεῖ ὁ λόγος τοῦ π. Κων/νου. Καὶ τοῦτο, ἐπειδὴ ἀπουσιάζει ἀπ' αὐτὸν ἡ φλυαρία, ἡ ἔπαρση καὶ ὁ φα-

νατισμός. Αντίθετα, αυτό που τον διακρίνει είναι ή σοβαρότης, ή πυκνότητα των νοημάτων, ή ακρίβεια και ή συνοχή. Παράλληλα υπάρχει σ' αυτόν ο σωστός προβληματισμός, ο φιλοσοφικός στοχασμός και ή άνησυχία. Γι' αυτό και τὰ λεγόμενα του π. Κων) νου δὲν ἀπωθοῦν, ἀλλ' ἀγγιζοῦν τὰ μύχια τῆς ψυχῆς τοῦ ἀκροατῆ, πασχίζοντας νὰ φωτίσουν τὴν ψυχὴ του μετὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς γνώσης.

Εἶχαμε και παλαιότερα τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκφράσομε τὴ γνώμη μας γιὰ τὴ γλώσσα τῶν κειμένων τοῦ π. Κων) νου. Στὴν παρούσα θὰ θέλαμε νὰ καταθέσομε και τὴν ἀκόλουθη διαπίστωση, ὅτι δηλ. και ή καθαρεύουσα πού χρησιμοποιεῖ ὁ σ. ὅσο και ή δημοτικὴ ἐκφράζουν κατὰ τὸν ἀριώτερο τρόπο τὰ νοήματά του και γίνονται ἀπὸ τὸν π. Κων) νο, χρήσιμα ἐργαλεῖα, ὥστε νὰ κατορθώσει νὰ δώσει στὸν πιστὸ ἀκροατῆ νὰ κατανοήσῃ πὼς και ή μία, ή καθαρεύουσα δηλ. και ή ἄλλη, ή δημοτικὴ, ὅταν χρησιμοποιηθοῦν σωστὰ και χωρὶς ἀκρότητες, διακονοῦν, δὲν ἀποξενώνουν και δὲν πληγώνουν.

Κλείνοντας τὸ σημειώμα μας αὐτὸ θὰ θέλαμε νὰ υπενθυμίσουμε στὸν σεβαστὸ μας Σχολάρχη, ὅτι περιμένουμε τὴ συνέχιση τῆς σειρᾶς, τῶν ὀμιλιῶν του. Τοῦτο δὲν εἶναι προτροπὴ μας μόνο ἀλλὰ και εὐχή.

π. Κ. Ν. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ

Π. Β. Πάσχου, Μέλι τὸ ἐκπέτρας, Μικρὸ Γεροντικὸ Β', Ἀθήνα 1989, σσ. 206.

Μετὰ ἀπὸ τὸ εὐλογημένο και ἐπιτυχημένο ἐκδοτικὰ ΕΑΡ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ (Μικρὸ Γεροντικὸ Α) πού ὄντως ἔφερε τὸ ἔαρ στὶς ψυχῆς τῶν ὄσων κοινώνησαν τὸν πυκνὸ και στέρεο λόγο του, ὁ ἀκούραστος καθηγητῆς και λογοτέχνης Παντελῆς Πάσχος μᾶς προσέφερε τὸ Μικρὸ Γεροντικὸ Β' πού τὸ τιτλοφορεῖ «Μέλι τὸ ἐκπέτρας».

Εἶναι γνωστὴ και ἀπὸ παλαιότερα ή ἀγάπη και ὁ σύνδεσμος τοῦ Πάσχου και μετὰ τὰ λεγόμενα Ἀποφθέγματα τῶν Πατέρων. Κι ἀρχίζει θαρρῶ ἀπὸ τὶς ἀρχῆς τῆς δεκαετίας τοῦ '60 ὅταν μᾶς ἔδωσε μέσφ τοῦ ἐκδ. αἴκου τοῦ ΑΣΤΕΡΟΣ «τὸ Γεροντικὸν» μετὴν τόσο μεστὴ και θεολογικὴ εἰσαγωγή τοῦ π. Θεοκλήτου Διονυσιάτου.

Ἵστερ' ἀπὸ εἴκοσι πέντε περίπου, χρόνια μᾶς δίνει τὸ ΕΑΡ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ και πρόσφατα τὸ ΜΕΛΙ ΤΟ ΕΚ ΠΕΤΡΑΣ, δυὸ συλλογῆς δηλ. ἀπὸ μεταγγραμμένα, στὴ γλώσσα μας, κείμενα τῆς σαφείας τῆς ἐρήμου, πού τόσο θέλγουν και ἀναπαύουν τὶς ψυχῆς μας.

Μετὸ νέο του πόνημα, τὸ «ΜΕΛΙ ΤΟ ΕΚ ΠΕΤΡΑΣ» μᾶς μεταφέρει ὁ Πάσχος, ὡς ἄλλος ὁδηγὸς

στὴν ἐρημο τοῦ ἁγιασμένου και Θεοδαδίστου Ὁρους τοῦ Σινᾶ, γιὰ νὰ μᾶς διηγηθεῖ μετὰ γλαφυρὸ και κατανοητικὸ τρόπο κάποιες ἱστορίες ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν Γερόντων, πού ἀσκήθησαν ἐκεῖ και ἐγεώργησαν τὸ ἄγρον τῆς ἐρήμου μετὰ ἰδρωτῆς και δάκρυα. Και καταφέρει πρᾶγματι νὰ μᾶς διηγηθεῖ τὶς ἱστορίες αὐτῆς πού μετέγραψε, μετὰ μεράκι και ἰερὴ προσοχή. «Διαλέξαμε, ἀναφέρει ὁ Πάσχος στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου του, ἀπὸ τὰ πιὸ παλαιὰ και ἀρχαιογλωσσα σιναιτικὰ κείμενα τὰ λιγώτερο γνωστὰ, μὰ περισσότερο ἐνδιαφέροντα και προσφέραμε στὸν φίλο ἀναγνώστη, σὲ μιὰ σύγχρονη και ἀπλὴ λογοτεχνικὴ γλώσσα, χωρὶς ἐκζητήση και ἀκρότητες...» (σ. 11).

Τὸ βιβλίον περιέχει σὲ τέσσερις ἐνόητες ἐνεήγητα δυὸ διηγήσεις, πού πρᾶγματι ἀναθάλλουν τὸ νοῦ και τὴν ψυχὴ μετὰ τὸ ὄξυγόνο τῆς Ὁρθόδοξης πνευματικότητας πού ἀποπνέουν.

Δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ περιμένουμε τὴ συνέχιση τῆς εὐλογημένης αὐτῆς σειρᾶς μετὰ τὰ λιτὰ ἀλλὰ τόσο πυκνὰ σὲ νοήματα Γεροντικὰ κείμενα. Γιατὶ τὰ χρειαζόμαστε τόσο στὶς μέρες μας...

π. Κ. Ν. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ

Μωυσέως Μοναχοῦ, Ἀγιορειτικὲς διηγήσεις τοῦ Γέροντος Ἰωακείμ, Θεσσαλονίκη 1989, σσ. 200.

Ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς μοναχὸς π. Μωυσῆς, μετὴν εὐλογημένη γραφίδα, τὴν ὁποία, χάριτι Κυρίου και διὰ πρεσβειῶν τῆς Κυρίας Θεοτόκου κατέχει, συνεχίζοντας τὴν παράδοση τῶν εὐλαθῶν λογίων Γερόντων τοῦ Ἀγιωνύμου Ὁρους, μᾶς ἔδωσε πρόσφατα τὸ νέο του πόνημα, πού φέρει τὸν τίτλο «Ἀγιορειτικὲς διηγήσεις τοῦ Γέροντος Ἰωακείμ».

Φροντισμένο, ὅπως και τὰ προηγούμενα βιβλία του, τὸ νέο αὐτὸ μελέτημα τοῦ π. Μωυσῆ και γραμμένο μετὰ ἀπλότητα, σαφήνεια και ἤρεμο τρόπο, γίνεται κατανοητὸ ἀπὸ τὸν καθένα. Και τοῦτο ἐπειδὴ σκοπὸς τοῦ συνειδητοῦ ἀγιορειτῆ μοναχοῦ σήμερα εἶναι ή συνάντηση μετὰ τὶς πληγωμένες και πεφορτισμένες ψυχῆς τῶν ἀδελφῶν Ὁρθόδοξων, ἔτσι ὥστε μέσφ τῆς συνάντησης αὐτῆς νὰ ὑπάρξει τὸ ἐπιθυμητὸ ἀποτέλεσμα: τῆς διάλυσης κάθε νεφελώδους και σκοτεινοῦ σύννεφου πού σκεπάζει τὴν καρδιὰ τοῦ ἀδελφοῦ, ὥστε νὰ ἐκχυθεῖ μέσα τῆς ὁ ἀγιοπνευματικὸς φωτισμός.

Ἐχω τὴν ἐντύπωση και τὴν πίστη πὼς ὁ ἀδελφὸς μοναχὸς συναντᾶται μετὰ πολλῆς ψυχῆς, μέσφ τοῦ βιβλίου του και φυσικὰ τῶν ὀμιλιῶν του. Και κάτι ἀκόμη: ὁ ἀγιορειτῆς σήμερα εἶναι ἕνας πόλος ἔλξης και ὁ λόγος του ἀποκατὰ ὄλο και μεγαλύτερη βαρύτητα στὸν καιρὸ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Περίληψις Πράξεως

Διά τῆς ὑπ' ἀρ. πρωτ. 842)6.12.1989 Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως, ὁ Οἰκονόμος Λουκάς Κ α τ σ ῶ ν η ς, ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς ἐν Ἁγίῳ Στεφάνῳ ὁμωνύμου ὀρθοδόξου κοινότητος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δέρκων, κ α θ η ρ έ θ η «τοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ καὶ πάσης χάριτος καὶ ἐνεργείας» ἀπεγυμνώθη καὶ ἐπανεφέρθη εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, ἐπὶ ἐγκαταλείψει τῆς ἐν τῇ ἐνορίᾳ του διακονίας καὶ ἀπειθεία πρὸς τὸν ἴδιον αὐτοῦ Ἐπίσκοπον.

Ἱερὰ Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ζωοδόχου Πηγῆς Μουργιατάδος, 2) Προφήτου Ἡλιοῦ Μύρου, 3) Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Περδικονερίου, 4) Ἁγίου Γεωργίου Ροδιάς, 5) Ἁγίας Τριάδος Μουζακίου, 6) Ἁγίας Παρασκευῆς Παιδεμένου, Ἁγίου Δημητρίου Νέου Φλόκας, 7) Ἁγίου Γεωργίου, Ἁγ. Γεωργίου, 8) Ἁγίων Ἀποστόλων Μοναστηρίου, 9) Κοιμ. Θεοτόκου Συρρίζου, 10) Κοιμήσεως Θεοτό-

μας. Κι αὐτὸ γιατί εἶναι λόγος Πατερικός, με καταγωγή καὶ ρίζες, με λέξεις καὶ φράσεις ἀντλημένες αὐτούσιες ἀπὸ τὴν ζειδωρη πηγὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, πού τὸ ὄρος ὡς κόρηγ ὀφθαλμοῦ κρατεῖ.

Τὸ νέο αὐτό, λοιπόν, βιβλίον τοῦ Γέροντα Μωυσῆ, πού ἐξέδωσε ὁ ἐκδ. οἶκος «Τὸ Ἅγιον ὄρος» περιέχει ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Βιογραφία τοῦ Γέροντα Ἰωακείμ, με πολλές καὶ σημαντικὲς ἱστορικὲς εἰδήσεις, πηνήγυα ἐπὶ διηγήσεις τοῦ μακαριστοῦ αὐτοῦ ἀγιορείτη, πού συνέλεξε με πολλὴ ὑπομονή καὶ διακριτικότητα ὁ π. Μωυσῆς καὶ μᾶς τίς προσέφερε γιὰ ὠφέλινα ψυχική. Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου παρατίθεται καὶ πίνακας κυρίων ὀνομάτων.

Δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ παραθέσουμε τμήματα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ. Συνιστοῦμε ὁμῶς νὰ μελετηθεῖ με εὐλάβεια καὶ καρδιὰ ταπεινή, ἔτσι ὥστε νὰ μπορέσουν τὰ ρήματα τοῦ σύγχρονου ἀγιορειτικοῦ Λόγου νὰ ποτίσουν τὴν ἀρχιμηρὰ γῆ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀναγνώστη. Κι ἔχουμε τὴν ἐντύπωση ὅτι θὰ λάθει τὴν εὐλογία καὶ τὴν ἀνάπαυση, μέσ' στὴ δόξη αὐτῆ τοῦ κόσμου πού ζοῦμε.

π. Κ. Ν. ΚΑΛΛΙΑΝΟΣ

κου Χαλκιᾶς, 11) Ἁγ. Δημητρίου Περιβολίων καὶ 12) Ἁγίας Τριάδος Ριζοχωρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 19ῃ Ἰουνίου 1990

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ Καθησοῦ, 2) Ἁγίου Γεωργίου Πεύκων, 3) Ἁγίου Γεωργίου Κοίλων, 4) Ἁγίου Μοδέστου Ἀλωνίων Σαμοθράκης καὶ 5) Προφήτου Ἡλιοῦ Σαμοθράκης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει τῇ 21ῃ Ἰουνίου 1990

† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προθῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς 1) Ἁγίας Κυριακῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, 2) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Ἀλεξανδρουπόλεως καὶ 3) Παναγίας Κοσμοσωτείρας Φερρών, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/16' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει τῇ 21ῃ Ἰουνίου 1990

† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Νέας Σμύρνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προθῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ Ἁγίας Παρασκευῆς,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/16' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα

κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντος μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

'Εν Ν. Σμύρνη τῆ 2α 'Ιουλίου 1990

† 'Ο Νέας Σμύρνης ΑΓΘΑΘΓΓΕΛΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Λήμνου

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τής Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγ. Τριάδος Μυρίνης, 2) Κοιμ. Θεοτόκου Μυρίνης, 3) Εἰσοδ. Θεοτόκου Βάρους, 4) Ἁγ. Δημητρίου Κοτοπουλίου, 5) Εὐαγγ. Θεοτόκου Μούδρου, 6) Ἁγ. Δημητρίου Παναγίας, 7) Εἰσοδ. Θεοτόκου Πορτιανοῦ, 8) Ἁγ. Ἀναργύρων Δάφνης, 9) Κοιμ. Θεοτόκου Κορνοῦ, 10) Ἁγ. Δημητρίου Λύχνων, 11) Ἁγ. Δημητρίου Πλάκας, 12) Ἁγ. Νικολάου Σκανδάλης, 13) Κοιμ. Θεοτόκου Τσιμανδριῶν, 14) Ἁγ. Ἰωάννου Φυσίνης καὶ 15) Ἁγ. Γεωργίου Ἀγαριῶνων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως έντος μηνός ἀπὸ τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

'Εν Μυρίνη τῆ 4η 'Ιουλίου 1990

† 'Ο Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τής Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

'Αγίου Βασιλείου Βασιλιτισίου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως έντος μηνός ἀπὸ τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τής ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

'Εν Καλαμάτα τῆ 5η 'Ιουλίου 1990

† 'Ο Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τής ὑπ' ἀριθμ. 8/8.6.1990 Πράξεως ἡμῶν προκηρῦσσομεν τὰς Ἐφημερικὰς θέσεις: 1) «Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος» Ξηροστερνίου Ἀποκορώνου καὶ 2) «Κοιμήσεως τής Θεοτόκου» Ἐμπρόσπερου Ἀποκορώνου καὶ προσκαλοῦμε τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβουν αὐτὰς ὅπως ἐνεργήσουν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 8 'Ιουνίου 1990

† 'Ο Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Εκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† 'Ο Σισανίου καὶ Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

'Ομότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὰ πνευματικὰ θεμέλια τής Εἰδρώπης.

Μητροπ. Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Εὐσταθίου, Ζητῶ τὴν γνώμη σας.

Μητροπ. Φωκίδος Ἀθηναγόρα, Ἡ ἄποψη τής Ἐκκλησίας γιὰ τὸ AIDS.

Κων. Γ. Μπόνης (†, 1905 - 1990).

Ἡλία Β. Οἰκονόμου, Τί εἶναι ἡ εἰκὼν; Λειτουργικὸ σκεῦος ἢ ἐρημνευτικὸ μέσο;

Ἀρχιμ. Μακαρίου Βαρθα, Τὸ ὀργανωτικὸ πρότυπο τοῦ Παχωμιανοῦ Κοινοβίου.

Πρωτοπρ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Εἰσβολὴ τῶν αἰρέσεων καὶ τής παραθηρησιακῆς σῆς χώρες τοῦ Ἀνατ. Συνασπισμοῦ.

Μιχ. Γ. Τριτοῦ, Ὁ Κοσμῶς ὁ Αἰτωλὸς καὶ τὸ ἐκπαιδευτικὸ ἰδεῶδες.

Ἀγνῆς Βλαβιανοῦ - Ἀρεβανίτη, Ἡ Βιοπολιτικὴ στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἰδρυση τοῦ Διεθνοῦς Παν)μίου γιὰ τὸ Βιο - Περιβάλλον.

Σπύρου Τσιτσιγκου, Ὁ Φαραὸ τῶν Κατακομβῶν.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.